

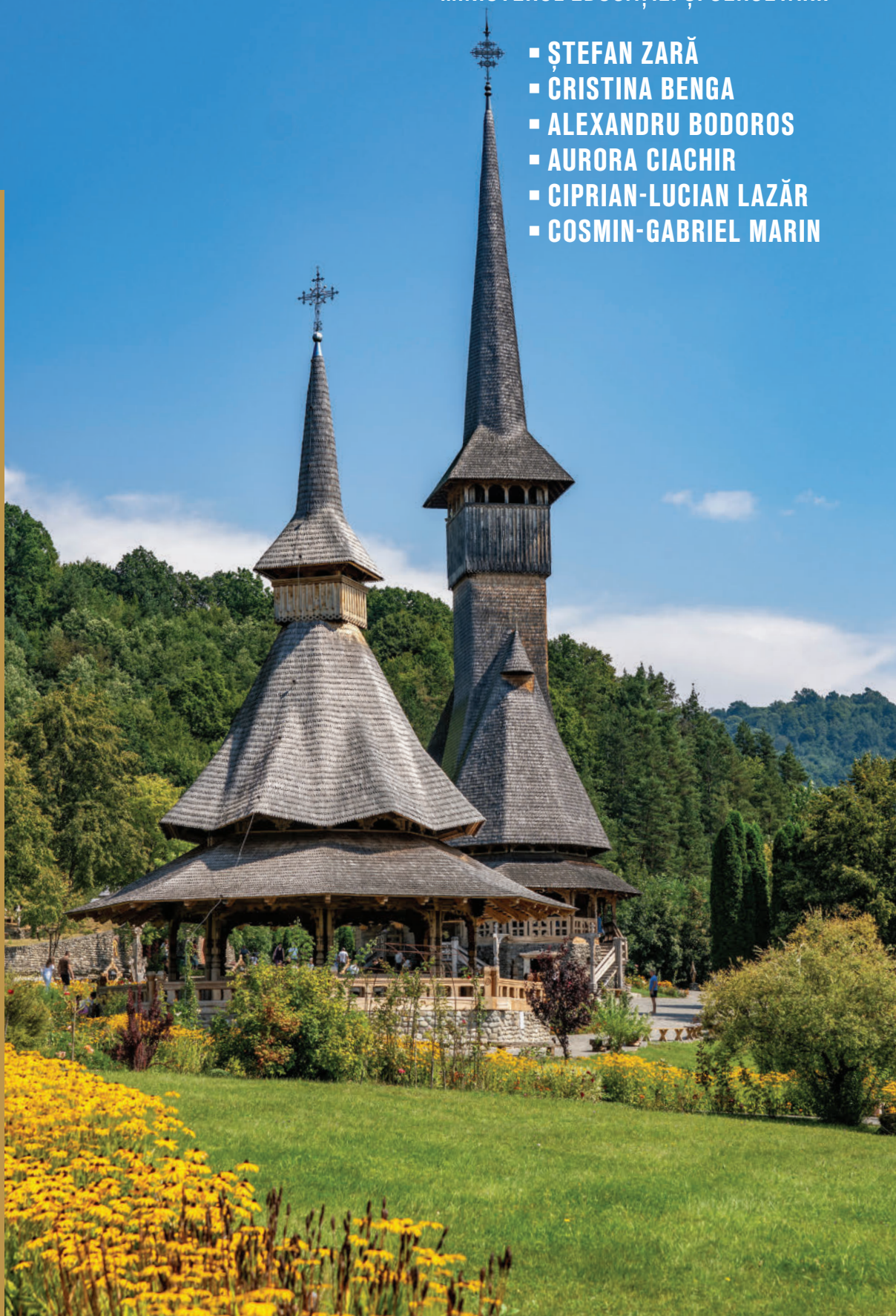
Religie

Cultul ortodox

Trunchi comun (TC),
filiera teoretică,
toate profilurile,
toate specializările;
filiera tehnologică,
toate profilurile, toate
calificările profesionale;
filiera vocațională,
profilurile artistic, militar,
pedagogic și sportiv, toate
specializările – clasa a IX-a

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII

- ȘTEFAN ZARĂ
- CRISTINA BENGĂ
- ALEXANDRU BODOROS
- AURORA CIACHIR
- CIPRIAN-LUCIAN LAZĂR
- COSMIN-GABRIEL MARIN

Religie

Cultul ortodox

Trunchi comun (TC),
filiera teoretică,
toate profilurile,
toate specializările;
filiera tehnologică,
toate profilurile, toate
calificările profesionale;
filiera vocațională,
profilurile artistic, militar,
pedagogic și sportiv, toate
specializările – clasa a IX-a

- ȘTEFAN ZARĂ
- CRISTINA BENGĂ
- ALEXANDRU BODOROS
- AURORA CIACHIR
- CIPRIAN-LUCIAN LAZĂR
- COSMIN-GABRIEL MARIN

Date despre autori

ȘTEFAN ZARĂ

Doctor în Teologie, profesor gradul didactic I, Seminarul Teologic Ortodox din București, expert în management educațional. Preot, consilier cultural și comunicații media al Arhiepiscopiei Bucureștilor. Asistent asociat în cadrul Departamentului de Limbi și Literaturi Romanice, Clasice și Neogreacă al Facultății de Limbi și Literaturi Străine, Universitatea din București. Autor al volumelor: *Sfântul Ambrozie al Mediolanului. Monografie patristică; Taina Cununii în teologia Fericitului Augustin; co-autor al lucrărilor: Antologia palatină, cartea I, Poemele creștine; Apărătoarei Doamne: 1 400 de ani de la consacrarea liturgică a Imnului Acatist; Sfântul Antim Ivireanul, Cultura și spiritualitatea europeană și caucaziană.*

CRISTINA BENGĂ

Profesor gradul didactic I, doctor în Științele Educației, profesor mentor și formator; cercetător în cadrul Universității „Ludwig Maximilian” din München (2019-2023). Autoare a numeroase articole și studii pe teme de educație; colaboratoare la Radio Trinitas și *Ziarul Lumina*. Coautoare a manualelor de religie – cultul ortodox pentru clasele I, III, V, VI, VII și VIII, precum și a auxiliarului didactic pentru clasa pregătitoare, *Bucuria credinței*.

ALEXANDRU BODOROS

Doctorand în cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă, Universitatea din București; licențiat în Teologie și Istorie, absolvent al Programului de master *Teologie biblică*; profesor de Religie și Iconografie la Liceul „Dimitrie Paciurea” din București. Preot la Biserica Palatului Cotroceni.

AURORA CIACHIR

Profesor gradul didactic I, Școala Gimnazială „Leonardo da Vinci” din București, metodist ISMB, profesor mentor, formator, expert în management educațional. Coautoare a manualelor de religie – cultul ortodox pentru clasele I, III, V, VI, VII și VIII, precum și a auxiliarului didactic pentru clasa pregătitoare, *Bucuria credinței*.

CIPRIAN-LUCIAN LAZĂR

Doctor în Teologie, cercetător, autor al unor lucrări, studii și articole de specialitate, precum și a volumului *Moartea morții: de la mumie la cloud*; profesor gradul didactic II, Școala Gimnazială nr. 56 din București, metodist ISMB pentru activități extrașcolare și educație permanentă. Coautor al manualului de religie – cultul ortodox pentru clasa a IV-a.

COSMIN-GABRIEL MARIN

Doctorand în cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă, Universitatea din București, autor al unor articole de specialitate; profesor gradul didactic II, Școala Gimnazială „Leonardo da Vinci” din București, metodist ISMB pentru activități extrașcolare și educație permanentă.

Cuvânt-înainte

Dragi elevi, vă propunem o incursiune în profunzimea credinței creștine, unde teologia nu este doar un exercițiu abstract, ci un fundament viu al existenței. Într-un secol al risipirii și al căutărilor febrile, aceasta încearcă să-i ghideze pe tineri prin reperele imuabile ale Sfintei Scripturi și provocările contemporaneității.

Manualul nu se dorește a fi doar o simplă culegere de informații, ci o călăuză pentru aprofundarea în „știința mântuirii”, unde Sfânta Scriptură devine o ancoră, iar istoria mântuirii se transformă în itinerar spiritual personal. Elevul este invitat să redescopere lumea ca pe un dar sacru și pe sine însuși ca pe o icoană purtătoare de veșnicie, chemată să treacă de la „chip” la „asemănare”.

Manualul pentru clasa a IX-a are drept temă majoră: „Creștinul – ucenic al Domnului Iisus Hristos”, abordată din perspectiva a patru domenii de conținut. Primul domeniu prezintă Sfânta Scriptură ca izvor al Revelației și pe Mântuitorul Hristos ca unic Restaurator al omului. Cel de-al doilea se concentrează pe identitatea comunitară, explorând Decalogul și Evanghelia ca repere fundamentale pentru o conviețuire bazată pe pace, respect și integritate. Al treilea domeniu analizează responsabilitățile creștinului în fața provocărilor, evidențiind rolul îndrumării duhovnicești în formarea caracterului. Domeniul al patrulea explorează religiile Antichității, moștenirea lor culturală, relația cu divinitatea și normele morale care au definit civilizația universală.

Acest manual nu se parcurge doar cu mintea, ci se cere asumat și cu inima, propunând o viziune integrală asupra demnității umane.

Vă invităm să pășiți dincolo de litera textului, spre Duhul care dă viață, descoperind în fiecare lecție nu un sfârșit, ci un nou început în cunoașterea lui Dumnezeu și a propriei persoane. Mult succes!

Autorii

Cuprins

Cuvânt-înainte	3	Recapitulare	48
Ghid de utilizare a manualului	5	Evaluare	50
Competențe generale și competențe specifice	6		
Recapitulare clasa a VIII-a	7		
 Domeniul I		 Domeniul III	
HRISTOS – CALEA, ADEVĂRUL ȘI VIAȚA	9	CREȘTINISMUL ȘI PROVOCĂRILE	
1. Sfânta Scriptură – izvor al Revelației și element de cultură universală (I)	10	LUMII CONTEMPORANE	51
2. Sfânta Scriptură – izvor al Revelației și element de cultură universală (II)	14	1. Responsabilitățile creștinului	52
3. Creația ca dar al lui Dumnezeu	18	2. Valori creștine și caracter	56
4. De la chip la asemănarea cu Dumnezeu ...	22	3. Duhovnicul – prieten și îndrumător în viața adolescentului	60
5. Hristos – Lumina lumii și Restauratorul omului	26	Proiect educațional interdisciplinar	64
Proiect educațional interdisciplinar	30	Recapitulare	66
Recapitulare	32	Evaluare	68
Evaluare	34		
 Domeniul II		 Domeniul IV	
COMUNITATEA RELIGIOASĂ – IDENTITATE,		RELIGIILE LUMII: VALORI	
RESPONSABILITATE ȘI BUCURIA		ȘI ASPECTE SPECIFICE	69
MĂRTURISIRII	35	1. Religii în Antichitate – repere istorice, origini și izvoare	70
1. Decalogul – temei al normativității personale și comunitare (I)	36	2. Relația omului cu divinitatea în religiile Antichității	74
2. Decalogul – temei al normativității personale și comunitare (II)	40	3. Dimensiunea culturală și filozofică a religiilor antice	78
3. Evanghelia – izvor de pace, reconciliere și conviețuire	44	Recapitulare	82
		Evaluare	84
		Recapitulare finală	85
		Evaluare finală	87
		Portofoliul elevilor	88

Ghid de utilizare a manualului

Manualul cuprinde varianta tipărită și varianta digitală

Simboluri
folosite
în varianta
digitală

Rezolvă

Privește

Vizionează

Manualul este structurat în domenii de conținut, care cuprind:

LECȚIE

Titlul lecției

Gândește și răspunde

Să explorăm

Repere patristice

Axa timpului

Din cuvânt
la faptă

Lecția 1
Sfânta Scriptură – izvor al Revelației și element de cultură universală (I)

EXPLOREM

Ce este Sfânta Scriptură? Care este scopul ei? Cum este organizată? Care este rolul ei în viața creștină? Care este rolul ei în cultura universală?

REFLECTIE PERSONALĂ

Cum descrii Sfânta Scriptură? Care este rolul ei în viața creștină? Care este rolul ei în cultura universală?

REPERE SCRIPTURISTICE

1. Care este rolul Sfânta Scriptură? 2. Care este rolul Sfânta Scriptură? 3. Care este rolul Sfânta Scriptură?

GLOSAR

RECAPITULARE

1. Care este rolul Sfânta Scriptură? 2. Care este rolul Sfânta Scriptură? 3. Care este rolul Sfânta Scriptură?

REPERE PATRISTICE

Sfântul Ioan Gură de Aur

Sfântul Maxim Martirul

APLICATII

1. Analizați cele două texte de mai sus. Trebuie să citiți și să interpretați, după model, textul de mai jos.

AXA TIMPULUI

CONCLUZII

MIC ALBUM INTERDISCIPLINAR

RECAPITULARE

1. Care este rolul Sfânta Scriptură? 2. Care este rolul Sfânta Scriptură? 3. Care este rolul Sfânta Scriptură?

Glosar

Textul lecției

Repere
scripturistice

Reflecție
personală

Aplicații

Concluzii

Mic album
interdisciplinar

PROIECT EDUCAȚIONAL INTERDISCIPLINAR

RECAPITULARE

EVALUARE

Proiect educațional interdisciplinar
Economi a creației

RECAPITULARE

1. Ce sunt temele studiate în acest domeniu, ce cunoștințe și deprinderi au fost dobândite?

EVALUARE

1. Ce cunoștințe și deprinderi au fost dobândite?

Recapitulare

1. Ce sunt temele studiate în acest domeniu, ce cunoștințe și deprinderi au fost dobândite?

EVALUARE

1. Ce cunoștințe și deprinderi au fost dobândite?

Evaluare

1. Ce cunoștințe și deprinderi au fost dobândite?

RECAPITULARE

1. Ce sunt temele studiate în acest domeniu, ce cunoștințe și deprinderi au fost dobândite?

Competențe generale și competențe specifice

1. Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

- 1.1. Definirea componentelor majore ale identității religioase
- 1.2. Explicarea caracteristicilor care definesc învățătura de credință creștină
- 1.3. Descrierea mesajului teologic, cultural și literar al unor texte biblice, evidențiind valoarea lor universală

2. Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii

- 2.1. Identificarea elementelor definitorii ale credințelor și religiilor din antichitate
- 2.2. Prezentarea principalelor religii din perspectivă istorică
- 2.3. Analizarea rolului experienței religioase a umanității în dezvoltarea culturii și a civilizației

3. Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale

- 3.1. Aplicarea principiilor biblice care definesc viața personală și comunitară

- 3.2. Susținerea unor decizii personale în corelare cu valorile religioase

- 3.3. Sintetizarea valorilor biblice necesare în alegerea unor comportamente adecvate în familie, școală și comunitate

4. Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comunității în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

- 4.1. Analizarea rolului valorilor religioase în vederea menținerii solidarității comunitare

- 4.2. Argumentarea nevoii de modelare și dezvoltare personală, prin asumarea responsabilităților creștine

- 4.3. Proiectarea de activități care promovează responsabilitatea creștină și dezvoltă reziliența în fața provocărilor lumii contemporane

FIȘA DE OBSERVARE SISTEMATICĂ A ACTIVITĂȚII ȘI A COMPORTAMENTULUI ELEVILOR

La finalul fiecărui domeniu de conținut îți propunem să reflectezi asupra activității tale prin intermediul următoarelor fișe, pe care să o adaugi în portofoliul personal.

Transcrie fișa în caiet și completează fiecare secțiune. Aceasta îți va permite să-ți evaluezi performanțele, să corectezi punctele slabe și să monitorizezi evoluția în procesul de învățare. Totodată, fișa te ajută să te ghidezi în funcție de reperele învățate și de concluziile acestei autoevaluări morale.

Ce conduită am avut?	Mereu	De cele mai multe ori	De câteva ori
1. Am deținut materialele potrivite pentru oră			
2. Am participat la dezbaterile din clasă			
3. Am ascultat activ explicațiile profesorului			
4. Am contribuit la proiectele pe echipe			
5. Am notat în caiet ideile principale			
6. Am pus în aplicare cele învățate			

Recapitulare clasa a VIII-a

Sfânta Treime

I. Să ne amintim tema centrală studiată în clasa a VIII-a, și anume „Dumnezeu – Sfânta Treime”.

1. Sfânta Treime, modelul iubirii supreme

Mântuitorul Hristos Se descoperă omului ca model desăvârșit de manifestare a iubirii.

Dumnezeu, Creatorul a toate, este Unul în ființă și întreit în Persoane: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh.

Simbolul de credință reprezintă învățătura creștină despre Sfânta Treime.

Sfânta Liturghie reprezintă o adeverire a prezenței Sfintei Treimi în viața omului.

2. Lumina Sfintei Treimi în lume și în viața omului

Cuvântul lui Dumnezeu reprezintă legătura de iubire a omului cu Acesta prin intermediul Sfintei Scripturi și al Bisericii.

Mântuitorul Hristos este Lumina care îl călăuzește pe om spre asemănarea cu Dumnezeu, arătând grijă și iubire față de creație prin minunile săvârșite.

3. Valori creștine în viața omului

Libertatea dăruită de Dumnezeu omului trebuie folosită ținând seama de valorile morale.

Omul optimist este conștient că stăruința în credință îi va aduce împlinire.

Învățătura creștină ne arată că provocările lumii actuale pot fi valorificate în oportunități de viațuire creștinească.

4. Manifestarea credinței prin artă

Muzica aduce liniștire sufletească, prin formele variate pe care le are, laică sau religioasă.

Literatura religioasă, prin temele morale abordate, ocupă un loc aparte în viața creștinului.

Arta religioasă reprezintă frumusețea credinței, manifestată prin arhitectură, pictură sau sculptură, și o legătură a omului cu Dumnezeu.

II. Cu ajutorul profesorului, amintește-ți textul *Simbolului de credință (Crezul)* și răspunde la următoarele întrebări:

1. Ce învățăm din *Simbolul de credință* despre Dumnezeu Tatăl?

2. Ce afirmăm în *Simbolul de credință* despre Dumnezeu Fiul?

3. Cum este numit Duhul Sfânt în *Simbolul de credință*?

4. Când a fost redactat textul *Crezului*? Menționează cele două momente istorice.

III. Pornind de la îndemnul Sfântului Apostol Iacov: *Dar faceți-vă împlinitori ai cuvântului, nu numai ascultători ai lui* (Iacov 1, 22), completează, după [model](#), tabelul de mai jos, fiind inspirat de Cuvântul lui Dumnezeu, care este lumină pentru toți oamenii.

Situația	Cum mă ghidez după Cuvântul lui Dumnezeu?
Un coleg este întristat.	Sunt alături de el și îl încurajez.
Sunt tentat să mint pentru a scăpa de o problemă.	
M-am supărat pe nedrept pe un prieten.	
Nu știu ce decizie să iau într-o situație importantă.	

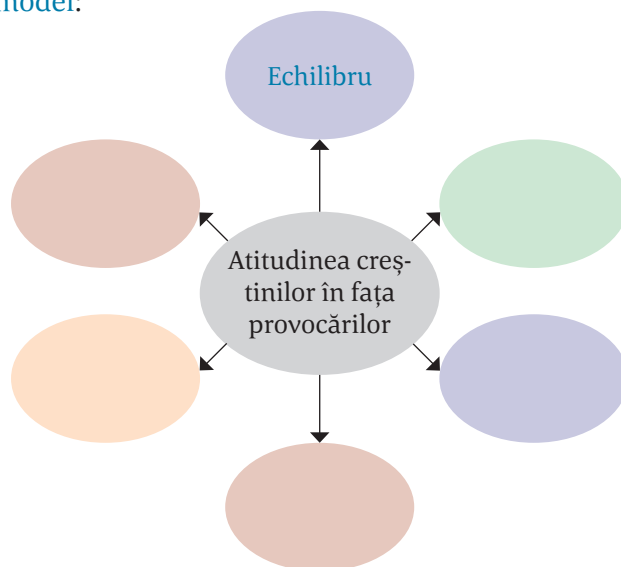
IV. Plecând de la învățăturile creștine despre libertate și responsabilitate, desprinse din Sfânta Scriptură și din tradiția Bisericii, argumentează în cadrul unei dezbateri, îndrumată de către profesor, importanța asumării responsabilității în exercitarea libertății, ca temei al comportamentului moral-creștin al tinerilor.

În cadrul dezbaterii, formulează argumente plecând de la exemple concrete din viața de zi cu zi (familie, școală, relațiile cu semenii, rețele sociale).

Redactează un text de 10-15 rânduri, în care să exprimi, cu argumente biblice și exemple personale, ce înseamnă pentru tine libertatea responsabilă ca tânăr creștin.

Identifică o situație concretă din viața ta în care libertatea și responsabilitatea s-au aflat în dezacord și spune cum ai rezolvat-o, apoi, realizează un cod moral în cinci reguli, intitulat *Cum aleg să trăiesc libertatea creștină*.

V. Completează ciorchinele de mai jos cu exemple de atitudini pe care trebuie să le arate un bun creștin în fața provocărilor societății actuale, după [model](#):

VI. Analizează mănăstirile din imaginile de mai jos și identifică stilul arhitectural al acestora (stilul moldovenesc sau stilul brâncovenesc), pe baza elementelor vizuale caracteristice, punând în aplicare capacitatea de analiză a patrimoniului cultural.

Mănăstirea Voroneț

Mănăstirea Hurezi

Mănăstirea Antim

Mănăstirea Putna

Domeniul I

HRISTOS – CALEA, ADEVĂRUL ȘI VIAȚA

Mântuitorul Hristos

1. Sfânta Scriptură – izvor al Revelației și element de cultură universală (I)
2. Sfânta Scriptură – izvor al Revelației și element de cultură universală (II)
3. Creația ca dar al lui Dumnezeu
4. De la chip la asemănarea cu Dumnezeu
5. Hristos – Lumina lumii și Restauratorul omului

Proiect educațional interdisciplinar

Recapitulare

Evaluare

Sfânta Scriptură – izvor al Revelației și element de cultură universală (I)

Iisus Hristos Pantocrator

Toată Scriptura este insuflată de Dumnezeu și de folos spre învățătură, spre mustrare, spre îndreptare, spre înțeleptirea cea întru dreptate.

2 Timotei 3, 16

GLOSAR

hermeneut = tâlcuitor al sensurilor profunde ale Sfintei Scripturi.

înomenire = întrupare, actul prin care Fiul lui Dumnezeu S-a făcut om.

omilie = predică.

Revelație supranaturală = acțiunea prin care Dumnezeu Se face cunoscut oamenilor.

Dumnezeu Se descoperă din iubire, dorind să intre într-un dialog viu cu oamenii. Această descoperire se numește Revelație supranaturală și este păstrată în Biserică prin intermediul a două surse: Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție.

INSPIRAȚIA DIVINĂ: PECETEA ADEVĂRULUI. În timp ce Sfânta Scriptură este Cuvântul lui Dumnezeu transmis prin inspirația Duhului Sfânt și stabilit în scris, Sfânta Tradiție reprezintă viața continuă a Bisericii, care garantează că mesajul Scripturii rămâne neschimbat și actual.

Sfânta Scriptură sau Biblia este expresia scrisă a Revelației împlinite în Persoana Mântuitorului Hristos și este formată din două mari părți, care, deși scrise în epoci diferite, alcătuiesc un tot unitar. Vechiul Testament cuprinde 39 de cărți inspirate, care relatează istoria mântuirii de la Adam până la înomenirea Fiului lui Dumnezeu. Acesta pregătește umanitatea pentru primirea Mântuitorului. Noul Testament cuprinde 27 de cărți inspirate, care conțin Revelația de la întruparea Fiului lui Dumnezeu până la propovăduirea Evangheliei în lumea greco-romană.

Ambele părți au în alcătuirea lor cărți al căror conținut este *istoric* (fapte și evenimente istorice), *didactic-sapientțial* (învățăături) și *profetic* (vestiri). Este esențial să înțelegem că Hristos nu a venit să anuleze Vechiul Testament, ci să îl desăvârșească: *Să nu socotiți că am venit să stric Legea sau prorocii; n-am venit să stric, ci să împlinesc* (Matei 5, 17).

Ceea ce face Biblia unică este inspirația divină. Toate cuvintele sale sunt insuflate de Dumnezeu, fiind purtătoare de putere spirituală. De aceea, Biblia nu este o carte a trecutului, ci una „pururea actuală”. Ea exprimă adevărul veșnic care nu se perimează niciodată: *Cerul și pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece* (Marcu 13, 31).

LECTURA ȘI ÎNȚELESUL BIBLIEI. Cuvintele Sfintei Scripturi nu sunt simple informații, ci reprezintă un prilej de întâlnire reală a credinciosului cu Persoana Mântuitorului Hristos, prin puterea Duhului Sfânt: *Încă multe am a vă spune, dar acum nu puteți să le purtați. Iar când va veni Acela, Duhul Adevărului, vă va călăuzi la tot adevărul; căci nu va vorbi de la Sine, ci toate câte va auzi va vorbi și cele viitoare vă va vesti. Acela Mă va slăvi, pentru că din al Meu va lua și vă va vesti* (Ioan 16, 12-14).

Înțelesurile adânci ale Bibliei nu pot fi cuprinse printr-o simplă lectură motivată exclusiv de curiozitate sau informativă. Pentru a depăși „vălul literelor” și a ajunge la spiritul viu al textului, este nevoie de o viață duhovnicească luminată de Duhul Sfânt.

Sfântul Maxim Mărturisitorul ne învață că este nevoie de multă „știință duhovnicească” pentru a pătrunde sensul Sfintei Scripturi. Aceasta presupune curăția inimii și dorința sinceră de a trăi conform voii lui Dumnezeu. Doar în cadrul Bisericii, care este *stâlp și temelie a Adevărului* (2 Timotei 3, 15), textul biblic își descoperă întreaga bogăție a sensurilor. Există o legătură tainică între Euharistie și Cuvânt: Biblia este „Cartea Bisericii” care se vestește și se interpretează sub călăuzirea Duhului Sfânt, iar Euharistia este Trupul Cuvântului înomenit (Ioan 1, 14).

GÂNDEȘTE ȘI RĂSPUNDE

1. Ce reprezintă Revelația supranaturală? Care sunt cele două surse prin care Revelația este păstrată în Biserică?
2. Dacă Biblia este „Cartea Bisericii”, ce se întâmplă cu înțelesul ei atunci când este citită izolat, fără legătură cu viața liturgică (Euharistia) sau cu Sfânta Tradiție?

REPERE SCRIPTURISTICE

Citește textul și rezolvă:

Căci Cuvântul lui Dumnezeu e viu și lucrător și mai ascutit decât orice sabie cu două tăișuri [...] și destoinic este să judece simțirile și cugetările inimii (Evrei 4, 12).

1. Analizează metafora „sabie cu două tăișuri” aplicată cuvântului divin. Oferă un exemplu dintr-o situație de viață (de la școală sau din grupul de prieteni) în care un principiu biblic a funcționat ca un „judecător al cugetelor”, ajutându-te să discerni între o alegere corectă și una greșită.

2. Argumentează, în cinci-șase rânduri, de ce capacitatea Sfintei Scripturi de a pătrunde în „cugetările inimii” o face superioară oricărui sistem de reguli pur umane.

SĂ EXPLORĂM

Identifică în fragmentul din Predica de pe munte (Matei 5, 1-12) o singură „fericire” care crezi că ar putea fi soluția pentru o problemă actuală din mediul online. Formulează un „mesaj de stare” de maximum 150 de caractere care să traducă acel adevăr biblic pe înțelesul prietenilor tăi.

Iisus Hristos Emanuel

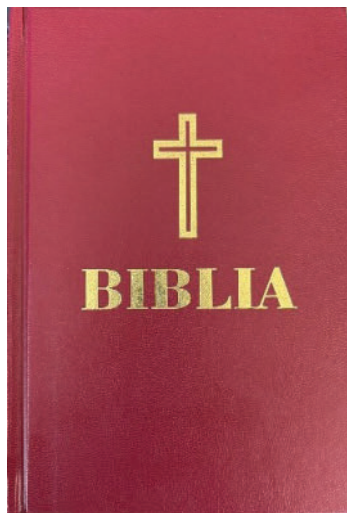

REFLECȚIE PERSONALĂ

Căci dacă cineva este ascultător al cuvântului, iar nu împlinitor, el seamănă cu omul care privește în oglindă fața firii sale; s-a privit pe sine și a plecat și îndată a uitat ce fel [de om] era.

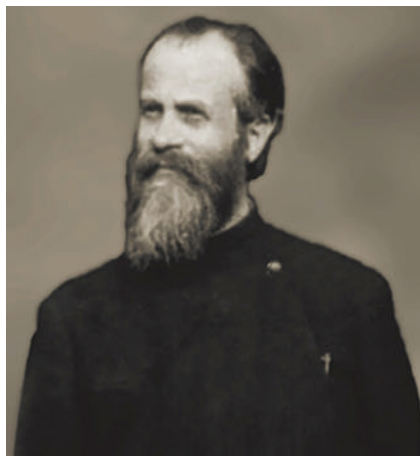
Iacov 1, 23-24

• Alege o singură valoare biblică (sinceritatea, iertarea, ajutorarea celui slab) care simți că lipsește cel mai mult în mediul tău de zi cu zi (la școală sau pe rețelele sociale) și analizează de ce crezi că este atât de greu pentru oameni să fie împlinitori ai acestei valori.

Etalonul valorilor este aurul; al spațiului este metrul, iar al greutateii este kilogramul. Dar etalonul adevărului este Iisus Hristos. „Eu sunt Lumina lumii” (Ioan 8, 12). Fără lumina lui Iisus noi nu putem înțelege nici lumea înconjurătoare, nu ne putem înțelege nici pe noi înșine, precum nu putem înțelege nici Sfânta Scriptură.

Paulin Lecca, *Cum să citim Biblia în învățătura Sfinților Părinți*

Arhimandritul Paulin Lecca
(1914–1996)

Cărturar și misionar al Bisericii Ortodoxe Române, a rămas în istoria spiritualității românești ca un profund cunoscător al Sfintei Scripturi și al Sfinților Părinți.

REPERE PATRISTICE

Sfântul Ioan Gură de Aur

Nepăsarea în care s-a căzut ține de necitirea Scripturii în întregul ei și de alegerea a ceea ce pare mai limpede și mai folositor, fără a ține seama de rest. Înseși ereziile au fost introduse prin acest mod de a nu citi întreaga Scriptură și de a crede că în Scriptură există părți importante și părți secundare.

Omilie la „Îmbrățișați pe Priscila și Acvila”

Sfântul Maxim Mărturisitorul

Este nevoie de multă știință duhovnicească pentru ca, înlăturând mai întâi cu grijă vălurile literelor care acoperă cuvântul, să putem privi cu mintea curată pe Iisus Hristos Însuși, Care Se tălmăcește pe Sine prin cuvinte.

Capete despre dragoste

APLICAȚII

1. Analizează cele două texte de mai sus. Transcrie în caiet și completează, după **model**, tabelul de mai jos:

Criteriu de analiză	Sfântul Ioan Gură de Aur	Sfântul Maxim Mărturisitorul
Atitudinea greșită în lectură	Alegerea doar a părților care par „limpezi”	
Consecința lecturii eronate		
Soluția propusă		
Scopul final al lecturii		Întâlnirea personală cu Mântuitorul Hristos

2. Pornind de la textul părintelui Paulin Lecca, conform căruia adevărul nu este un concept abstract, ci o Persoană (Mântuitorul Hristos), explică semnificația numirii Lui drept „etalon al adevărului” într-o lume în care adevărul este adesea confundat cu numărul de aprecieri (like-uri) de pe rețelele sociale și arată cum te ajută acest reper fix să discerni între ceea ce este autentic și ceea ce este fals în interacțiunile tale cotidiene.

Secolele XV–I î.H.: Perioada de scriere a cărților Vechiului Testament, care pregătesc omenirea pentru venirea lui Mesia.

A doua jumătate a secolului I d.H.: Redactarea Noului Testament de către Sfinții Apostoli și Evangheliști.

Secolul al IV-lea: Sfântul Atanasie cel Mare oferă prima listă completă a celor 27 de cărți ale Noului Testament.

1455: Johannes Gutenberg tipărește la Mainz prima Biblie integrală (*Biblia cu 42 de rânduri*).

1688: Apariția *Bibliei de la București* (Biblia lui Șerban Cantacuzino), prima traducere integrală în limba română.

În prezent: Sfânta Scriptură rămâne pururea actuală (vezi Marcu 13, 31), oferind repere morale și răspunsuri profunde provocărilor lumii digitale și tehnologice.

Johannes Gutenberg (în dreapta; gravură, sec. XIX)

DIN CUVÂNT LA FAPTĂ

Un prieten îți mărturisește: „Citesc uneori Biblia, dar mi se pare o limbă străină; sunt doar pagini de istorie veche care nu au nicio legătură cu modul în care interacționăm noi astăzi pe rețelele sociale sau cu presiunea pe care o simțim la școală”.

- Alege două situații de criză din mediul online (de exemplu, răspândirea unei știri false sau fenomenul de bullying) și explică modul în care o „fidelitate creatoare” față de spiritul Evangheliei ar schimba radical reacția unui tânăr față de o abordare „legalistă” sau indiferentă.

CONCLUZII

- Sfânta Scriptură este expresia scrisă a unei Revelații mereu actuale, prin care Mântuitorul Hristos, continuă să vorbească și să lucreze în viața fiecărui credincios.
- Unitatea Bibliei este oferită de Persoana Mântuitorului: Vechiul Testament pregătește venirea Sa, iar Noul Testament descoperă împlinirea făgăduințelor divine și întemeierea Bisericii.
- Înțelegerea cuvântului lui Dumnezeu depășește simpla lectură, necesitând o „știință duhovnicească” și o viață luminată de Duhul Sfânt, pentru a pătrunde dincolo de „vălul literelor”.

MIC ALBUM INTERDISCIPLINAR

Realizează un infografic digital intitulat *Manual de utilizare a Scripturii în spațiul online*, pornind de la ideea că Biblia nu este o carte a trecutului, ci un cuvânt viu care ne învață să fim „oameni frumoși la suflet” și în spațiul virtual.

Sfânta Scriptură – izvor al Revelației și element de cultură universală (II)

Mântuitorul Hristos oferă „apa cea vie” femeii samaritence

La început era Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul. Acesta era întru început la Dumnezeu. Toate prin El s-au făcut; și fără El nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut. Întru El era viață și viața era lumina oamenilor.

Ioan 1, 1-4

GLOSAR

antropologie biblică = învățătura creștină despre om.

liric = gen literar care exprimă stări afective și emoții.

parabolă = povestire alegorică scurtă.

sapientțial = care conține învățături morale, maxime.

Sfânta Scriptură nu reprezintă doar o colecție de cărți a Bisericii creștine, ci este temelia pe care s-a edificat civilizația europeană. Dincolo de dimensiunea sa mântuitoare, Biblia a oferit alfabetul moral și estetic prin care omul european și-a exprimat bucuria, suferința și speranța de-a lungul veacurilor.

SFÂNTA SCRIPTURĂ ȘI VALORILE LITERATURII UNIVERSALE.

Traducerea textului sacru a reprezentat, pentru multe popoare, momentul maturizării lor culturale și literare. Tipărirea primei *Biblie*, la Mainz, în 1455, a marcat începutul erei moderne, facilitând răspândirea cuvântului lui Dumnezeu și a educației în toate clasele sociale.

În spațiul românesc, *Biblia de la București* (1688), prima traducere integrală în limba română, a contribuit decisiv la formarea limbii noastre literare, unificând graiurile regionale într-un singur corp lingvistic.

Biblia reprezintă o antologie de genuri literare și a oferit culturii universale teme și motive inegalabile, începând cu lirica psalmilor, considerați culmea literaturii sacre, care propun un model de trăire interioară și un dialog sincer între om și Creator. Această bogăție continuă prin literatura sapientțială, ale cărei repere etice esențiale au pus bazele gândirii morale europene și au configurat principiile după care ne ghidăm astăzi în societate.

În completarea acestora, parabolele Mântuitorului oferă o cale spre desăvârșire prin narațiuni pline de înțelepciune, ce reușesc să răspundă marilor întrebări ale umanității și să rămână repere vii care ne cercetează conștiința, indiferent de trecerea timpului.

FEREASTRĂ SPRE VEȘNICIE. Patrimoniul cultural european este o „Biblie în imagini”, în care arta sacră devine un mod de comuniune a omului cu Dumnezeu. Marile catedrale din Europa, mănăstirile din Bucovina, bisericile de lemn din Maramureș sau Catedrala Națională din București sunt expresii ale credinței întruchipate în piatră, lemn și culoare. Fresca, mozaicul și vitraliile nu sunt simple podoabe, ci „ferestre” spre veșnicie, transpunând vizual adevărurile dumnezeiești ale Sfintei Scripturi.

Conceptele moderne de dreptate, libertate și demnitate își au originea în viziunea biblică asupra omului. Antropologia biblică fundamentează respectul absolut față de persoana umană și lupta împotriva oricărei forme de marginalizare. Sfânta Scriptură ne învață că lumea este un dar al lui Dumnezeu pe care trebuie să îl gestionăm cu recunoștință și responsabilitate (ecologia creștină), nu cu nepăsare.

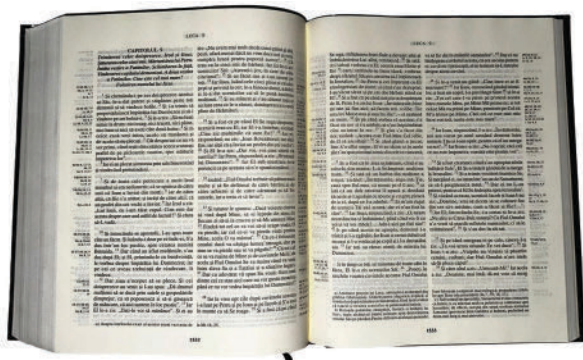
GÂNDEȘTE ȘI RĂSPUNDE

1. Cum a influențat istoria universală sau națională traducerea și tipărirea Bibliei evoluția limbii și a educației?
2. În ce mod viziunea biblică despre om și lume fundamentează valorile societății moderne, precum demnitatea umană și responsabilitatea față de mediul înconjurător?

REPERE SCRIPTURISTICE

Citește și rezolvă:

Cerul și pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece
(Marcu 13, 31).

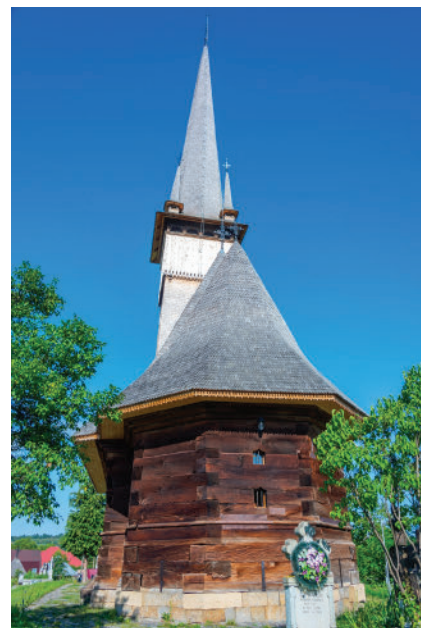
Biblia, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, 2024

1. Având în vedere că formele de comunicare digitală și platformele social-media se schimbă rapid, argumentează cum afirmația Mântuitorului despre trăinicia cuvintelor Sale transformă Sfânta Scriptură într-un reper de siguranță pentru om.
2. Arată ce valoare biblică neschimbătoare ai alege pentru a-ți păstra demnitatea în fața provocărilor lumii virtuale.

SĂ EXPLORĂM

Accesează o platformă digitală (de exemplu, Google Arts & Culture) și caută o operă de artă universală inspirată de un text biblic (pictură, sculptură sau mozaic).

Biserica de lemn din Plopiș
(Maramureș)

REFLECȚIE PERSONALĂ

*Făclie picioarelor mele este legea Ta
și lumină cărărilor mele.*

Psalmul 118, 105

- Gândește-te la o valoare biblică pe care o consideri o „lumină” în viața ta. Pornind de la ea, identifică și o situație concretă din viața online sau din relațiile de la școală în care această valoare ți-ar putea fi călăuză și ce anume te împiedică uneori să o urmezi.

Feodor Mihailovici Dostoievski
(1821–1881)

Este unul dintre cei mai mari scriitori ai literaturii universale, crescut în duhul credinței ortodoxe și al lecturii Sfintei Scripturi încă din copilărie. Opera sa a jucat un rol atât de profund în transmiterea credinței, încât în timpul regimului comunist rușii spuneau: *Ne-au ars Bibliile și ne-au dărmănat bisericile, dar nu știau că ne-au rămas operele lui Dostoievski.*

Ce carte, Doamne, și ce învățăminte minunate în ea! Ce scriere înțeleaptă este Sfânta Scriptură, ce minunăție și câtă putere îi poate dăruia omului. Parcă ar fi un adevărat monument închinat omului și firii omenești ce sălășluiește în univers, pe care sunt incrustate și prezentate în detaliu și pentru totdeauna toate cele petrecute de la creația Lui pe pământ. Și câte alte taine dezlegate și deschise înțelegerii noastre.

Feodor Dostoievski,
Frații Karamazov

REPERE PATRISTICE

Sfântul Vasile cel Mare

Pentru această viață [veșnică] v-aș îndemna să strângeți merinde, mișcând, după cum spune proverbul, orice piatră de unde ați putea avea folos. Să nu ne temem că e greu și că e nevoie de osteneală! [...] Spre viața aceasta ne conduc Sfintele Scripturi, care ne instruiesc prin cuvintele lor pline de taină.

Omilia a XXII-a. Către tineri

Sfântul Ioan Gură de Aur

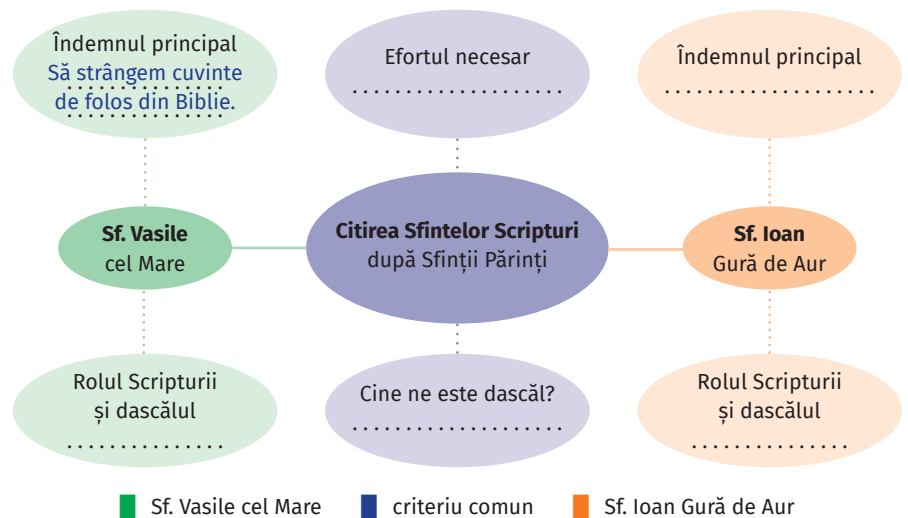
De aceea, vă rog, să citim cu multă râvnă dumnezeieștile Scripturi. Dacă vom citi des cele scrise în ele, ne vom îmbogăți și cunoștințele. Este cu neputință să rămâi fără de folos, când citești cu râvnă și mult dor dumnezeieștile cuvinte. Dacă nu avem om care să ne fie dascăl, atunci Însuși Stăpânul, intrând de sus în inimile noastre, ne luminează mintea, ne lămurește cugetul, face lumină în cele tănuite, ne este dascăl al celor ce nu știm.

Omilii la Facere

APLICAȚII

1. Observă ciorchinele de mai jos. Identifică în cele două texte de mai sus informațiile cerute și completează ramurile marcate cu linii punctate, după **model**.

2. Pornind de la citatul din F. Dostoievski, de pe coloana alăturată, explică, în opt-zece rânduri, de ce Biblia poate fi un „monument închinat omului”, arătând ce „putere” concretă îți poate dăruia ea ție, atunci când te afli într-o situație de criză morală: o nedreptate la școală, o minciună care îți aduce „foloase” sau presiunea grupului de a face ceva împotriva conștiinței tale.

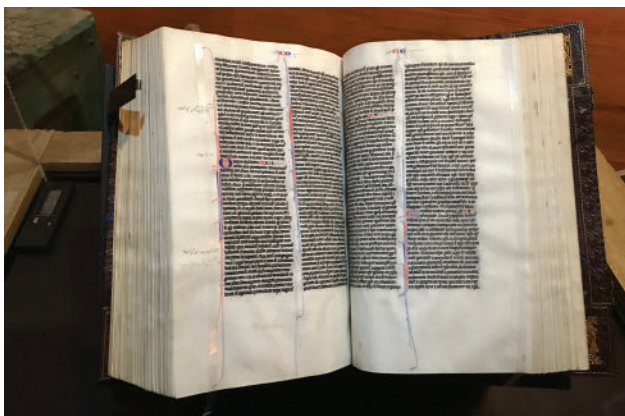
Secolul al III-lea î.H.: Traducerea Bibliei ebraice în limba greacă la Alexandria – *Septuaginta* (opera comună a șaptezeci de înțelepți).

Secolul al IV-lea d.H.: Fericitul Ieronim traduce Biblia în limba latină (Vulgata).

Secolul al IX-lea: Sfinții Chiril și Metodiu traduc fragmente din Biblie în limba slavonă.

1581: Tipărirea *Paliei de la Orăștie*, prima traducere parțială a Vechiului Testament în limba română, un pas uriaș spre marea traducere de la 1688.

În prezent: Digitalizarea integrală a manuscriselor biblice vechi prin proiecte internaționale (de exemplu, *Codex Sinaiticus* online) permite accesul instantaneu la Sfânta Scriptură prin intermediul tehnologiei moderne.

Biblia Vulgata

De-a lungul veacurilor, Sfânta Scriptură a traversat deșerturi și oceane, a schimbat alfabete și limbi, a supraviețuit persecuțiilor și cenzurii și a intrat astăzi în fiecare casă prin intermediul tehnologiei, rămânând același Cuvânt viu al lui Dumnezeu, mereu contemporan cu omul care îl caută.

CONCLUZII

- Sfânta Scriptură este fundamentul pe care s-a edificat civilizația europeană, oferind alfabetul moral și estetic necesar înțelegerii culturii universale.
- Traducerea Scripturii în limbile naționale (precum *Biblia de la București* din 1688) a constituit un act decisiv de unitate spirituală și culturală, marcând cristalizarea limbii literare și a conștiinței naționale.
- Scriptura oferă teme și motive inegalabile care au inspirat arta, de la monumentele UNESCO la literatura universală.

Fericitul Ieronim

DIN CUVÂNT LA FAPTĂ

În cadrul unei dezbateri despre influența religiei asupra societății, un coleg afirmă: „Biblia este un monument istoric interesant pentru muzee sau pentru buncii noștri, dar valorile ei sunt arhaice. Astăzi avem legi moderne, drepturile omului și tehnologie; nu mai avem nevoie de reperele unei cărți scrise acum mii de ani pentru a ști cum să ne comportăm pe internet sau în societate”.

• Arată cum „umanismul creștin” fundamentează respectul absolut față de persoană, transformând Scriptura dintr-o simplă „arhivă a trecutului” într-un text viu și actual.

MIC ALBUM INTERDISCIPLINAR

Realizează un produs digital (infografic, prezentare multimedia sau poster) intitulat *Biblia – fundament al culturii și civilizației europene*, care să illustreze modul în care Cuvântul lui Dumnezeu a edificat identitatea noastră spirituală și culturală.

Creația ca dar al lui Dumnezeu

Sfânta Treime

Și a privit Dumnezeu toate câte a făcut și iată erau bune foarte. Și a fost seară și a fost dimineață: ziua a șasea.

Facerea 1, 31

Cuvintele din deschiderea Sfintei Scripturi ne dezvăluie că *La început a făcut Dumnezeu cerul și pământul* (Facerea 1, 1). A zidit cerul sau lumea nevăzută, în care îngerii aduc neconținut slavă lui Dumnezeu, apoi a făcut pământul, lumea văzută, unde ființele viețuiesc spre conlucrare cu natura și spre ascultarea Creatorului.

LUMEA - DARUL LUI DUMNEZEU. *Și a zis Dumnezeu „Să fie lumină”* (Facerea 1, 3). Iar lumina Sa a dat la început putere plantelor, până ce soarele le va încălzi cu lumina lui. Măreția lui Dumnezeu se vede în toată această zidire minunată, în care totul este cu un rost, spre fericirea întregii creații. În capitolele 1-2 din cartea Facerea ni se dezvăluie cum Sfânta Treime a ticluit cu înțelepciune toate aceste etape, pe care noi le cunoaștem ca zile. Și le numim așa fiindcă o minune, cum este lumea Creatorului, se vede în toată splendoarea ei ziua. Dar tot Sfânta Scriptură ne dezvăluie și că Dumnezeu este veșnic și atotputernic. El a creat totul din nimic, prin puterea cuvântului Său, căci *El a zis și s-au făcut* (Psalmul 148, 5). Iar *Duhul lui Dumnezeu se purta pe deasupra apelor* (Facerea 1, 2) înainte ca lumina Sa să fie punctul de început al zilelor creației.

Momentele acestea sunt marcate la finalul fiecărei zile de cuvintele: *Și a văzut Dumnezeu că este bine* (Facerea 1, 10). Astfel, crearea lumii, în cele șase zile, ne dezvăluie elementele pe care Dumnezeu le-a așezat într-o ordine desăvârșită: Lumina; separarea apelor; uscatul; plantele; Luminătorii cerului; diversitatea vieții, prin viețuitoarele din apă, din aer și de pe pământ; omul, cununa creației, care are responsabilitatea păstrării ordinii primite în dar.

GLOSAR

a prăznui = a sărbători.

a ticlui = a aranja, a întocmi.

Hexaemeron = relatarea biblică a creației în cele șase zile.

jitniță = hambar; loc de depozitare.

pavază = apărare, ocrotire.

OMUL, CUNUNA CREAȚIEI. Armonia de început a fost întregită de ajutorul pe care Dumnezeu i l-a făcut omului: *Nu este bine să fie omul singur; să-i facem ajutor potrivit pentru el* (Facerea 2, 18). Căci Adam, deși stăpânea și pusese nume tuturor viețuitoarelor, nu părea pe deplin împlinit. Eva reprezintă unitatea și darul unui nou început, în care dragostea și armonia se regăsesc în trăirea vieții în pace și înțelegere, spre mântuirea oamenilor.

Și a sfârșit Dumnezeu în ziua a șasea lucrarea Sa, pe care a făcut-o; iar în ziua a șaptea S-a odihnit de toate lucrurile Sale, pe care le-a făcut. Și a binecuvântat Dumnezeu ziua a șaptea și a sfințit-o, pentru că într-însa S-a odihnit de toate lucrurile Sale, pe care le-a făcut și le-a pus în rânduială (Facerea 2, 2-3).

Ziua a șaptea, de odihnă, ne îndeamnă la o contemplare a acestei minunății divine, o admirație constructivă, în care să păstrăm și să creștem cu responsabilitate ceea ce am primit în dar de la Creatorul nostru. În acest sens, și odihna lui Dumnezeu este una activă, veghind în continuare la păstrarea ordinii și armoniei întregii creații, purtând de grijă tuturor.

GÂNDEȘTE ȘI RĂSPUNDE

1. Ce a creat Dumnezeu în cele șase zile?
2. Cum este bine să fie prăznuită ziua de odihnă?

REPERE SCRIPTURISTICE

Lucrați în echipă. Citiți textul, priviți icoana și rezolvați cerințele:

Sfânta Scriptură ne descoperă că Dumnezeu *ține toate lucrurile cu cuvântul puterii Lui* (Evrei 1, 3) și că El își manifestă grija iubitoare și continuă față de creația Sa, care se mai numește pronie dumnezeiască sau providență.

Priviți la păsările cerului, că nu seamănă, nici nu seceră, nici nu adună în jitnițe, și Tatăl vostru Cel ceresc le hrănește. Oare nu sunteți voi cu mult mai presus decât ele? (Matei 6, 26).

De asemenea, Prorocul Daniel Îl numește pe Dumnezeu *Cel Vechi de zile* (Daniel 7, 9), expresie ce exprimă atât eternitatea, cât și autoritatea supremă.

1. Inițiați un dialog despre grija pe care ne-o poartă Dumnezeu și aduceți argumente potrivite, menționând o situație în care ați simțit manifestarea proniei divine.

2. Alcătuiți o fișă cu titlul: *Lumea – locul în care Dumnezeu ne cheamă la grijă și recunoștință*, în care să redactați o compunere, plecând de la învățătura despre providența divină. Puteți realiza și un desen tematic. Adăugați fișă în portofoliu.

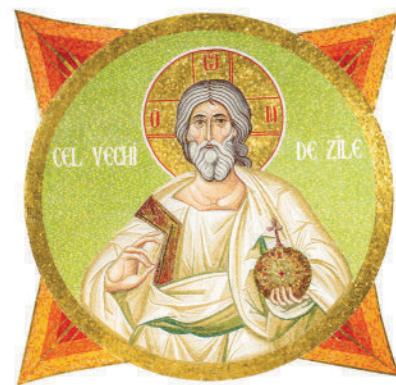

Fluviul Eufrat

SĂ EXPLORĂM

Caută în Biblia tipărită sau pe bibliaortodoxa.ro fragmentul din cartea Facerea, capitolul 2, versetele 10-14, unde se găsesc numele celor patru râuri din Eden.

Dumnezeu Cel vechi de zile

REFLECȚIE PERSONALĂ

Dumnezeu este iubire (1 Ioan 4, 8), ne spune Sfântul Apostol Ioan. Notează în jurnalul tău personal exemple care te pot conduce pe drumul dobândirii celei mai mari virtuți, adică iubirea.

Sfântul Ierarh Vasile cel Mare
(secolul al IV-lea d.H.)

Este unul dintre Părinții Capadocieni, alături de fratele său, Sfântul Grigorie de Nyssa, și de Sfântul Grigorie de Nazianz. Opera sa impresionantă, cunoscută ca *Vasiliada*, cuprinde întemeierea de așezăminte de caritate sau organizarea vieții monahale.

Planeta – inima noastră

REPERE PATRISTICE

Sfântul Ierarh Vasile cel Mare

Așadar, ca să arate că lumea este o operă de artă, pusă înaintea tuturor spre a fi privită și contemplată și ca să facă cunoscută înțelepciunea Creatorului ei, înțeleptul Moise n-a folosit alt cuvânt, ci a zis: „Întru început a făcut”, n-a zis: „a lucrat”, nici „a dus-o la existență”, ci: „a făcut”.

Omilii la Hexaemeron

Sfântul Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae

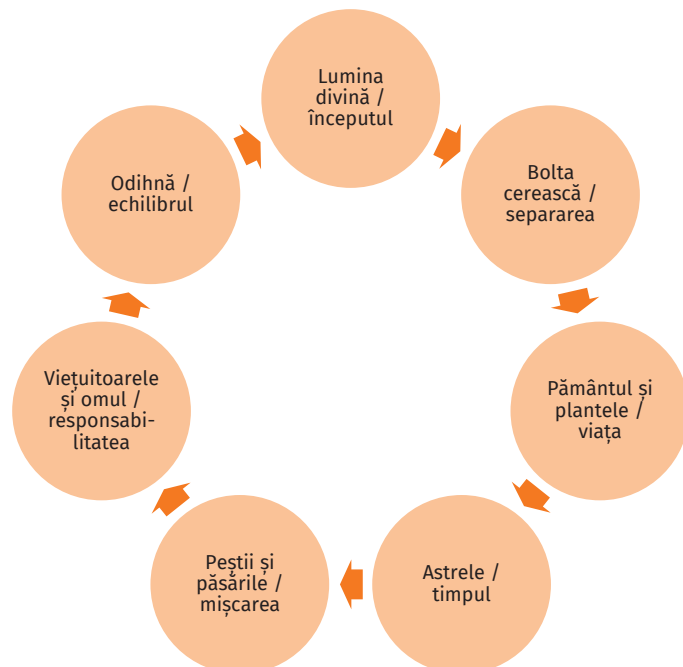
Lumea este darul pe care Dumnezeu Îl face omului, un dar al iubirii Sfintei Treimi, la care omul este chemat să răspundă cu iubire.

Chipul nemuritor al lui Dumnezeu

APLICAȚII

1. Pornind de la citatele de mai sus, realizează o analiză critică despre cum se poate păstra echilibrul natural, astfel încât creația divină să rămână așa cum Sfântul Ierarh Vasile cel Mare o numește: *o operă de artă*. Menționează ce acțiuni civice poți întreprinde pentru o planetă cât mai frumoasă, răspunzând cu iubire la darul Sfintei Treimi, după cum ne îndeamnă Sfântul Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae.
2. Regăsești semnificația zilelor creației în următoarea reprezentare grafică. Desenează schema și așază desenul în portofoliu.

Studiu de caz

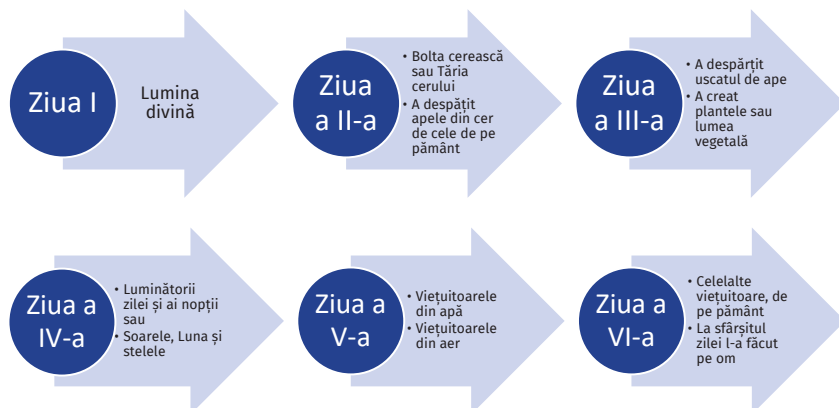
Dumnezeu S-a odihnit, la finalul celor șase zile, a căror durată nimeni nu o cunoaște, dar în continuare veghează la ordinea întregii lumi, prin purtarea Sa de grijă. Până la venirea Mântuitorului Hristos pe pământ, evreii sărbătoreau sâmbăta ca zi de odihnă. Aceasta este ultima dintre zilele săptămânii, iar tradiția se continuă și astăzi în religia iudaică. Pentru noi, creștinii, Învierea Mântuitorului este baza credinței. Ziua de duminică, a Învierii, prima a săptămânii, este sărbătoarea sărbătorilor, praznicul praznicelor. *Aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul, să ne bucurăm și să ne veselim întru ea* (Psalmul 117, 24).

- Cinstirea zilei de duminică se face mai ales prin participarea la Sfânta Liturghie. În cadrul unei discuții cu un coleg, acesta afirmă că nu întotdeauna participă la slujbă, dar că încearcă să se roage și să facă fapte bune.

Argumentează-i colegului, în câteva rânduri, importanța participării la Sfânta Liturghie, care nu exclude rugăciunea personală și faptele de milostenie.

MIC ALBUM INTERDISCIPLINAR

Frumusețea și varietatea creației se oglindește și în multitudinea speciilor întâlnite pe pământ, o parte dintre ele fiind astăzi pe cale de dispariție. Parcurge un tur virtual al Muzeului Național de Istorie Naturală „Grigore Antipa” și immortalizează imaginile care te-au impresionat cel mai mult. Folosind aplicațiile de editare, realizează un scurt film cu acestea și prezintă-l colegilor și prietenilor.

Linia timpului creației

Lumea a fost făcută din iubire, spre fericirea omului și slava lui Dumnezeu. Deși pe Dumnezeu Tatăl Îl numim Creator, întreaga Sfântă Treime a participat la actul creației. Toate au fost organizate etapizat de către Dumnezeu, astfel încât omul, cununa creației, să aibă unde locui și să se bucure de toate frumusețile dăruite.

Sistemul Solar

CONCLUZII

- Dumnezeu a creat la început lumea nevăzută, iar apoi pe cea văzută.
- Lumea a fost creată de Dumnezeu din nimic, prin puterea cuvântului Său.
- Omul a fost creat după chipul lui Dumnezeu și înzestrat cu rațiune, sentiment și voință.

De la chip la asemănarea cu Dumnezeu

Pilda viței-de-vie

Și a făcut Dumnezeu pe om după chipul Său; după chipul lui Dumnezeu l-a făcut; a făcut bărbat și femeie.

Facerea 1, 27

Și a zis Dumnezeu: *Să facem om după chipul și după asemănarea Noastră, ca să stăpânească peștii mării, păsările cerului, toate viețile ce se târăsc pe pământ și tot pământul!* (Facerea 1, 26).

CHIPUL LUI DUMNEZEU. În teologia creștină, chipul lui Dumnezeu în om se referă la rațiune, sentiment și voință. Cu acestea a fost înzestrat la început omul, iar prin dragostea Sa, Dumnezeu i-a dăruit libertatea de alegere. Însă prima alegere prin care omul și-a exercitat libertatea a fost una greșită. Dumnezeu a vrut să-l ferească de a descoperi răul, a vrut să îl țină pe om departe de greutățile vieții, de tot ce urma să trudească în continuare.

Porunca de a nu mânca din pomul cunoștinței binelui și răului a fost o dovadă a iubirii nemărginite a Creatorului pentru cea mai importantă ființă: omul, cununa creației. *Din toți pomii din rai poți să mănânci, iar din pomul cunoștinței binelui și răului să nu mănânci, căci, în ziua în care vei mânca din el, vei muri negreșit!* (Facerea 2, 16-17).

Consecința neascultării este ruperea comuniunii directe cu Dumnezeu, dar sufletul rămâne nemuritor, ca dar primit, nu prin sine însuși. Nici nu se putea altfel, fiindcă dragostea a stat la baza întregii creații. Și tot prin dragostea divină a venit și promisiunea unui Mântuitor, care constituie protoevanghelia pe care Dumnezeu o vestește primilor oameni.

Cunoașterea răului a condus la acest deznodământ, căci răul nu este creat de Dumnezeu, ci apare atunci când nu este înfăptuit binele, iar lipsa binelui se perpetuează atunci când omul se încrede exclusiv

GLOSAR

erezie = învățătură greșită, contrară învățăturilor Bisericii, care au fost primite de la Mântuitorul Hristos.

protoevanghelie = prima veste bună dată de Dumnezeu, care se referă la venirea Mântuitorului.

trezvie = stare de atenție și de veghe permanentă, care duce la curăția minții și a inimii.

în forțele proprii, considerând că îndemnul primit de la Dumnezeu nu sunt necesare pentru o bună rânduire. Așa a fost și cu Adam, a crezut că dacă are totul la dispoziție, poate fără nicio consecință să guste din acel pom. Libertatea dăruită i-a fost pusă la încercare, iar omul a picat acest test, care avea la bază tot iubirea cea fără de margini.

ASEMĂNAREA CU DUMNEZEU. Prin trupul material și sufletul spiritual, primit de la Dumnezeu, *prin suflare de viață* (Facerea 2, 7), omul este un tot unitar. El se înrudește și cu lumea materială, dar și cu lumea spirituală. Chipul lui Dumnezeu se oglindește în special în sufletul omului, însă este prezent în întreaga persoană. Pe parcursul unei vieți trăite în bună rânduială, cu respect față de Dumnezeu și de toate cele sfinte, prin împlinirea poruncilor și rugăciune smerită, omul poate ajunge la asemănarea cu Dumnezeu. Străduința aceasta sau urcușul omului pe calea desăvârșirii presupune o stare de trezvie duhovnicească, adică de atenție permanentă la sufletul și gândurile ce îl năpădesc. La asemănarea cu Dumnezeu, pe care o mai numim sfințenie sau îndumnezeire, putem ajunge cu ajutorul harului dumnezeiesc. Acesta este energia necreată sau puterea iubitoare a lui Dumnezeu, care se dă în dar oamenilor. Astfel, tot acest drum spre asemănare nu este un rezultat doar al efortului uman, ci este împreună lucrarea omului cu harul lui Dumnezeu.

GÂNDEȘTE ȘI RĂSPUNDE

1. Ce înseamnă chipul lui Dumnezeu în om?
2. Cum putem ajunge la asemănarea cu Dumnezeu?

REPERE SCRIPTURISTICE

Citește textele, privește imaginea din coloana alăturată și răspunde:

Luând Domnul Dumnezeu țărână din pământ, a făcut pe om și a suflat în fața lui suflare de viață și s-a făcut omul ființă vie (Facerea 1, 7).

Om, ființă vie, creată după chipul lui Dumnezeu, este înzestrat de Acesta cu rațiune, sentiment și voință. Astfel, „omul creat” a primit libertatea de alegere spre fericirea și împlinirea sa.

Însă prin greșeala săvârșită, „omul căzut în păcat” și-a întunecat chipul de la creație, dar iubirea Creatorului l-a readus pe calea mântuirii. Prin împărtășirea cu Sfintele Taine ne îndreptăm spre „omul restaurat”, adică spre asemănarea cu Dumnezeu. Chipul ne va fi luminat de unirea cu Mântuitorul Hristos, care este reală, vie și continuă.

1. Ce înseamnă „omul restaurat”?
2. Cu ajutorul profesorului, formulează o concluzie privind demnitatea și scopul omului în planul mântuirii.

SĂ EXPLORĂM

Pilda viței-de-vie, în care ni se dezvăluie Mântuitorul Hristos ca izvor al vieții, este reprezentată iconografic în mai multe variante. Descoperă în albume de artă și alte reprezentări ale acesteia.

Iisus Hristos Euharistic

REFLECȚIE PERSONALĂ

Utilizarea libertății conform cu învățăturile și îndemnul imuabile ale Mântuitorului Hristos ne păstrează chipul nealterat, așa cum ni l-a dăruit Dumnezeu.

Reflectează la modul de a fi mereu cu chipul luminos și la cum putem păstra această lumină în viața noastră.

Sfântul Atanasie cel Mare
(secolul al IV-lea d.H.)

Este unul dintre Sfinții Părinți care a avut un rol fundamental în formularea Crezului de la Niceea (325 d.H.). A susținut ferm dumnezeirea Fiului, care este „deoființă” cu Tatăl, în perioada de apărare a credinței creștine împotriva ereziei ariene. A devenit patriarh al Alexandriei în anul 328 d.H., iar printre operele sale cele mai cunoscute se regăsesc *Despre întruparea Cuvântului* și *Viața Sfântului Antonie*, lucrare care a influențat în mod fundamental monahismul creștin.

REPERE PATRISTICE

Sfântul Maxim Mărturisitorul

Dumnezeu a dat omului prin creație puterea de a deveni asemenea Lui, pentru ca omul, prin libera alegere și prin iubire, să ajungă la îndumnezeire.

Ambigua

Sfântul Atanasie cel Mare

Dumnezeu S-a făcut om pentru ca omul să devină dumnezeu.

Despre întruparea Cuvântului

Sfântul Ioan Damaschin

A fi după chipul lui Dumnezeu înseamnă a fi înzestrat cu minte și libertate, iar a fi după asemănare înseamnă a deveni asemenea Lui în virtute.

Dogmatica

APLICAȚII

Sfinții sunt exemplul de urmare a lui Hristos și de cultivare a virtuților; ei au ajuns de la chip la asemănarea cu Dumnezeu. Mai jos sunt reprezentați, alături de Mântuitorul Hristos, cei trei sfinți care ne-au inspirat în citatele anterioare.

Sfântul Maxim
Mărturisitorul

Sfântul Atanasie
cel Mare

Sfântul Ioan
Damaschin

1. Formulează o învățătură desprinsă din citatele menționate și argumentează care sunt căile prin care omul poate ajunge la asemenea cu Dumnezeu.

2. Lucrați în echipă. Alcătuiți o fișă intitulată *Trăsăturile omului ca ființă creată după chipul lui Dumnezeu*. Schimbați apoi fișa cu o altă echipă și observați asemănările și deosebirile față de răspunsurile voastre. Adăugați fișa în portofoliu.

Secolul al II-lea: Sfântul Irineu de Lyon, în lucrarea *Împotriva ereziilor*, ne arată că asemănarea se dobândește prin har și creștere spirituală.

Secolul al IV-lea: Sfântul Grigorie de Nyssa, în opera *Despre crearea omului*, vede în chipul lui Dumnezeu în om capacitatea de a crește spiritual infinit.

Secolul al IV-lea: Sfântul Atanasie cel Mare ne explică, în scrierea *Despre întruparea Cuvântului*, că restaurarea chipului lui Dumnezeu în om se împlinește prin Mântuitorul Hristos.

Secolul al VIII-lea: Sfântul Ioan Damaschin, în celebra sa operă *Dogmatica*, definește asemănarea cu Dumnezeu ca îndumnezeire prin virtute.

În prezent: Paza poruncilor, rugăciunea sau cultivarea virtuților se realizează atât prin efort personal, cât mai ales cu ajutorul harului lui Dumnezeu, dăruit nouă prin Sfintele Taine. Participarea la sfintele slujbe ale Bisericii ne apropie de „omul restaurat” spre care tinde orice creștin.

Mănăstirea Voroneț

Sfântul Irineu de Lyon

DIN CUVÂNT LA FAPTĂ

Duhul este cel care face pe om asemenea lui Dumnezeu; fără Duhul, omul rămâne doar chip, dar nu ajunge la asemănare.

Prin neascultare, omul a pierdut asemănarea, dar nu și chipul; prin ascultarea Fiului, el este restaurat.

Sfântul Irineu de Lyon

- Pe baza noțiunilor studiate și a citatelor descoperite în această lecție, prin raportare la diferența dintre chipul și asemănarea cu Dumnezeu, realizează o fișă cu titlul *Reflecții personale despre semnificația asemănării omului cu Dumnezeu*. Așază fișa în portofoliu.

CONCLUZII

- Omul a fost creat după chipul lui Dumnezeu, spre a ajunge la asemănarea cu El.
- Chipul lui Dumnezeu în om se referă la libertatea de alegere, prin rațiune, sentiment și voință proprie.
- Asemănarea cu Dumnezeu se dobândește prin conlucrarea harului cu acțiunea omului, adică *asemănarea cu Dumnezeu în virtute, atât cât este cu putință omului*, după cum ne spune Sfântul Atanasie cel Mare.

MIC ALBUM

INTERDISCIPLINAR

Realizează un e-book despre viața sfinților Irineu de Lyon, Grigorie de Nyssa, Maxim Mărturisitorul, Atanasie cel Mare și Ioan Damaschin. Prezintă-l la orele de recapitulare și notați, în clasă, câte un moment important din viața acestor sfinți.

Hristos – Lumina lumii și Restauratorul omului

Schimbarea la Față

Și S-a schimbat la față, înaintea lor, și a strălucit fața Lui ca soarele, iar veșmintele Lui s-au făcut albe ca lumina.

Matei 17, 2

Tema luminii apare în Sfânta Scriptură în numeroase versete, iar troparul Nașterii Domnului ni-L vestește pe Mântuitorul Hristos ca *lumina cunoștinței*. El nu doar aduce lumină, ci este Lumina însăși. Așa cum ne vestește Sfântul Apostol Ioan în Evanghelia sa, cel ce Îl urmează pe Hristos *nu va umbla în întuneric, ci va avea lumina vieții* (Ioan 8, 12).

HRISTOS, LUMINA LUMII. Prin Iisus Hristos ni se revelează adevărul divin și se reface legătura omului cu Dumnezeu, care a fost umbrită de căderea în păcat a lui Adam și a Evei. Venirea pe pământ a Mântuitorului este anunțată încă de la izgonirea din Rai, iar prorocii Vechiului Testament Îl vestesc pe Hristos ca Lumina.

Întreaga învățătură a Mântuitorului este o lumină pentru credincioși, care se desăvârșește prin iubirea supremă arătată atunci când S-a jertfit pe cruce: *Căci Dumnezeu așa a iubit lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat, ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică* (Ioan 3, 16). Viața veșnică ne este dăruită de Hristos, ca Restaurator al omului, al firii umane, ce pierduse comuniunea deplină cu Dumnezeu.

Cu tema Luminii și numirea de *Lumină a lumii* a Mântuitorului Hristos se deschide Evanghelia iubirii, a Sfântului Apostol Ioan. Printr-o viață spirituală îmbunătățită și mai ales prin unirea cu Mântuitorul, în Sfânta Euharistie, lumina lui Hristos devine călăuzitoare printr-o continuă străduință. *Întru El era viață și viața era lumina oamenilor* (Ioan 1, 4). Primind această viață, ajungem la omul restaurat, la omul îndumnezeit, care poartă în el mereu Lumina lui Hristos, lumina cunoașterii, care ne-a trezit din amorțeala unei vieți umbrite de greșeala de început a primilor oameni.

GLOSAR

Emaus = localitate de lângă Ierusalim.

teofanie = arătarea lui Dumnezeu.

Vohod = moment din cadrul slujbelor Bisericii.

MÂNTUITORUL HRISTOS, RESTAURATOR. Astfel, Hristos ca *Restaurator al omului* ne vindecă din interior, fiindcă Mântuitorul Hristos a fost Dumnezeu adevărat, dar și Om adevărat, asumând deplin firea noastră, căci numai Cel care S-a făcut întru totul asemenea nouă, fără de păcat, putea să restaureze omul căzut.

Descoperim Lumina, ca temă centrală în textele scripturistice, și în minunile săvârșite de Mântuitorul Hristos. Vindecarea orbului din naștere dezvăluie importanța vederii sufletești, în fața celei trupești. Lumina le deschide ochii și ucenicilor Luca și Cleopa la cina de la Emaus, deși tot drumul nu îl recunoscuseră pe Domnul Iisus Hristos. Tot sub forma unei luminii puternice, Mântuitorul îi apare lui Saul din Tars, viitorul Apostol Pavel.

Prin Hristos, *Lumină a lumii și Restaurator*, omul devine făptură nouă, purtătoare de lumină, care ne va îndruma și ne va păstra pe calea lui Dumnezeu. Rămâne să învățăm și noi cum să păstrăm veșnic vie această lumină, fără a se stinge, spre unire cu Hristos și cu sfinții.

GÂNDEȘTE ȘI RĂSPUNDE

1. Când a avut loc prima vestire a venirii lui Hristos ca Restaurator al lumii?
2. Cum putem păstra vie Lumina lui Hristos în viața noastră?

REPERE SCRIPTURISTICE

Citește textele, privește icoana de la pagina 26 și răspunde:

Un nor luminos i-a umbrit pe ei și iată glas din nor zicând: „Acesta este Fiul Meu Cel iubit, în Care am binevoit; pe Acesta ascultați-L” (Matei 17, 5).

Schimbarea la Față a Mântuitorului a avut loc pe Muntele Tabor. Ea ne arată legătura profundă dintre Vechiul și Noul Testament, ca împlinire a Legii despre care a vorbit mereu Domnul Iisus Hristos. Pentru această minune, El a luat cu Sine pe trei dintre Apostoli, anume pe Petru, Ioan și Iacov. Acolo, la descoperirea slavei Sale dumnezeiești, se arată și cei doi mari profeți: Moise și Ilie. Apostolul Petru, slăvind-L pe Dumnezeu pentru această minune, îi spune Domnului Hristos: *dacă voiești, voi face aici trei colibe: Ție una, și lui Moise una, și lui Ilie una* (Matei 17, 4). Putem spune că teofania de la Schimbarea la față de pe Muntele Tabor reprezintă mărturia deplină a Luminii, alături de cea de la Botezul din râul Iordan.

1. Ce îndemn ne adresează glasul Tatălui din nor?
2. Analizează cromatică și compoziția icoanei *Schimbarea la Față*, punând accent pe Lumină, ca simbol reflectat în această icoană.

Muntele Tabor

SĂ EXPLORĂM

Descoperă pe internet mai multe informații despre Muntele Tabor, unde a avut loc Schimbarea la Față a Mântuitorului.

Drumul spre Emaus

REFLECȚIE PERSONALĂ

Plecând de la rolul Mântuitorului Hristos ca *Lumina lumii și Restaurator al omului* și de la versetele biblice din Evanghelia după Ioan 8, 12, respectiv 1, 4-9, realizează o fișă de reflecție în care să arăți ce înseamnă Lumina lui Hristos în viața omului. Adaugă fișa în portofoliu.

Lumină lină

Lumină lină a sfintei slave a Tatălui ceresc, Celui fără de moarte, a Sfântului, Fericitului, Iisuse Hristoase,

Venind la apusul soarelui, văzând lumina cea de seară, lăudăm pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh, Dumnezeu.

Vrednic ești în toată vremea a fi lăudat de glasuri cuvioase, Fiul lui Dumnezeu, Cel ce dai viață, pentru aceasta lumea Te slăvește.

Notația liniară	Notația psaltică
Do	Ni
Re	Pa
Mi	Vu
Fa	Ga
Sol	Di
La	Ke
Si	Zo
Do	Ni

Candelă cu lumina sfântă de la Ierusalim

REPERE PATRISTICE

Cântarea *Lumină lină* este una dintre cele mai vechi cântări ale Bisericii creștine. Originile ei se presupun a fi în secolul al II-lea sau al III-lea d.H., iar utilizarea sa în cult apare în secolul al IV-lea d.H., odată cu Sfântul Vasile cel Mare, care o numește *cântare veche*. Rânduiala rostirii acestui imn în cultul Bisericii este la Vohodul de la Vecernie.

Inițial, cântarea i-a fost atribuită Sfântului Antinoghen, care a fost martirizat în timpul domniei împăratului roman Dioclețian. Mesajul imnului este de o mare profunzime, pe de o parte adresându-se Mântuitorului Hristos, iar pe de alta, având și un caracter trinitar, lauda fiindu-i adusă atât Tatălui, cât și Fiului și Sfântului Duh.

Versurile de început ne dezvăluie dumnezeirea Fiului, numindu-L *fără de moarte* pentru ca finalul să întrească această învățătură fundamentală, prin expresia *Cel ce dai viață*. Și pentru toate acestea se cuvine a fi lăudat de glasuri cuvioase, iar lumea Te slăvește.

APLICAȚII

1. Descoperă în coloana alăturată corespondența notației liniare, și anume cea psaltică, utilizată în cântarea bizantină.

Lumină lină

glasul V $\lambda \text{ q}$ Pa

Pr. Nicu Moldoveanu

Andante

Lu - mi - nă li - nă a sfin - tei sla -
 Lu - mi - nă li - nă a sfin - tei sla -
 ve a Ta - tă - lui ce - resc Ce - lui tă -
 ră de moar - te, a Sfân - tu - lui Fe - ri - ci - tu -
 ră de moar - te, a Sfân - tu - lui Fe - ri - ci - tu -
 lui I - i - su - se Hris - toa -
 lui I - i - su - se Hris - toa -

Imnul „Lumină lină” pe portativ

2. Cântați în clasă prima parte a imnului *Lumină lină* după notația liniară. Încercați apoi, cu ajutorul profesorului, o intonare utilizând notația psaltică.

DIN CUVÂNT LA FAPTĂ

Atât în Vechiul, cât și în Noul Testament, textele sfinte, scrise în aproximativ 1 500 de ani, ne dezvăluie Lumina ce va veni în lume, prin Mântuitorul Hristos. Prorocii Îl prezintă pe Cel ce este Lumina Lumii ca *soare al dreptății, luminarea și mântuirea mea*. Textul fundamental din Noul Testament, prin care Mântuitorul Hristos este descoperit ca Lumină, se regăsește la Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan.

- Pe baza noțiunilor însușite în această lecție, a observării simbolurilor din icoanele studiate și din cântarea *Lumină lină*, identifică expresiile care Îl prezintă pe Mântuitorul Hristos ca *Lumină a lumii* și *Restaurator al omului*.

- Realizează cu ajutorul profesorului o fișă intitulată *Iisus Hristos – Lumină și Restaurator*, în care să asociezi expresiile biblice studiate cu temele corespunzătoare, după **modelul** din tabel.

Vechiul Testament	Noul Testament
Domnul este lumina-rea mea și mântuirea mea (Psalmul 26, 1). Model: mântuirea mea = restaurare	Deci iarăși le-a vorbit Iisus zicând: Eu sunt Lumina lumii, cel ce Îmi urmează Mie nu va umbla în întuneric, ci va avea lumina vieții (Ioan 8, 12).
Luminează-te, luminează-te, Ierusalime, că vine lumina ta, și slava Domnului peste tine a răsărit! (Isaia 60, 1).	Întru El era viață și viața era lumina oamenilor. Și lumina luminează în întuneric și întunericul nu a cuprins-o (Ioan 1, 4-5).
Și va răsări pentru voi, cei care vă temeți de numele Meu, soarele dreptății, cu tămăduire venind în razele Lui (Maleahi 3, 20).	Fost-a om trimis de la Dumnezeu, numele lui era Ioan. Acesta a venit spre mărturie, ca să mărturisească despre Lumină, ca toți să creadă prin el. Nu era el Lumina, ci ca să mărturisească despre Lumină. Cuvântul era Lumina cea adevărată care luminează pe tot omul, care vine în lume (Ioan 1, 6-9).

CONCLUZII

- Mântuitorul Hristos este *Lumina lumii* și *Restaurator al omului*. Venirea Sa în lume a fost profețită încă din primele pagini ale Sfintei Scripturi.
- Tema Luminii și restaurării apare în numeroase citate scripturistice și cântări bisericești.
- Urmându-L pe Hristos, nu vom umbla în întuneric, ci vom deveni făpturi purtătoare de lumină.

Cina de la Emaus

AXA TIMPULUI

Secolele IV-V: Este alcătuit Troparul Sărbătorii Nașterii Domnului, care Îl prezintă pe Mântuitorul Hristos ca Lumină și Restaurator.

Nașterea Ta, Hristoase, Dumnezeuul nostru, răsărit-a lumii lumina cunoștinței; că întru dânsa cei ce slujeau stelelor de la Stea s-au învățat să se închine Ție, Soarelui dreptății și să Te cunoască pe Tine, Răsăritul Cel de sus, Doamne, Slavă Ție!

Troparul Nașterii Domnului

MIC ALBUM INTERDISCIPLINAR

Pe baza versetelor biblice studiate din Evanghelia după Ioan și a simbolului luminii reflectat în icoana *Schimbarea la Față*, realizează un poster digital, intitulat *Lumină pentru suflet*. Folosește-l ca stare sau postează-l la Story pe rețelele sociale, mai ales în preajma marilor sărbători, Învierea Domnului și Schimbarea la Față.

Proiect educațional interdisciplinar

Iconomi ai creației

Frumusețea creației

Pământul a dat din sine verdeață: iarbă, care face sămânță, după felul și după asemănarea ei, și pomi roditori, cu sămânță, după fel, pe pământ. Și a văzut Dumnezeu că este bine.

Facerea 1, 12

Și Dumnezeu i-a binecuvântat, zicând: „Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul și-l supuneți; și stăpâniți peste peștii mării, peste păsările cerului, peste toate animalele, peste toate vietățile ce se mișcă pe pământ și peste tot pământul!”

Facerea 1, 28

Pronia divină se manifestă față de întreaga creație, iar omul a primit responsabilitatea îngrijirii naturii chiar de la Dumnezeu.

Prin acest proiect vom încerca să conștientizăm importanța conservării naturii, grija față de mediul înconjurător, față de viețuitoare și față de tot ceea ce

ne înconjoară. Grija față de semeni se cultivă și se învață în raport cu tot ceea ce a creat Dumnezeu. Astfel, ne putem imagina armonia cu natura, pe care Adam a cunoscut-o, dacă am avea zilnic o rutină în privința îngrijirii plantelor, animalelor de companie sau chiar a celor fără stăpân, ori abandonate.

- **Scopul proiectului:** Formarea unei atitudini de responsabilitate în rândul elevilor, în raport cu întreaga creație, bazată pe cultivarea virtuților creștine și aplicată prin activități practice, atât în mediul școlar, cât și în cel familial sau social.
- **Durata proiectului:** între trei și șase luni.
- **Obiective SMART:**
 - Specifice: Până la finalizarea proiectului, elevii clasei vor participa la cel puțin trei ateliere având ca tematică **relația omului cu natura**.
 - Măsurabile: Elevii vor prezenta cel puțin trei moduri de protejare a naturii și a viețuitoarelor, concretizate în completarea **fișei de activitate a proiectului**.

GLOSAR

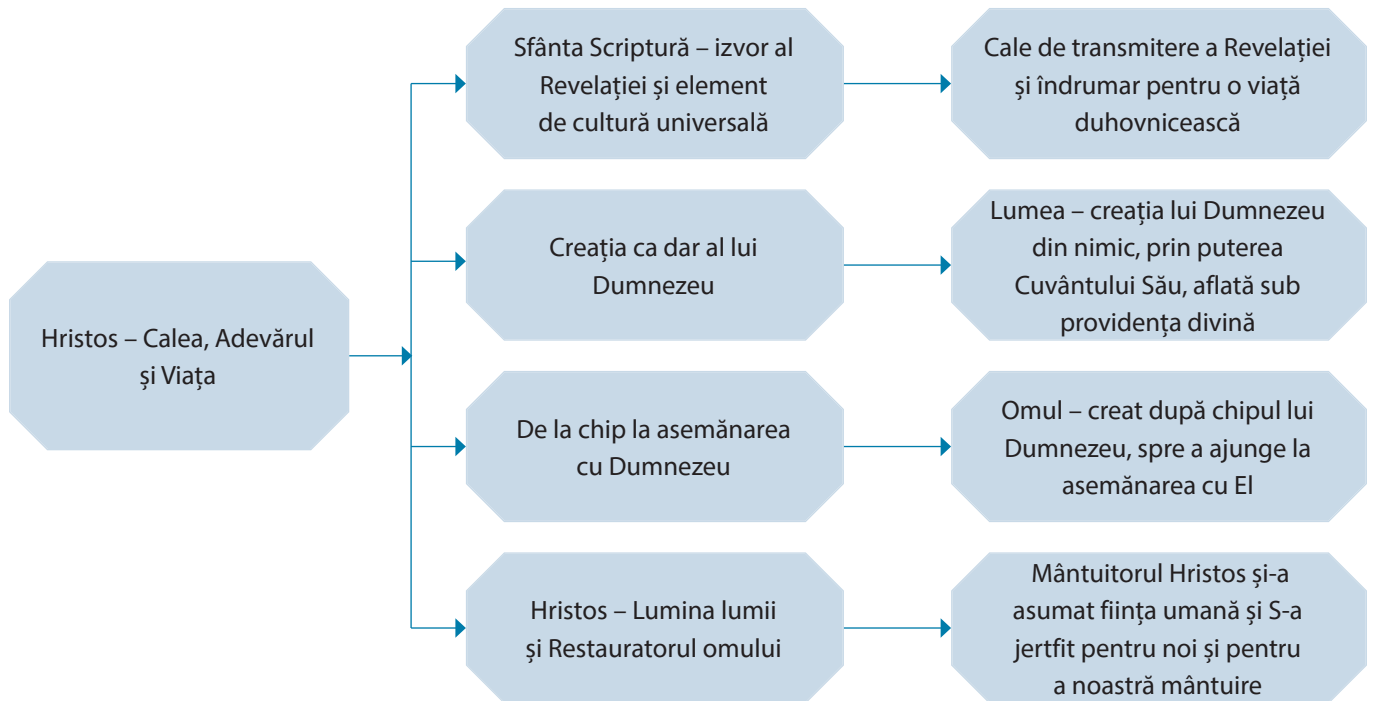
iconom = (aici) administrator sau intendent; econom.

- Accesibile: Elevii vor amenaja **colțul eco al clasei**, unde se vor găsi, atât informații utile referitoare la folosirea responsabilă a resurselor și modul de protejare al planetei, cât și flori în ghivece, de care elevii vor răspunde pe rând.
- Relevante: Elevii vor putea demonstra schimbări de comportament printr-un **chesh-tionar tematic**, aplicat înainte și la finalul proiectului.
- Temporale: La încheierea proiectului se va realiza un **eveniment de prezentare** pentru elevi și profesori, cu posibilitatea participării și a partenerilor implicați, sub forma unei expoziții sau a unei alte activități demonstrative.
- **Activități principale:**
 - *Ateliere tematice:* Responsabilitatea față de creație, din perspectivă biblică; protejarea mediului și a viețuitoarelor în viața de zi cu zi; exemple concrete și discuții interactive.
 - *Colțul eco al clasei:* Ghivece cu plante aduse de elevi – îngrijirea acestora prin rotație; mic album de hrănire a viețuitoarelor și de îngrijire a plantelor.
 - *Campanie de reciclare:* Amplasarea unor recipiente biodegradabile pentru colectare; implicarea tuturor elevilor clasei.
 - *Ziua fără risipă:* Monitorizarea utilizării consumabilelor; discuții despre rezultate.
 - *Grijă pentru viețuitoare:* confecționarea din materiale reciclabile a unor hrănitoare pentru păsări; amplasarea lor în curtea școlii; monitorizarea acestora prin rotație (ce păsări apar, cât consumă, când se hrănesc etc.).
- *Miniproiect „Respect pentru viață”:* Protejarea animalelor fără stăpân; înțelegerea rolului insectelor (albine, furnici etc.) în păstrarea ecosistemului; exemple practice din viața cotidiană.
- *Panoul informativ al clasei:* De ce sunt importante toate viețuitoarele; cum le ajutăm iarna sau vara; cum reciclăm corect; importanța reducerii risipei alimentare și a resurselor naturale; reflecții despre empatie și responsabilitate.
- **Interdisciplinaritate:** Religie (aspecte biblice și teologice privitoare la creație, la pronia divină și la responsabilitatea umană), biologie (informații mai puțin cunoscute despre plante și viețuitoare), geografie (zone poluate de pe glob și conștientizarea de a nu ajunge într-o astfel de situație), arte (realizarea de afișe, postere etc.), dirigenție (prezentarea unor exemple de bună practică).
- **Posibili parteneri:** Parohia sau biserica din apropierea școlii; părinții; conducerea școlii; autoritățile locale prin reprezentanții Consiliului de administrație al unității de învățământ.
- **Evaluare:** Periodică, prin fișa de activitate a proiectului, comportamente îmbunătățite sau implicarea activități; finală, prin prezentarea evenimentului de încheiere.

Recapitulare

I. Să ne amintim temele studiate în acest domeniu, cu ajutorul hărții conceptuale de mai jos.

Arhangheli

II. Și a luat Domnul Dumnezeu pe omul pe care-l făcuse și l-a pus în grădina cea din Eden, ca s-o lucreze și s-o păzească (Facerea 2, 15).

Sfântul Ierarh Vasile cel Mare ne spune că lumea este o operă de artă. Pentru a o păstra așa cum ne-a fost dăruită, astăzi se vorbește tot mai mult despre conceptul de ecologie creștină. Acesta ne îndeamnă spre un stil de viață bazat pe cumpătare și respect față de natură, grija față de mediu fiind o dovadă a iubirii față de Dumnezeu. Astfel, omul este îndemnat să trăiască într-o relație de armonie cu natura, în care valorile creștine se regăsesc pe deplin. Etica și responsabilitatea față de tot ceea ce ne înconjoară sunt un exemplu viu de înțelegere cum trebuie să lucreze și să păzească omul creația lui Dumnezeu.

- Notează în caiet cel puțin o modalitate prin care putem îngriji mediul înconjurător, cu ajutorul conceptului de ecologie creștină.

III. Biblia sau Sfânta Scriptură este expresia scrisă a unei Revelații mereu actuale, prin care Dumnezeu continuă să lucreze în viața oricărui credincios.

Deși este alcătuită din două mari părți, unitatea Bibliei este dată de Mântuitorul Hristos. Astfel, în Vechiul Testament a fost profețit, fiind pregătită venirea Sa, iar în Noul Testament ni se descoperă deplin prin pilde, minuni și prin întemeierea Bisericii.

Secțiunea	Cărți principale
Vechiul Testament	
Cărți istorice	Facerea, Ieșirea, Leviticul, Numerii, Deuteronomul, Iosua, Judecători, Regi
Cărți poetice și sapiențiale	Iov, Psalmii, Pildele lui Solomon, Ecclesiastul, Cântarea cântărilor
Cărți profetice	Isaia, Ieremia, Iezechiel, Daniel, Iona, Miheia
Noul Testament	
Sfintele Evanghelii (vestea cea bună a venirii Mântuitorului)	Matei, Marcu, Luca și Ioan
Faptele Apostolilor (activitatea Sfinților Apostoli după Înălțarea Domnului și întemeierea Bisericii)	Faptele Apostolilor
Epistolele pauline (ale Sfântului Apostol Pavel, numit Apostolul Neamurilor)	Romani, 1-2 Corinteni, Galateni, Efeseni, Filipeni, Coloseni, 1-2 Tesaloniceni, 1-2 Timotei, Tit, Filimon, Evrei
Epistolele sobornicești	Iacov, 1-2 Petru, 1-2-3 Ioan, Iuda
Carte profetică	Apocalipsa lui Ioan

- Studiază tabelul cu structura Bibliei și descoperă principale cărți care o alcătuiesc, respectiv mesajul lor central.

- Pe baza noțiunilor studiate și aprofundate despre Sfânta Scriptură, realizează o fișă de recapitulare intitulată *Biblia – cartea care unește cerul și pământul*.

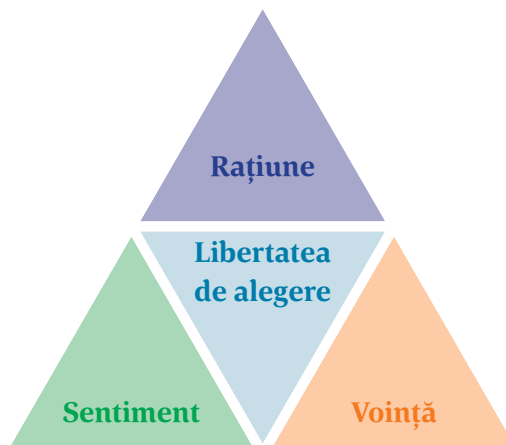

Iisus Hristos Arhiereu

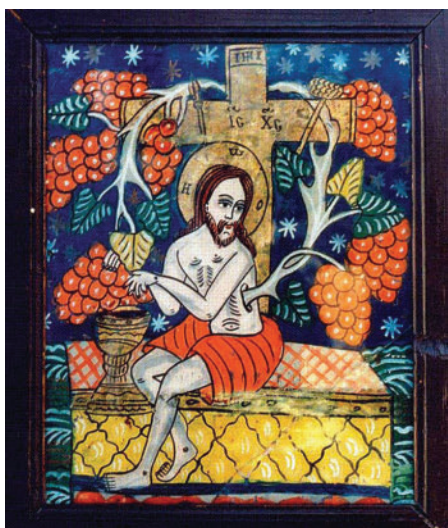
IV. *La început era Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul. Acesta era întru început la Dumnezeu. Toate prin El s-au făcut; și fără El nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut. Întru El era viață și viața era lumina oamenilor. Și lumina luminează în întuneric și întunericul nu a cuprins-o (Ioan 1, 1-5).*

- Descoperă în fragmentul citat participarea Fiului lui Dumnezeu la actul creației și al îndumnezeirii. Notează cum este numit Mântuitorul Hristos de către Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan.

V. Analizează schema de mai jos și amintește-ți în ce constă chipul lui Dumnezeu în om și cum putem ajunge la asemănarea cu El. Găsește două sinonime pentru expresia *asemănarea cu Dumnezeu*.

Evaluare

Pilda viței-de-vie

I. Citește enunțurile de mai jos și precizează dacă sunt adevărate (A) sau false (F):

a. Vechiul Testament cuprinde 37 de cărți, iar Noul Testament 27 de cărți. A ☐ / F ☐

b. Pentru a pătrunde înțelesurile adânci ale Bibliei este nevoie de o viață duhovnicească. A ☐ / F ☐

c. În ziua a patra Dumnezeu a făcut viețuitoarele din apă și din aer. A ☐ / F ☐

d. Chipul lui Dumnezeu din om se referă la rațiune, sentiment și voință. A ☐ / F ☐

e. Oricine poate ajunge la asemănarea cu Dumnezeu. A ☐ / F ☐

II. Găsește răspunsurile corecte pentru enunțurile de mai jos:

1. Mântuitorul Hristos:

- a.** a fost profețit în Noul Testament;
- b.** reprezintă unitatea Bibliei;
- c.** a desființat Legea cea Veche.

2. Ecologia creștină:

- a.** se referă doar la viețuitoare.
- b.** ne îndeamnă spre un stil de viață bazat pe cumpătare și respect față de natură.
- c.** este un concept perimat.

3. Ziua de odihnă:

- a.** este aceeași pentru toate religiile;
- b.** a fost indicată exact de Dumnezeu la crearea lumii;
- c.** pentru creștini are la bază Învierea Mântuitorului.

4. Asemănarea cu Dumnezeu:

- a.** se dobândește prin conlucrarea harului lui Dumnezeu cu acțiunea omului;
- b.** este posibilă doar pentru sfinți;
- c.** a existat doar la începutul creației.

5. Schimbarea la Față a Mântuitorului:

- a.** a avut loc pe Muntele Măslinilor;
- b.** s-a petrecut în Vechiul Testament;
- c.** a avut loc pe Muntele Tabor.

III. Copiază în caiet și completează textul de mai jos folosind cuvintele din paranteză:

Fost-a om trimis de la, numele lui era Ioan. Acesta a venit spre mărturie, ca să mărturisească despre, ca toți să creadă prin el. Nu era el Lumina, ci ca să despre Lumină. Cuvântul era Lumina cea care luminează pe tot omul care vine în (Ioan 1, 6-9)

(adevărată, Lumină, lume, Dumnezeu, mărturisească)

IV. Realizează un eseu argumentativ, de aproximativ 150 de cuvinte, pornind de la următorul citat:

Lumea este darul pe care Dumnezeu Îl face omului, un dar al iubirii Sfintei Treimi, la care omul este chemat să răspundă cu iubire (Sfântul Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae).

AUTOEVALUARE

Subiect	I	II	III	IV	Puncte din oficiu	Total
Punctaj pentru răspuns corect	20 p. (5x4 p.)	20 p. (5x4 p.)	20 p. (5x4 p.)	30 p.	10 p.	100 p.
Punctajul tău						

Domeniul II

COMUNITATEA RELIGIOASĂ – IDENTITATE, RESPONSABILITATE ȘI BUCURIA MĂRTURISIRII

Catedrala Națională

1. Decalogul – temei al normativității personale și comunitare (I)
2. Decalogul – temei al normativității personale și comunitare (II)
3. Evanghelia – izvor de pace, reconciliere și conviețuire

Recapitulare

Evaluare

Decalogul – temei al normativității personale și comunitare (I)

Sfântul Proroc Moise alături de Sfântul Proroc Aaron și de Or

Și s-a suit Moise pe munte și a intrat în mijlocul norului; și a stat Moise pe munte patruzeci de zile și patruzeci de nopți.

Ieșirea 24, 186

GLOSAR

a cârti = a fi nemulțumit, a protesta.

cirtă = lucru foarte mic, neînsemnat.

Decalog = cele zece porunci (de la gr. *deka*: zece; *logos*: cuvânt).

israelit = evreu.

mană cerească = hrană trimisă de Dumnezeu israeliților pe când se aflau în pustiu.

pecetluire = consfințire, confirmare.

Dintre toate documentele pe care istoria omenirii le-a primit vreodată, niciunul nu a marcat mai profund conștiința umană decât Decalogul, pe care Dumnezeu l-a încredințat lui Moise pe Muntele Sinai. Nu ca pe o listă de reguli, dar ca pe un act de iubire fondatoare. Dumnezeu, Care îi eliberase pe evrei din robia Egiptului, oferă acum o altfel de eliberare, una prin cunoașterea binelui și a adevărului.

Primele patru porunci ale Decalogului alcătuiesc împreună temelia pe care se clădesc normele vieții personale și comunitare, pentru că ele definesc cel mai important raport din existența umană: relația omului cu Dumnezeu.

DECALOGUL, ÎNDEMN LA RESPECT. Această legătură nu începe cu o interdicție, ci printr-o mărturisire: *Eu sunt Domnul Dumnezeul tău* (Ieșirea 20, 1), primele cuvinte ale Decalogului. Înainte de a cere, Dumnezeu Se revelează ca Persoană. Sfântul Ioan Gură de Aur surprinde cu finețe această realitate atunci când spune: *Dumnezeu nu Se impune, ci Se oferă. El nu stăpânește prin frică, ci atrage prin iubire.* Din această recunoaștere izvorăște în mod firesc o întreagă atitudine de viață: respectul față de Cel de la Care vine binele, responsabilitatea față de darul existenței primite și integritatea celui care trăiește știindu-se văzut și iubit de Dumnezeu. Sfântul Vasile cel Mare atrage atenția: *cel care nu-L iubește pe Dumnezeu mai presus de toate, sfârșește prin a se închina propriilor patimi.* Această observație patristică este izbitoare prin actualitatea ei.

A nu-ți face chip cioplit înseamnă a refuza tentația de a-L reduce pe Dumnezeu la propriile proiecții, de a-L modela după dorințele personale.

DECALOGUL, ÎNDEMN LA RESPONSABILITATE. Porunca de a nu lua numele lui Dumnezeu în deșert este o chemare la responsabilitate. Sfântul Ioan Scărarul afirmă: *Cuvântul neacoperit de faptă este o minciună îmbrăcată în haine de adevăr.* Această poruncă vorbește despre cultura vorbirii autentice, despre prețul unui da mărturisitor și al unui nu asumat prin curaj.

A patra poruncă, cea a sfințirii zilei Domnului, îl cheamă pe om la o altă calitate a prezenței în lume. Sfântul Nicolae Cabasila, un mare teolog din secolul al XIV-lea, spunea că *omul care nu se adună în fața lui Dumnezeu se risipește în fața lumii.* A participa la Sfânta Liturghie, a fi prezent cu adevărat în comunitatea eclezială, a-ți recunoaște iubirea de Dumnezeu și de semenii tăi sunt acte de responsabilitate într-o epocă a individualismului. Sfântul Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae sintetizează această realitate atunci când afirmă: *Omul nu se împlinește singur, ci în comuniune cu Dumnezeu și cu aproapele său.*

DECALOGUL, ÎNDEMN LA INTEGRITATE. Se observă faptul că primele patru porunci sunt patru realități ale societății actuale, iar omul este chemat să trăiască într-o autentică relație cu Dumnezeu și cu semenii săi. Respectul și responsabilitatea arătate înaintea lui Dumnezeu modelează un caracter capabil de angajament real în comunitatea în care viețuiește.

Prin urmare, Decalogul reprezintă pentru fiecare om o invitație la libertatea pe care numai Adevărul, Însuși Hristos, o poate dăruia cu adevărat.

GÂNDEȘTE ȘI RĂSPUNDE

1. Cum se reflectă iubirea lui Dumnezeu în primele patru porunci și de ce crezi că respectarea lor este un act de libertate?
2. Sunt de actualitate poruncile prezentate în text pentru societatea modernă?

REPERE SCRIPTURISTICE

Citește textul și rezolvă:

Să nu socotiți că am venit să stric Legea sau prorocii; n-am venit să stric, ci să împlinesc. Căci adevărat zic vouă: Înainte de a trece cerul și pământul, o iotă sau o cirtă din Lege nu va trece, până ce se vor face toate (Matei 5, 17-18).

1. Explică, în opt-zece rânduri, cu ajutorul profesorului, ce înseamnă cuvintele Mântuitorului: *n-am venit să stric, ci să împlinesc*, oferind un exemplu concret în care o regulă este împlinită nu doar formal, ci în spiritul ei.

2. În textul de mai sus, Mântuitorul Hristos folosește imaginea cerului și a pământului pentru a arăta faptul că Legea este permanentă. Argumentează, în patru-cinci rânduri, de ce crezi că alege tocmai aceste două elemente? Ce au ele în comun în percepția omului?

Manuscris de la Qumran

SĂ EXPLORĂM

Caută în Biblia tipărită sau pe bibliaortodoxa.ro fragmentul din Deuteronomul 5, 6-21, unde este redată repetarea Legii de către Moise înaintea ca poporul Israel să intre în Țara Făgăduinței.

Decalogul – primele patru porunci

I. Eu sunt Domnul Dumnezeul tău, Care te-a scos din pământul Egiptului și din casa robiei. Să nu ai alți dumnezei afară de Mine!

II. Să nu-ți faci chip cioplit și nici un fel de asemănare a nici unui lucru din câte sunt în cer, sus, și din câte sunt pe pământ, jos, și din câte sunt în apele de sub pământ! Să nu te închini lor, nici să le slujești [...].

III. Să nu iei numele Domnului Dumnezeului tău în deșert, că nu va lăsa Domnul nepedepsit pe cel ce ia în deșert numele Lui.

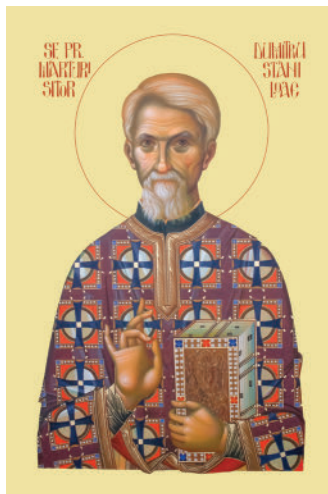
IV. Adu-ți aminte de ziua odihnei, ca să o sfințești [...].

Isaia 20, 2-11

REFLECȚIE PERSONALĂ

Alege o poruncă și notează în jurnalul personal ce reprezintă aceasta pentru tine, în ce situații îți este cel mai greu să o respecti și ce a-i putea să îmbunătățești în aplicarea ei.

Sfântul Preot Mărturisitor
Dumitru Stăniloae

Poruncile nu sunt simple norme morale exterioare, ci mijloace prin care omul înaintează în comuniunea cu Dumnezeu. Ele nu limitează libertatea, ci o desăvârșesc, pentru că prin ele omul se eliberează de egoism și înaintează în iubire.

Sfântul Preot Mărturisitor
Dumitru Stăniloae

Sfântul Cuvios
Cleopa de la Sihăstria

Toate poruncile lui Dumnezeu se cuprind în două: iubirea de Dumnezeu și iubirea de aproapele. Dacă acestea le păzim, pe toate le-am împlinit.

Sfântul Cuvios
Cleopa de la Sihăstria

REPERE PATRISTICE

Sfântul Ierarh Vasile cel Mare

Nu este îngăduit a socoti că unele porunci sunt mari și altele mici, încât pe unele să le păzim, iar pe altele să le trecem cu vederea; căci toate sunt legate între ele.

Reguli morale

Sfântul Maxim Mărturisitorul

Cel ce împlinește poruncile nu face altceva decât să arate iubirea sa către Dumnezeu; iar iubirea este sfârșitul Legii. Căci prin porunci ne curățim de patimi și prin iubire ne unim cu Dumnezeu.

Capete despre dragoste

APLICAȚII

1. Analizează cele două texte de mai sus, copiază tabelul în caiet și completează-l:

Criteriu de analiză	Sfântul Vasile cel Mare	Sfântul Maxim Mărturisitorul
Ideea centrală		
Cum sunt văzute poruncile?		
Consecințele nerespectării poruncilor		
Modalitatea de împlinire a poruncilor		
Mesaj pentru omul de astăzi		

2. Citește textele din coloana alăturată și completează enunțurile, prin asociere, conform modelului:

a. Poruncile sunt	1. când respect și împlinesc poruncile.
b. Sunt liber atunci	2. mijloace de comuniune cu Dumnezeu.
c. Lupt împotriva egoismului	3. libertatea omului.
d. Împlinesc poruncile prin	4. prin iubirea aproapelui.
e. Prin porunci, omul	5. înaintează în iubire.
f. Poruncile desăvârșesc	6. păzirea lor.

În jurul secolului al XIII-lea î.H.: În tradiția biblică, Decalogul a fost oferit poporului Israel prin intermediul lui Moise, pe Muntele Sinai.

Secolul I d.H.: Mântuitorul Hristos nu desființează Legea, ci o împlinește și o aprofundează. În Predica de pe munte, El arată că nu este suficientă respectarea exterioară a poruncilor, ci este necesară curăția inimii și intenția dreaptă.

Primele secole creștine: Părinții Bisericii, precum Sfântul Ioan Gură de Aur, Sfântul Vasile cel Mare și Sfântul Grigorie de Nyssa, au explicat Decalogul ca fundament al vieții morale creștine.

Evul Mediu și epoca modernă: Poruncile au influențat educația, cultura și chiar dezvoltarea legislației europene.

În prezent: Decalogul rămâne un reper moral pentru credincioși și temei al reflecției asupra demnității umane, familiei, adevărului și libertății. Deși formulat acum peste trei milenii, mesajul său continuă să ofere orientare într-o lume aflată în continuă schimbare.

Mănăstirea Sfânta Ecaterina din Muntele Sinai

CONCLUZII

- Decalogul reprezintă actul de iubire, prin care Dumnezeu îi arată omului calea spre libertate și demnitate.
- Primele patru porunci pun accentul pe iubirea față de Dumnezeu și pe relația omului cu Acesta.
- Prin intermediul poruncilor, omul este chemat să trăiască în comuniune autentică cu Dumnezeu, cu semenii săi și cu sine însuși.

Moise primind Tablele Legii

DIN CUVÂNT LA FAPTĂ

Prin învățătura Sa, Mântuitorul Hristos pune accent pe importanța stării de nevinovăție a sufletului în aplicarea poruncilor.

- Analizează care este legătura între principiile regăsite în Decalog (demnitate, familie, adevăr, libertate) și problemele morale actuale din societate, care să se concretizeze într-o prezentare digitală cu titlul: *De ce să aleg binele?*

MIC ALBUM INTERDISCIPLINAR

Principiile Decalogului au stat la baza vieții personale și comunitare a oamenilor de-a lungul timpului. Pe baza unor exemple de comportament moral din societatea contemporană (de exemplu, evitarea vorbirii de rău, atitudinea față de bullying), realizează un eseu reflexiv cu titlul: *Poruncile care dau sens vieții*, respectând structura învățată la limba română.

Decalogul – temei al normativității personale și comunitare (II)

Cortul Mărturie

Și a mai zis Domnul către Moise: Scrie-ți cuvintele acestea, căci pe cuvintele acestea închei Eu legământul cu tine și cu Israel.

leșirea 34, 27

GLOSAR

a jura strâmb = a declara ceva neadevărat cu bună știință.

a purcede = a porni, a începe, a izvorî din ceva.

iconomie = planul lui Dumnezeu pentru mântuirea oamenilor.

idolatrie = adorare a zeilor falși.

losua = urmașul lui Moise la conducerea poporului evreu.

Dacă primele patru porunci ale Decalogului rânduiesc relația omului cu Dumnezeu, următoarele șase aduc această ordine divină în viața concretă de zi cu zi, în relațiile cu părinții, cu prietenii, cu toate persoanele cu care acesta împărtășește existența. Iubirea față de Dumnezeu nu poate rămâne doar o trăire interioară, fără să se vadă în felul în care îl tratezi pe cel de lângă tine. Sfântul Ioan Gură de Aur exprimă acest adevăr cu o claritate desăvârșită: *Nu poți să-L iubești pe Dumnezeu pe Care nu-L vezi, dacă nu-l iubești pe omul pe care îl vezi.* Ultimele șase porunci sunt chipul concret al acestei iubiri, prefigurată în respect față de viață, în fidelitate, în cinste, în adevăr și în libertate.

PORUNCILE ÎN VIAȚA OMULUI. Totul începe acasă, în primul și cel mai important spațiu al vieții noastre: *familia*. Cinstirea părinților nu înseamnă o relație formală, ci recunoașterea sinceră că nu te-ai format singur. Valorile pe care le porți, felul în care gândești, încrederea de sine, toate au prins rădăcini în familia în care ai crescut. Părinții sunt, în tradiția creștină, chipul vizibil al grijii lui Dumnezeu față de copil. A-i cinsti înseamnă a-ți arăta iubirea și respectul față de ei. Din acest respect față de izvorul vieții noastre se deschide, firesc, responsabilitatea față de viața oricărui om.

Sfântul Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae afirma că *fiecare om este o taină unică și irepetabilă, iar a-l răni înseamnă a atinge chipul lui Dumnezeu din el.* Această perspectivă schimbă radical modul în care privim relațiile cu cei din jur – colegul ignorat, prietenul umilit public pe rețelele sociale, persoana marginalizată pentru că este diferită, toate acestea sunt forme reale de nerespectare a demnității umane.

PORUNCILE ÎN VIAȚA COMUNITĂȚII. Din respectul față de viața și demnitatea celuilalt izvorăște în mod natural și iubirea față de aproapele. Sfântul Ioan Scărarul accentuează și ne spune: *Cel care își risipește sufletul în plăceri trecătoare devine incapabil de iubire adevărată, pentru că iubirea cere prezență deplină.* Același principiu se aplică și în viața socială și profesională: munca fiecăruia merită recunoaștere și răsplată dreaptă.

Însă nicio comunitate nu poate funcționa fără adevăr. Minciuna nu este niciodată inofensivă, ea nu distruge doar o reputație, ci erodează încet și sigur încrederea pe care se sprijină orice relație autentică. Într-o epocă în care informația falsă circula cu viteză mare, iar zvonurile se amplifică fără oprire, curajul de a spune adevărul și de a-l proteja pe aproapele devine un act de integritate rar și prețios. A-ți ordona dorințele în jurul a ceea ce este cu adevărat bun înseamnă a trăi în libertatea celui care se bucură de ceea ce are și îl respectă cu bucurie pe cel de lângă el.

Ultimele șase porunci alcătuiesc astfel imaginea unei comunități sănătoase: un loc în care viața este respectată, iubirea este fidelă, munca este cinstită, cuvântul este adevărat și inima este lipsită de invidie.

În concluzie, Decalogul nu este o listă de interdicții, ci este, după cuvântul Sfântului Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae, *drumul spre chipul deplin al omului, chipul lui Dumnezeu în noi, chemat să devină asemănare.* Cu alte cuvinte, poruncile nu limitează omul, ele îl ajută să devină ceea ce este chemat să fie cu adevărat.

GÂNDEȘTE ȘI RĂSPUNDE

1. Ce valori creștine stau la baza armoniei în cadrul unei comunități?
2. Care sunt responsabilitățile omului față de semenii săi?

REPERE SCRIPTURISTICE

Citește textul și rezolvă:

Ați auzit ce s-a zis celor de demult: „Să nu juri strâmb, ci să ții înaintea Domnului jurămintele tale”. Eu însă vă spun vouă: Să nu vă jurați nicidecum nici pe cer, fiindcă este tronul lui Dumnezeu, nici pe pământ, fiindcă este așternut al picioarelor Lui (Matei 5, 33-35),

1. Identifică două situații din viața de zi cu zi (școală, familie, prieteni) în care oamenii folosesc expresii de tipul „jur că...”. Explică, într-o fișă de reflecție personală, ce arată acest fapt despre relațiile dintre oameni și propune o formulă alternativă bazată pe respect, sinceritate și responsabilitate. Adaugă fișă în portofoliu.

2. Mântuitorul Hristos descrie cerul ca *tronul lui Dumnezeu* și pământul ca *așternut al picioarelor Lui*. Explică, în cinci-șase rânduri, ce transmit aceste expresii despre Dumnezeu și măreția Lui.

Moment de rugăciune

SĂ EXPLORĂM

Citește Evanghelia după Matei 22, 37-40 și arată cum aplicarea iubirii poate schimba o situație concretă din societatea actuală, cum ar fi: conflicte între oameni, lipsa empatiei, ajutorarea celor aflați în nevoie. Realizează o fișă de autoevaluare moral-spirituală, cu titlul *Cum aleg să reacționez creștinește*. Adaugă fișă în portofoliu.

Decalogul – ultimele șase porunci

V. Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta, ca să-ți fie bine și să trăiești ani mulți pe pământul pe care Domnul Dumnezeul tău ți-l va da ție.

VI. Să nu ucizi!

VII. Să nu fii desfrânat!

VIII. Să nu furi!

IX. Să nu mărturisești strâmb împotriva aproapelui tău!

X. Să nu dorești casa aproapelui tău [...] și nimic din câte are aproapele tău!

leșirea 20, 12-17

REFLECȚIE PERSONALĂ

Reflectează la îndemnul poruncii a cincea și pe parcursul unei zile fă un gest concret de ajutor sau respect față de părinți.

● Notează ce ai făcut și care a fost reacția lor. Repetă gestul cât mai des posibil.

Părintele Teofil Părăian
(1929-2009)

A fost și rămâne un reper luminos al spiritualității contemporane, un părinte duhovnicesc care a arătat prin viața sa bucuria credinței mărturisite. Prin cuvântul și exemplul său, a evidențiat puterea credinței lucrătoare prin iubire, devenind pentru mulți un îndrumător spre o viață autentică în Hristos.

Poruncile lui Dumnezeu nu sunt împotriva omului, ci sunt date pentru binele lui. Ele nu ne îngădesc viața, ci ne învață cum să trăim frumos, în armonie cu Dumnezeu și cu semenii. Cine le împlinește descoperă că ascultarea de Dumnezeu nu este o povară, ci o cale spre bucurie și împlinire sufletească.

Arhimandritul Teofil Părăian

REPERE PATRISTICE

Sfântul Grigorie de Nyssa

Viața virtuoasă începe prin împlinirea poruncilor, dar nu se sfârșește aici; căci sufletul care a gustat binele nu se oprește la hotar, ci înaintază neconținut spre ceea ce este mai înalt.

Viața lui Moise, II

Sfântul Ioan Damaschin

Legea dumnezeiască este bună și sfântă, pentru că învață pe om ceea ce este potrivit firii sale. Poruncile nu sunt schimbătoare după vremuri, ci rămân aceleași, căci binele nu se schimbă. De aceea, ele sunt date tuturor oamenilor ca normă a vieții virtuose.

Dogmatica, IV

APLICAȚII

1. Pornind de la textele de mai sus, profesorul va împărți clasa în două echipe și va organiza o dezbatere, având următoarea temă: *Mai sunt actuale cele zece porunci?*

ECHIPA PRO: Poruncile sunt actuale și necesare în societatea modernă.

ECHIPA CONTRA: Societatea modernă are alte reguli și valori.

Elevii trebuie să completeze tabelul de mai jos cu argumente legate de „viața virtuală”, relațiile dintre colegi, familie, lege și moralitate.

ECHIPA PRO	ECHIPA CONTRA
1.	1.
2.	2.
3.	3.
4.	4.
5.	5.

2. Plecând de la textul părintelui Teofil Părăian, imaginează-ți că un coleg afirmă: „Cele zece porunci sunt reguli vechi, care nu mai au legătură cu viața tinerilor de astăzi”.

- Formulează un răspuns argumentat (opt-zece rânduri) în care să explici dacă ești sau nu de acord cu această afirmație.

- Pe baza unor studii de caz (de exemplu, Maria știe că prietena ei a copiat la un test important. Profesorul o întreabă dacă știe despre acest fapt. Prietena o roagă să tacă. Să mintă pentru a o proteja pe prietenă sau să spună adevărul?), arată relevanța poruncilor divine în orientarea alegerilor morale, care să se concretizeze într-o fișă de reflecție intitulată *Calea mea între bine și adevăr*. Adaugă fișa în portofoliu.

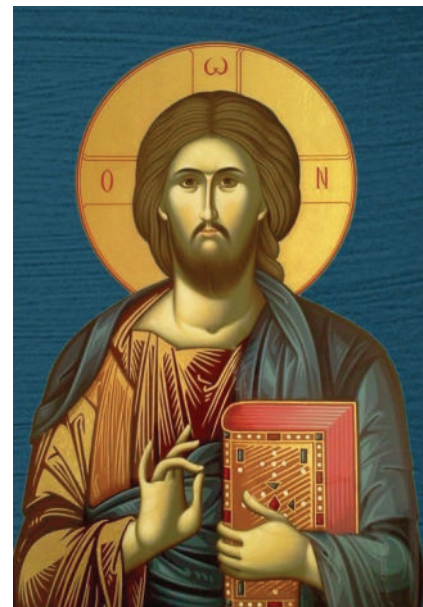

Desăvârșind Legea Veche, Mântuitorul Hristos desființează cadrul îngust al concepției despre aproapele, pe care o extinde asupra tuturor oamenilor, fără deosebire de neam, limbă, credință și stare socială.

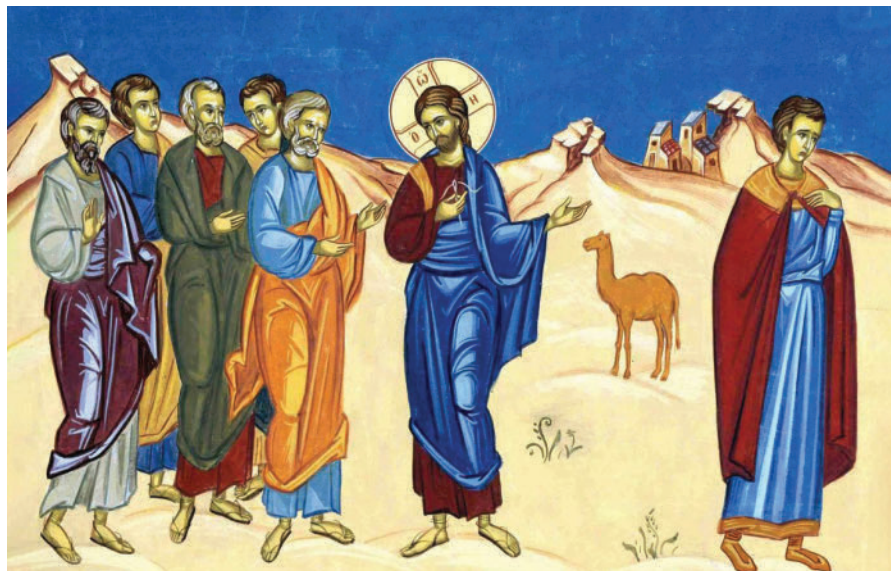
Tânărului bogat care întreabă ce trebuie să facă pentru a moșteni viața de veci, Mântuitorul Hristos îi amintește poruncile din Decalog (Matei 19, 16-21). Cu acest prilej, El repetă mai multe porunci, ca să-i ofere acestuia șansa de a conștientiza propria conduită în viața de zi cu zi.

Dialogul Mântuitorului Hristos cu tânărul bogat reprezintă unul dintre multele exemple de detașare față de bunurile materiale pe care le oferă Noul Testament, adaptate nevoilor și particularităților fiecărei comunități.

• Cum ar răspunde astăzi un tânăr la întrebarea Mântuitorului Hristos despre respectarea poruncilor? Ar considera că viața lui reflectă cu adevărat valorile Decalogului?

*Mântuitorul Hristos,
Învățătorul lumii*

Mântuitorul Hristos și tânărul bogat

Și iată, venind un tânăr la El, l-a zis: Bunule Învățător, ce bine să fac, ca să am viața veșnică? Iar El a zis: De ce-Mi zici bun? Nimeni nu este bun decât numai Unul Dumnezeu. Iar de vrei să intri în viață, păzește poruncile. El l-a zis: Care? Iar Iisus a zis: Să nu uciži, să nu săvârșești adulter, să nu furi, să nu mărturisești strâmb; Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta și să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși.

Matei 19, 16-19

CONCLUZII

- Împlinirea Legii se bazează pe iubirea față de Dumnezeu, iar încălcarea ei pornește din dorințele egoiste care îl îndepărtează pe om de Acesta.
- Ultimele șase porunci reglementează relațiile dintre oameni, promovând valori precum respectul, viața, adevărul și responsabilitatea.
- Decalogul nu limitează libertatea, ci o orientează spre împlinire, formând o viață în armonie cu Dumnezeu și cu ceilalți semenii.

MIC ALBUM INTERDISCIPLINAR

După ce a ajuns în Țara Făgăduită, poporul evreu, condus de Iosua, a înnoit legământul cu Dumnezeu și a promis să-l rămână credincios.

- Realizează o prezentare Power-Point în care să prezinți drumul poporului evreu până în Țara Făgăduită de către Dumnezeu și viața lor după stabilire, folosindu-te de informațiile din Cartea lui Iosua și Cartea Judecătorilor.

Evangelhia – izvor de pace, reconciliere și conviețuire

Cina cea de Taină

Și le-a zis: *Mergeți în toată lumea și propovăduiți Evangelhia la toată făptura.*

Marcu 16, 15

GLOSAR

a prigoni = a provoca cuiva în mod permanent neplăceri.

egumen = conducătorul unei mănăstiri.

Evangelhie = cuvânt din greaca veche (εὐαγγέλιον), care înseamnă „veste bună”.

just = corect, drept.

Logos = Cuvântul divin.

precepte = învățăături.

reconciliere = împăcare, înțelegere.

sărac cu duhul = (aici) om smerit, neprihănit.

Potrivit rânduielii din Vechiul Testament, credinciosul era chemat să împlinească Legea prin respectarea celor zece porunci. Mântuitorul Hristos nu a venit să desființeze Legea, ci să o împlinească, descoperind faptul că aceste porunci rămân valabile pentru totdeauna.

Evangelhia, care este vestea cea bună a mântuirii, nu constituie doar o colecție de precepte morale, ci reprezintă descoperirea Logosului, prin care omul este chemat spre îndumnezeire.

EVANGHELIA, IZVOR DE PACE. În centrul Evangelhiei se află Predica de pe munte (Matei 5-7), acel discurs inaugural al împărăției lui Dumnezeu, prin care Mântuitorul Hristos redefinesc fundamentele existenței umane. Nu este o predică obișnuită, ci un adevărat *manual de viață* pentru cei care doresc să trăiască în acord cu voia lui Dumnezeu.

Acolo, pe Muntele Fericirilor, Hristos nu proclamă legi, ci descrie chipul omului fericit: al celui sărac cu duhul, al celui blând, al celui ce plânge cu pocăință, al celui flămând și însetat de dreptate, al celui milostiv, al celui cu inima curată, al făcătorului de pace, al celui prigonit pentru dreptate și al celui ce rabdă ocară pentru numele Lui.

Aceste îndemnuri, care au drept scop desăvârșirea morală a omului, corespund profund dorințelor sufletului creștin, încât omul este atras în mod firesc să le urmeze. În acest sens, Sfântul Apostol Iacov numește învățătura Noului Testament *legea desăvârșită a libertății* (Iacov 1, 25). Fiecare dintre aceste trepte ale fericirii reprezintă o descriere a sufletului care s-a lăsat modelat de harul dumnezeiesc.

Rugăciunea este prima și cea mai profundă expresie a comuniunii omului cu Dumnezeu.

PREDICA DE PE MUNTE. Hristos Însuși ne-a lăsat, prin Predica de pe munte, modelul desăvârșit al rugăciunii (rugăciunea *Tatăl nostru*). Prin rugăciune, omul învață să vadă lumea cu ochii lui Dumnezeu, să iubească ceea ce iubește El, să dorească ceea ce vrea El. Rugăciunea este, astfel, școala în care Fericitările devin nu simple cuvinte, ci realități trăite: cel ce se roagă cu adevărat devine blând, milostiv, devine făcător de pace.

Milostenia, la rândul ei, nu este în Evanghelie o simplă faptă caritabilă, ci este recunoașterea chipului lui Dumnezeu (*imago Dei*) în persoana aproapelui care se află în suferință. Hristos îndeamnă: *Când faci milostenie, să nu știe stânga ta ce face dreapta ta* (Matei 6, 3). Acest îndemn spulberă orice formă de milostenie făcută pentru laudă omenească.

Mântuitorul Hristos rezumă Legea și prorocii în două porunci: iubirea lui Dumnezeu și iubirea aproapelui, cea din urmă reprezentând centrul învățaturii cuprinse în Evanghelie. Nu poți să-L iubești pe Dumnezeu, pe Care nu-L vezi, dacă nu-l iubești pe fratele tău, pe care îl vezi, așa cum ne învață Sfântul Apostol Ioan în prima sa epistolă.

Evanghelia rămâne, pentru fiecare om, o chemare vie către o viață trăită în duhul Fericitărilor, al rugăciunii curate, al milosteniei jertfelnice și al iubirii fără margini. Căci Sfântul Apostol Pavel ne spune: *Cuvântul lui Dumnezeu este viu și lucrător* (Evrei 4, 12).

GÂNDEȘTE ȘI RĂSPUNDE

1. Care este mesajul principal al Predicii de pe Munte în legătură cu pacea și conviețuirea?
2. Ce reprezintă „bucuria” în contextul Fericitărilor rostite de Mântuitorul Hristos?

REPERE SCRIPTURISTICE

Citește textele și rezolvă:

Poporul care stătea în întuneric a văzut lumină mare și celor ce ședeau în latura și în umbra morții lumină le-a răsărit (Matei 4, 16).

Ține dreptarul cuvintelor sănătoase pe care le-ai auzit de la mine, cu credința și cu iubirea ce sunt în Hristos Iisus (2 Timotei 1, 13).

1. Explică, în trei-cinci rânduri, ce simbolizează „întunericul” și „lumina” în versetul din Evanghelia după Matei.
2. Formulează un scurt angajament personal (două-trei rânduri) în care să arăți cum poți aplica îndemnul din al doilea verset biblic în viața ta de elev.

Biserica romano-catolică
de pe Muntele Fericitărilor (Israel)

SĂ EXPLORĂM

Caută pe internet informații despre Muntele Fericitărilor, locul unde Mântuitorul Hristos a rostit prima Sa predică, și lăcașurile de cult existente acolo de-a lungul veacurilor.

REFLECȚIE PERSONALĂ

Gândește-te la o situație recentă în care ai fost nevoit să ierți pe cineva sau să cauți împăcarea. Ce ai învățat din experiență?

Realizează un eseu reflexiv în care să analizezi modul în care valorile creștine: pacea, iertarea și înțelegerea, influențează luarea deciziilor morale prin raportare la învățăturile din Predica de pe munte și la exemple din viața cotidiană.

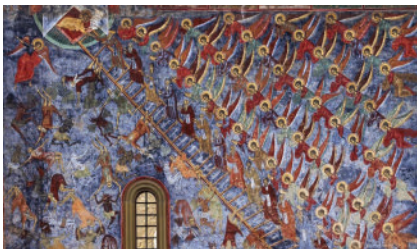

Sfântul Cuvios Ioan Scărarul
(579-649)

A fost egumenul Mănăstirii Sinai și a trăit la sfârșitul secolului al VI-lea și începutul secolului al VII-lea. Provenea dintr-o familie înstărită, care i-a oferit o bună educație, însă a ales calea vieții monahale, retrăgându-se în așezările de la poalele Muntelui Sinai, locul unde Moise a primit Decalogul.

Ne-a lăsat unul dintre cele mai frumoase îndrumări despre felul în care sufletul omului poate urca pe treptele nevoițelor prin care dobândește virtuțile și Împărăția cerurilor, și anume lucrarea *Scara dumnezeiescului urcuș*.

Aici, Feririle sunt reprezentate ca legi ale Împărăției cerurilor; o scară care ne garantează urcușul spre Dumnezeu.

Scara Sfântului Ioan

REPERE PATRISTICE

Sfântul Grigorie de Nyssa

Feririle nu sunt simple cuvinte de mângâiere, ci pași ai unei urcări duhovnicești. Prin fiecare dintre ele, sufletul este ridicat de la cele pământești la cele cerești, de la cele trecătoare la cele veșnice. Cel ce înaintea prin aceste trepte se apropie tot mai mult de frumusețea dumnezeiască.

Omilia I la Feririle

Sfântul Ioan Scărarul

Smerenia este începutul, temelia și întărirea tuturor virtuților. Cel ce a dobândit-o pe aceasta a zdrobit capul tuturor patimilor. Prin ea, sufletul se înalță fără primejdie și urcă spre desăvârșire, căci ea îl păzește de cădere și îl întărește în bine.

Scara dumnezeiescului urcuș

APLICAȚII

1. Investigație. Feririle

- Realizează un sondaj în rândul a cel puțin zece colegi sau prieteni, adresându-le următoarele întrebări:
 - Știi câte Feririle a rostit Mântuitorul Hristos?
 - Poți numi cel puțin trei dintre ele?
 - De unde ai aflat despre ele (familie, școală, biserică sau din altă sursă)?
 - Crezi că Feririle transmit valori care pot fi trăite astăzi, în viața de zi cu zi?
 - Notează răspunsurile obținute, grupează-le pe categorii și calculează procentele corespunzătoare. Investighează cauzele care au condus la rezultate slabe acolo unde acestea apar și realizează o diagramă care să ilustreze gradul de cunoaștere a Feririlor în grupul investigat. Adaugă, pe scurt, concluziile tale: ce anume a determinat nivelul ridicat sau scăzut de cunoaștere?
- Atașează concluziile în portofoliul personal.

2. Sub coordonarea profesorului, participă la o dezbatere tematică în care să explici modul în care învățăturile din Predica de pe munte (*Fericiți făcătorii de pace..., Iubiți pe vrăjmașii voștri...*) contribuie la promovarea păcii și a reconcilierii între oameni.

- Formulează opinii argumentate, utilizând exemple de atitudini umane (libertatea, empatia, dialogul) și virtuți creștine (iubirea aproapelui, smerenia, răbdarea), prin care să exprimi un punct de vedere personal privind aplicarea acestora în viața de zi cu zi.

Secolele XV–I î.H.: Profeții Vechiului Testament anunță venirea pe pământ a lui Emanuel, ca Domn al păcii.

30–33 d.H.: Mântuitorul Hristos rostește prima Sa predică pe Muntele Ferișilor și propovăduiește pacea prin parabole: *Pilda întoarcerii fiului risipitor*, *Pilda samarineanului milostiv*, *Pilda datornicului nemilostiv*. Aceste parabole au ca mesaj central reconcilierea și iertarea.

33: Evanghelia păcii depășește granițele etnice și lingvistice, prin Pogorârea Duhului Sfânt. Iau ființă primele comunități de conviețuire creștină.

47–58: Evanghelia devine temelie a conviețuirii între popoare și culturi diferite, prin călătoriile misionare ale Sfântului Apostol Pavel.

313: Valorile Predicii de pe munte încep să influențeze structurile sociale și legislative ale lumii. Împăratul Constantin cel Mare proclamă libertatea creștinismului, prin Edictul de la Milano.

În prezent: Mesajul învățăturilor, date de Hristos prin Predica de pe munte, rămâne cel mai profund program de pace din istoria omenirii. Dialogul interreligios și valorile drepturilor omului poartă amprenta Evangheliei Lui.

Evanghelia păcii

CONCLUZII

- Legea din Vechiul Testament nu este desființată, ci împlinită și desăvârșită prin Legea cea nouă, învățătura Mântuitorului Hristos.
- Evanghelia reprezintă descoperirea Fiului lui Dumnezeu și are ca scop chemarea omului spre îndumnezeire.
- Mântuitorul Hristos arată, prin Predica de pe munte, că adevărata viață înseamnă o trăire profundă și sinceră a iubirii, iertării și credinței, orientată spre Dumnezeu.

Monedă bătută în 313 d.H. pentru a comemora sosirea împăratului Constantin la Mediolanum (Milano).

DIN CUVÂNT LA FAPTĂ

Lipsa de încredere în purtarea de grijă a lui Dumnezeu tulbură viața omului. Cu gândul la cele lumești, omul devine agitat, uită de Dumnezeu și caută rezolvarea situațiilor apărute doar prin propriile forțe. Însă, fără ajutorul lui Dumnezeu, omul nu poate reuși.

• Dacă Evanghelia este considerată un ghid universal pentru viața morală, de ce crezi că apar în continuare conflicte și lipsă de armonie în societatea contemporană?

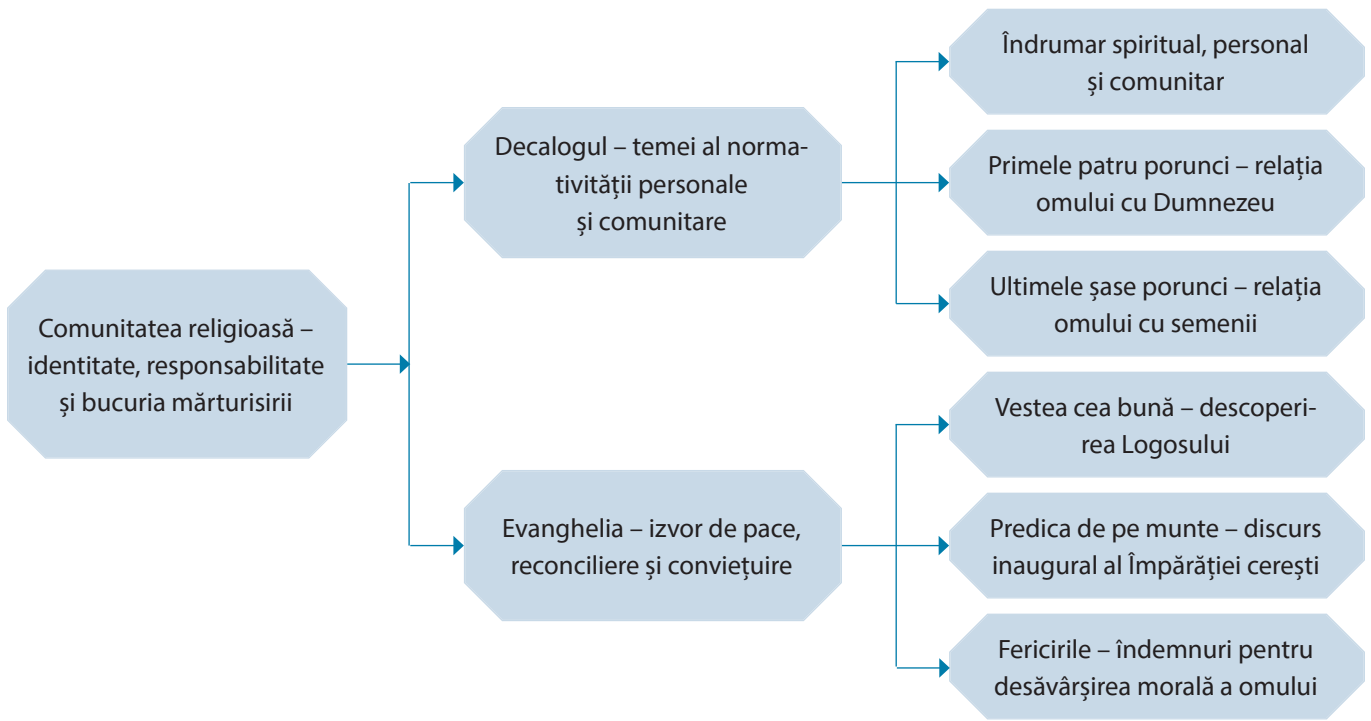
MIC ALBUM INTERDISCIPLINAR

Alege un verset din Evanghelia după Matei 5-7 și apoi, cu ajutorul unei platforme educaționale (de exemplu, Canva, Padlet, WordArt), realizează un afiș cu titlul *Evanghelia în imagini și cuvinte*.

Asociază versetul cu o operă din literatura universală despre iertare, iubire, adevăr și adaugă o imagine (icoană sau desen propriu) care să ilustreze mesajul.

Recapitulare

I. Să ne amintim temele studiate în acest domeniu, cu ajutorul hărții conceptuale de mai jos.

II. Decalogul reprezintă lumina după care ne călăuzim pașii spre Dumnezeu și spre o viață trăită în dreptate și adevăr.

Sfântul Proroc Moise

• Privește icoana și amintește-ți Cele zece porunci. Transcrie în caiet și completează, cu ajutorul profesorului, tabelul de mai jos, după **model**:

Porunca	Textul poruncii
Primele patru porunci	
I.	<i>Eu sunt Domnul Dumnezeul tău [...]. Să nu ai alți dumnezei afară de Mine!</i>
II.	
III.	
IV.	
Ultimele șase porunci	
V.	<i>Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta [...].</i>
VI.	
VII.	
VIII.	
IX.	
X.	<i>Să nu dorești casa aproapelui tău [...] și nimic din câte are aproapele tău!</i>

III. Joc didactic: Alege calea corectă.

- Profesorul împarte clasa în șase grupe de elevi;
- Fiecare grupă primește câte o situație din viața de zi cu zi din lista de mai jos și trebuie să identifice porunca încălcată, propunând o soluție corectă, inspirată din valorile creștine;
- Fiecare alege un reprezentant și prezintă în fața clasei răspunsurile.

Folosirea numelui lui Dumnezeu în glumă

Ignorarea părinților

Dorința de a avea ce au alții

Neglijarea rugăciunii

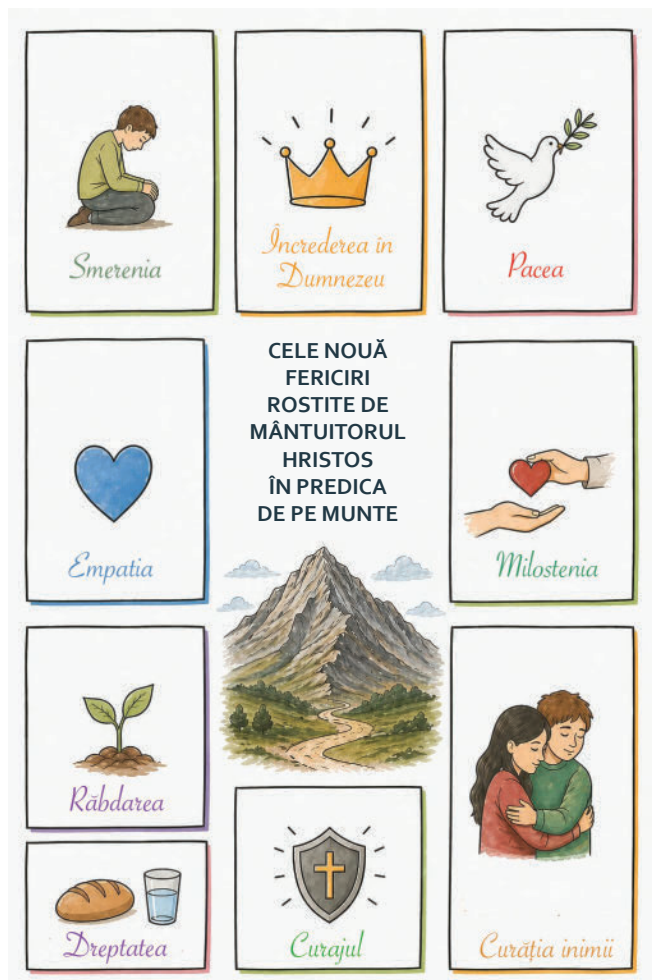
Însușirea pe nedrept a unor lucruri

Lipsa de responsabilitate

IV. Sfântul Ioan Gură de Aur explică în lucrarea *Omilii la Matei* faptul că Fericirile nu sunt o simplă listă de virtuți independente, ci sunt legate între ele ca verigile unui lanț. Fiecare Fericire o pregătește și o face posibilă pe cea următoare.

Fericirea dinainte deschide totdeauna drum celei următoare, așa că toate fericirile alcătuiesc un lanț de aur: omul smerit își va plânge negreșit păcatele; cel care plânge va fi și blând și drept și milostiv; cel milostiv, drept și cu sufletul zdrobit, va fi negreșit și curat cu inima; iar cel curat cu inima va fi făcător de pace. În sfârșit, cel care îndeplinește toate aceste fericiri va înfrunta prigoanele, nu se va tulbura când va auzi că e vorbit de rău și va fi în stare să sufere mii de necazuri pentru dragostea față de Hristos.

- Privește imaginea de mai jos și descoperă, cu ajutorul indiciilor de pe fiecare cartonaș și a profesorului, despre ce Fericire este vorba.

V. Pornind de la învățăturile desprinse din Decalog și Evanghelia Mântuitorului Hristos, argumentează în cadrul unei dezbateri, îndrumată de către profesor, importanța valorilor Decalogului și ale Evangheliei în formarea comportamentului moral al tinerilor.

- În cadrul dezbaterii, formulează argumente, plecând de la exemple concrete din viața de zi cu zi (familie, școală, mass-media).

- Realizează, pe baza argumentelor, o prezentare digitală recapitulativă, intitulată *Valorile care ne țin împreună*.

Evaluare

Iisus Hristos Pantocrator

I. Găsește răspunsurile corecte pentru enunțurile de mai jos:

- Muntele pe care s-a suit Moise pentru a primi Decalogul este:
 - Muntele Măslinilor;
 - Muntele Sinai;
 - Muntele Tabor;
 - Muntele Nebo.
- Mântuitorul Hristos ne îndeamnă prin intermediul primei Fericiri să fim:
 - oameni mândri;
 - oameni blânzi;
 - oameni smeriți;
 - oameni iertători.

II. Copiază în caiet și completează spațiile libere cu termenii potriviți din paranteză:

Decalogul reprezintă un reper fundamental pentru viața

Primele patru porunci vorbesc despre iubirea față de, iar celelalte șase despre iubirea față de

Poruncile sunt formulate la, ceea ce arată caracterul lor

(Dumnezeu, singular, creștinilor, aproapele, personal)

III. Numerotează în ordine cronologică evenimentele de mai jos:

- ☐ Dumnezeu încheie legământul cu poporul.
- ☐ Moise primește poruncile.
- ☐ Poporul este eliberat din Egipt.
- ☐ Manifestări ale puterii divine (tunete, foc, fum).

IV. Citește enunțurile de mai jos și precizează dacă sunt adevărate (A) sau false (F):

- Oamenii blânzi și răbdători contribuie la o lume mai bună. A ☐ / F ☐
- Provocarea conflictelor este o dovadă de curaj și trebuie încurajată. A ☐ / F ☐
- Cei care aduc pace între oameni fac o faptă bineplăcută lui Dumnezeu. A ☐ / F ☐
- Bogăția materială este cea mai importantă pentru a fi fericit. A ☐ / F ☐

V. Analizează, pe baza unui studiu de caz (de exemplu, o situație de conflict apărută într-o echipă de proiect la școală, unde neînțelegerile dintre elevi duc la tensiuni, dar sunt rezolvate prin dialog, recunoașterea greșelilor și iertare), rolul valorilor biblice ale iertării și păcii în soluționarea conflictelor din comunitate și realizează un eseu argumentativ cu titlul *Puterea de a ierta*.

AUTOEVALUARE

Subiect	I	II	III	IV	V	Puncte din oficiu	Total
Punctaj pentru răspuns corect	10 p. (2x5 p.)	20 p. (5x4 p.)	10 p. (4x2.5 p.)	20 p. (4x5 p.)	30 p.	10 p.	100 p.
Punctajul tău							

Domeniul III

CREȘTINISMUL ȘI PROVOCĂRILE LUMII CONTEMPORANE

Participanți la Întâlnirea Tinerilor Ortodocși din Moldova (2023)

1. Responsabilitățile creștinului
2. Valori creștine și caracter
3. Duhovnicul – prieten și îndrumător în viața adolescentului

Proiect educațional interdisciplinar

Recapitulare

Evaluare

Responsabilitățile creștinului

Pilda întoarcerii fiului risipitor

Păzește-ți inima mai mult decât orice, căci din ea țâșnește viața.

Pildele lui Solomon 4, 23

GLOSAR

egocentric = persoană care este centrată doar pe interesele și sentimentele personale.

filantropie = dărnicie, mărinimie față de nevoile altora.

Pateric = culegere de povestiri și experiențe duhovnicești ale călugărilor pustiei.

talant = (aici) calitate; aptitudine.

Conform învățăturii creștine, omul este creat după chipul și asemănarea lui Dumnezeu și primește darul de a gândi, de a alege și de a decide felul în care își trăiește viața. Libertatea oferită de Creator se referă la capacitatea de a acționa responsabil în diferite contexte de viață, care depășește atitudinea egocentrică. Fiecare gând, gest, vorbă sau faptă poate avea anumite consecințe asupra propriei persoane sau asupra celor din jur.

Ființa umană este chemată să trăiască libertatea într-un mod înțelept prin lucrarea virtuților precum iubirea, iertarea, compasiunea, credința, nădejdea, ceea ce presupune o asumare multiplă de responsabilități: față de Dumnezeu, de creația Lui, față de sine și față de aproapele.

PERSPECTIVA CREȘTINĂ ASUPRA RESPONSABILITĂȚII. Responsabilitatea față de Dumnezeu este fundamentul tuturor atitudinilor umane și se manifestă prin înțelegerea și respectarea poruncilor Sale, prin rostirea rugăciunii de slavă, participarea la Sfânta Liturghie și la Sfintele Taine. Cunoașterea și aprofundarea Sfintei Scripturi, dar și cultivarea *talanturilor* primiți în dar sunt gesturi de recunoștință la adresa lui Dumnezeu.

Responsabilitatea față de sine are în vedere atât trupul, cât și sufletul, și se împlinește prin post, rugăciune și participarea la slujbele bisericii. Sfântul Apostol Pavel ne amintește că trupul are nevoie de atenție, pentru că este *templu al Duhului Sfânt* (1 Corinteni 6, 19). Felul în care gândim și simțim, ne hrănim sau ne odihnim arată responsabilitatea față de noi înșine, prețuind astfel darul vieții. Starea interioară a creștinului

care îl iubește pe Dumnezeu se reflectă apoi în comportamentul său față de aproapele. Filantropia, toleranța, pacea sufletească în dialogul pe care îl avem zilnic cu cei din jur, dar și mărturisirea credinței într-un mod pașnic, ne învață că responsabilitatea față de semenii nu este doar o simplă politețe, ci este și un act de slujire față de Mântuitorul Hristos.

Cei apropiați și cei necunoscuți/străini se pot bucura de vorbe frumoase și de daruri. Susținerea noastră verbală sau fizică prin rugăciune, ori de câte ori evenimentele de viață o solicită, ne ajută să fim mai buni și cu noi înșine.

Responsabilitatea față de sine și față de aproapele poate fi înțeleasă și din lectura *Pildei întoarcerii fiului risipitor* (Luca 15, 11-32). Asumarea onestă a propriului eșec îl ajută pe fiul rătăcitor, pe de o parte, să aibă curajul de a se întoarce spre sine pentru a-și recăpăta demnitatea pierdută, iar pe de altă parte, să fie responsabil față de tatăl său, regretând gestul necugetat prin căință. Își recunoaște greșeala și acceptă orice condiție pentru a relua relația pierdută cu cei dragi. Față de fratele său, acceptă lecția de smerenie, oferindu-i acestuia ocazia de a exersa el însuși iertarea și de a înțelege că valoarea unei persoane depășește suma greșelilor sale.

OMUL, PROTECTORUL CREAȚIEI. Atitudinea plină de iubire și de protecție a omului se revărsă și asupra creației. Natura este pentru el o oglindă a înțelepciunii și bunătății divine. Grijă pentru mediul înconjurător și blândețea față de animale, izvorâte dintr-o „inimă bună”, care arde de dragoste pentru toată zidirea, așa cum spunea Sfântul Isaac Sirul, sunt mărturii ale unei conștiințe iubitoare și plină de recunoștință. Așadar, a trăi responsabil înseamnă a transforma viața conștient și permanent într-un dialog de iubire cu scopul de a armoniza relația dintre oameni, Dumnezeu și întreaga Sa creație.

GÂNDEȘTE ȘI RĂSPUNDE

1. Ce legătură există între darul libertății și responsabilitate?
2. Care sunt responsabilitățile unui creștin și cum îi influențează acestea viața?

REPERE SCRIPTURISTICE

Citește textul și rezolvă:

Iată, vă dau toată iarba ce face sămânță de pe toată fața pământului și tot pomul ce are rod cu sămânță în el (Facerea 1, 29).

1. Menționează ce fel de misiune are omul față de creație. Gândește alături de colegii tăi un plan de acțiune concretă pentru protejarea mediului înconjurător și diminuarea risipei alimentare, ca rezultat al înțelegerii de a fi cumpătat.

2. Realizează alături de colegul de bancă o minibroșură educațională sau o prezentare PowerPoint cu tema *Omul și creația lui Dumnezeu*. Împărtășiți colegilor concluzia voastră.

SĂ EXPLORĂM

Caută în Biblia tipărită sau pe bibliaortodoxa.ro *Pilda samarineanului milostiv* (Luca 10, 25-37). Observă cum un samarinean a depășit tradițiile culturale și mentalitățile sociale ale vremii.

Într-o fișă de autoevaluare moral-spirituală descrie situația în care ai acționat responsabil față de un coleg ridiculizat de către cei din jur. Notează ce a însemnat pentru tine decizia de a te purta creștinește într-un moment dificil pentru el. Adaugă fișa în portofoliu.

Pilda samarineanului milostiv

REFLECȚIE PERSONALĂ

Analizează zilele unei săptămâni de școală. Numește momentele în care ai ales să faci „ce trebuie”: să spui adevărul, deși puteai suporta consecințe; să înveți, în loc să pierzi timpul pe jocuri.

Reflectează cum te-ai făcut să te simți această alegere responsabilă față de părinții, profesorii și prietenii tăi. Dar față de tine?

Sfântul Mucenic Laurențiu
Arhidiaconul
(sec. III d.H.)

A trăit la Roma în vremea împăratului persecutor Valerian (253–260). Pentru creștinii de azi, el este un exemplu de trăire a credinței și de slujire a aproapelui. Împreună cu alți diaconi, s-a implicat în asistență socială, ocupându-se de cei aflați în nevoi și pe care îi considera „comora Bisericii”.

Acest bătrân era un călugăr de liniște și de rugăciune. Ziua și noaptea era nelipsit de la biserică și de la ascultare, iar în timpul liber sculpta cruci și le împărțea la frați. Permanent lucra cu mâinile, iar cu mintea zicea rugăciune lui Iisus.

Cuvioși din prima jumătate a secolului al XIX-lea

REPERE PATRISTICE

Sfântul Paisie Aghioritul

Responsabilitatea începe de la gând. Dacă ne curățim gândul, faptele noastre vor purta responsabilitatea iubirii.

Patimi și virtuți

Sfântul Isaac Sirul

Ce este inima milostivă? Este arderea inimii pentru toată zidirea: pentru oameni, pentru păsări, pentru dobitoace... și pentru toată făptura. Din pricina marii milostiviri, inima omului se micșorează și nu mai poate suferi să vadă vreo vătămare sau vreo întristare în zidire.

Cuvinte către singuratici

APLICAȚII

1. Împreună cu un coleg completați organizatorul grafic *Fishbone*. Conform modelului, dați exemple concrete de activități ce oglindesc responsabilitățile unui creștin: rugăciunea, reciclarea materialelor, voluntariatul și altele.

1. Manifestări față de Dumnezeu

2. Manifestări față de sine

3. Acțiuni/gesturi față de aproapele
• voluntariat

4. Acțiuni/gesturi față de mediul înconjurător

Responsabilitate creștină

2. În *Patericul românesc* aflăm despre viața cuviosului Pimen Ieroschimonahul. A fost plin de înțelepciune, iscusit în rostirea cuvântului și în lucrarea stăpânirea minții. Atitudinea lui de a sluji lui Dumnezeu și de a se dedica oamenilor poate fi, pentru noi cei de azi, o provocare.

• Citește în coloana alăturată rânduiala călugărului și compară cu o zi din viața ta. Identifică ce ar putea fi o sursă de inspirație și creează, cu ajutorul profesorului și al colegilor, un panou informativ cu sarcini ce pot fi asumate zilnic în clasă.

Secolul al XIII-lea: De la o vârstă fragedă, Sfânta Filofteia a slujit cu *responsabilitate jertfelnică* aproapelui său.

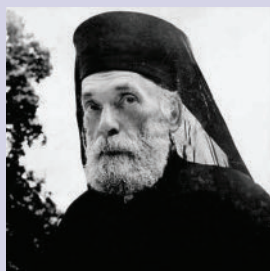
Secolul al XVI-lea: Sfântul Neagoe Basarab a considerat *responsabilitatea puterii* o datorie morală pentru păstrarea credinței și a culturii.

Secolul al XX-lea: Monahul Nicolae Steinhardt a fost un exemplu de demnitate în fața ideologiilor totalitare.

Maica Tereza s-a remarcat prin activități filantropice. Dedicarea ei este un exemplu de *responsabilitate universală*.

Wangari Maathai a fost preocupată de protejarea mediului în Africa, promovând *responsabilitatea față de natură*.

În prezent: Ștafeta responsabilității continuă cu fiecare dintre noi dacă ne implicăm în diverse acțiuni față de aproapele sau natură.

Nicolae Steinhardt
(1912-1989)

Scriitor, jurist și monah. Și-a asumat responsabilitatea credinței, descoperind în suferință libertatea desăvârșită și mărturisind adevărul creștin.

Maica Tereza
(1910-1997)

A întemeiat Ordinul Misioanele Carității, prin care a desfășurat numeroase acțiuni filantropice. A primit Premiul Nobel pentru pace (1979).

Sfânta Muceniță Filofteia
(1206-1218)

DIN CUVÂNT LA FAPTĂ

Discută cu un coleg despre rolul credinței și comportamentul tinerilor de astăzi. Chiar dacă el îți spune cât de greu este să aplici în lumea de azi îndemnul biblic: *Să-l iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși* (Matei 22, 39), identificați împreună exemple de responsabilitate creștină și reziliență spirituală prezente în societatea contemporană.

• Cu ajutorul unor aplicații digitale, precum Artsteps, realizați o expoziție virtuală intitulată *Lanțul responsabilității creștine*. Prezentati modul în care valorile Evangheliei pot susține solidaritatea, empatia și ajutorarea celor nevoiași.

MIC ALBUM INTERDISCIPLINAR

Citește versetul din Galateni 5, 22 și scrie un discurs motivațional cu tema *Darurile Duhului Sfânt și deciziile mele*. Păstrează-l în portofoliu.

CONCLUZII

- Creștinii sunt chemați să trăiască liber, dar responsabil prin manifestarea virtuților, pentru că fiecare gând, vorbă sau faptă poate avea consecințe.
- Responsabilitatea creștină se manifestă față de Dumnezeu, față de sine, de aproapele și de întreaga creație. Toate acțiunile noastre, de la gând la faptă, oglindesc caracterul nostru frumos.
- Pildele scripturistice sunt lecții de viață al căror mesaj ne învață să trăim libertatea într-un mod înțelept prin lucrarea virtuților precum iubirea, iertarea, compasiunea, credința, nădejdea ca asumare multiplă de responsabilități.

Valori creștine și caracter

Tinerii și valorile creștine

Mai departe, fraților, câte sunt adevărate, câte sunt de cinste, câte sunt de drepte, câte sunt de curate, câte sunt vrednice de iubit, câte sunt cu nume bune, orice virtute și orice laudă, la acestea să vă fie gândul.

Filipeni 4, 8

Astăzi tinerii se confruntă cu provocări precum folosirea excesivă a rețelelor sociale, presiunea grupului, dorința de afirmare sau tendința de a pune succesul mai presus de valorile morale. În acest context, înțelegerea valorilor creștine este necesară pentru a-și forma caracterul și a distinge binele de rău. Credința, ca valoare creștină, îi ajută pe tineri să-și păstreze echilibrul interior, libertatea sufletească și demnitatea.

SFÂNTA SCRIPTURĂ ȘI VALORILE CREȘTINE. Valorile creștine sunt principii și modele de viață inspirate din învățătura biblică și din exemplul oferit de însuși Mântuitorul Hristos. Acestea vorbesc despre iubirea față de Dumnezeu și de aproapele, la credință, iubire și nădejde. Bunătatea, iertarea, milostenia, răbdarea și smerenia îl ajută pe om să trăiască frumos și să aibă o relație bună cu Dumnezeu și cu toți cei din jur. Caracterul se definește prin acele trăsături și valori morale care se oglindesc în comportamentul unei persoane și care arată felul în care aceasta gândește, simte și acționează. Acesta arată cine este omul cu adevărat. Trăsăturile de caracter valoroase ca sinceritatea, bunătatea, respectul, cinstea și curajul conturează omul lăuntric și reflectă modul în care acesta gândește și acționează.

Practicarea rugăciunii, lecturile cu conținut spiritual, realizarea de fapte bune conturează un caracter creștin care este în bună relație cu lumea în care trăiește și cu Creatorul său. Pildele rostite de Mântuitorul Hristos descriu situații din viața oamenilor și transmit ce înseamnă să ai un caracter frumos și cum valori ca iubirea, smerenia, iertarea și

GLOSAR

a se căi = a regreta, a-i părea rău.

conștiință = (teologic) glasul lui Dumnezeu din om.

responsabilitatea sunt indispensabile pentru atingerea unui asemenea ideal. În *Pilda vameșului și a fariseului* (Luca 18, 10-14) se evidențiază importanța sincerității și a smereniei, iar în *Pilda talanților* (Matei 25, 14-30) se accentuează responsabilitatea și folosirea cu rost a darurilor primite de la Dumnezeu. Aceste texte biblice au inspirat de-a lungul timpului cultura, literatura, arta și educația morală a multor popoare. Adevărata valoare a omului nu este definită de aparențe sau de mândrie, ci de sinceritate și smerenie. Fariseul se consideră superior celorlalți, în timp ce vameșul își recunoaște greșelile și se căiește în fața lui Dumnezeu.

OMUL LĂUNTRIC ȘI CONȘTIINȚA. Valorile creștine au fost trăite și apărute de martiri, mucenici și sfinți, care au ales credința, adevărul și iubirea chiar și în momentele de suferință sau persecuție. Curajul lor arată că adevăratul caracter se formează prin statornicia în credință. Sfinții au devenit modele de viață prin iubirea arătată față de Dumnezeu și prin cultivarea virtuților precum sinceritatea, răbdarea, bunătatea, iertarea și prin responsabilitatea față de ceilalți. Ei au dezvoltat acea conștiință care i-a ajutat să discearnă între bine și rău și care i-a îndemnat să fie sinceri, dreți și responsabili în viața lor.

O conștiință curată oferă pace sufletească, iar o conștiință încărcată provoacă neliniște și mustrare interioară. De aceea, formarea caracterului presupune nu doar respectarea unor reguli, ci și cultivarea unei vieți interioare curate care formează omul lăuntric.

Virtuțile și valorile creștine contribuie la formarea unor tineri stabili sufletește, capabili să rămână echilibrați și demni în fața provocărilor lumii contemporane.

GÂNDEȘTE ȘI RĂSPUNDE

1. Care sunt valorile creștine și ce rol are conștiința în formarea caracterului unui tânăr?
2. Ce învățăm din pildele biblice despre omul lăuntric și comportament?

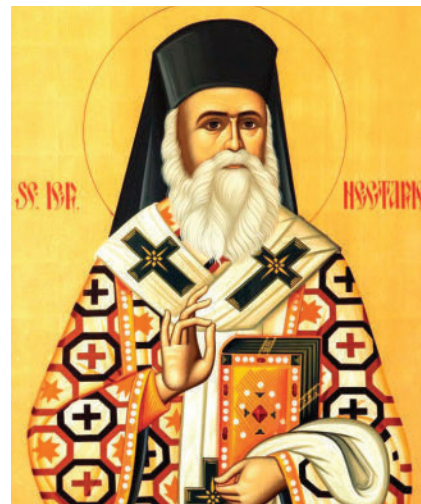
REPERE SCRIPTURISTICE

Citește textul și rezolvă:

Îmbrăcați-vă, deci, ca alesi ai lui Dumnezeu, cu milostivire, cu bunătate, cu smerenie, cu blândețe și cu îndelungă-răbdare (Coloseni 2, 13).

1. Virtuțile și valorile creștine la care ne îndeamnă Sfântul Apostol Pavel ne ajută să fim echilibrați în diferite situații de viață. Descoperă relevanța poruncilor divine în orientarea alegerilor morale.

2. Elaborează un eseu în care să se regăsească valorile în care crezi și situațiile în care, cu ajutorul conștiinței, alegi să acționezi corect.

Sfântul Ierarh Nectarie

SĂ EXPLORĂM

Vizionează filmul *Sfântul Ierarh Nectarie din Eghina* și observă ce trăsături ale caracterului său te pot inspira în viața de zi cu zi. Remarcă etapele devenirii sale spirituale prin credință și capacitatea de adaptare a comportamentului său la anumite situații dificile. Prezintă faptele prin care a menținut solidaritatea în comunitatea sa și din care reies smerenia, bunătatea și puterea de a ierta printr-un poster cu titlul *Omul frumos la suflet*.

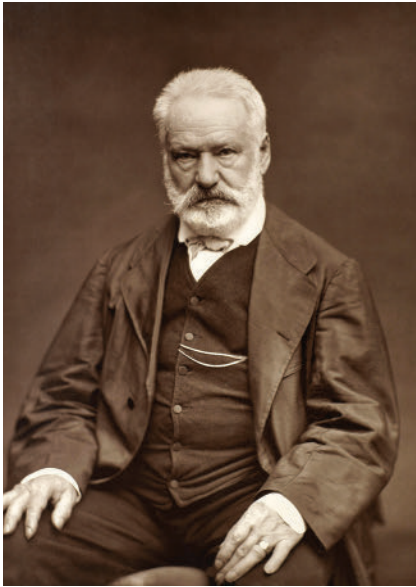

REFLECȚIE PERSONALĂ

Să vă înnoiți în duhul minții voastre și să vă îmbrăcați în omul cel nou.

Efeseni 4, 22-24

- Caracterul creștin se formează în timp și cu multă implicare. Realizează o scrisoare deschisă digitală cu titlul *Fii puternic prin credință* adresată colegilor. Numește cinci obiective care să vă motiveze spre modelarea și asumarea valorilor creștine, astfel încât să treceți mai ușor peste provocările lumii contemporane.

Victor Hugo
(1802 – 1885)

Romancier, poet și dramaturg francez. În cartea sa, *Mizerabilii*, Victor Hugo zugrăvește posibilitatea transformării caracterului uman și conturarea omului lăuntric. Personajul său principal, Jean Valjean, se transformă după întâlnirea cu episcopul Myriel. El își schimbă conștiința și înțelege virtutea de a ierta și rolul fundamental al iubirii creștine. Experiențele – sărăcia și suferința, lupta cu propriul trecut, responsabilitatea față de cei pe care-i întâlnește, sacrificiul – îl fac să fie un model de transformare a caracterului prin iubire, curaj, generozitate, conștiință și valori creștine.

Jean Valjean plângea de multă vreme. Plângea pentru prima dată după nouăsprezece ani. Simțea că sufletul lui, până atunci plin de întuneric și ură, începea să se schimbe. Înțelegea că episcopul îi răspunsese la rău prin bine și că iubirea și iertarea valorează mai mult decât pedeapsa...

Victor Hugo, *Mizerabilii*

REPERE PATRISTICE

Sfântul Ioan Gură de Aur

Nu hainele îl împodobesc pe om, ci virtutea și caracterul.

Omilii la Matei

Sfântul Cuvios Cleopa de la Sihăstria

Noi, dacă ne-am trezi cu mintea, atunci când facem o faptă bună, trebuie să vedem dacă-i cu scopul de a plăcea lui Dumnezeu, de a mă mântui, sau dacă cumva mintea mea privește în altă parte. Atunci lucrează omul fapta bună cu scop bun, când la tot binele pe care-l face se silește ca să-l lucreze numai ca să-i placă lui Dumnezeu și nu oamenilor.

Îndrumări duhovnicești pentru vremelnicie și veșnicie

APLICAȚII

1. Realizează schema în caiet și scrie ideile principale care definesc afirmațiile din casetă. De exemplu, la numărul unu, adevărata valoare sau prețuire a omului nu este dată de ceea ce deține, ci de caracterul său.

2. Citește fragmentul din *Mizerabilii* și descoperă nevoia de dezvoltare spirituală prin valorificarea modelelor de oameni frumoși la suflet. Cu ajutorul profesorului, creează un podcast educațional pentru tineri intitulat *Cum mă inspiră credința să fiu mai bun*. Invită colegi de-ai tăi să discute despre formarea caracterului în timpurile actuale și descoperiți împreună ce rol joacă conștiința în evoluția morală personală.

Secolul I d.H.: În Predica de pe munte, Mântuitorul Hristos transmite prin mesajul Ferișirilor – Legea morală a Noului Testament – care sunt virtușile necesare formării omului lăuntric și a caracterului creștin.

Secolele II - IV: Martirii și ucenicii devin modele de credinșă, curaj și caracter prin mărturisirea și trăirea valorilor creștine în timpul persecușilor.

Secolul al IV-lea: Prin scrierile lor, Sfinșii Părinșii fac cunoscută învășatura moral-creștină.

Evul Mediu: Mănăstirile și școlile bisericești susșin educașia morală, spirituală și culturală a comunitășilor de oameni.

Secolul al XX-lea: Creștinii mărturisesc credinșa lor luptând pentru libertatea de manifestare religioasă.

În prezent: Tinerii sunt invitașii să-și formeze caracterul și să respecte valorile și tradișile creștinești în lumea în care.

Biserica Sfântul Nicolae din Densuș

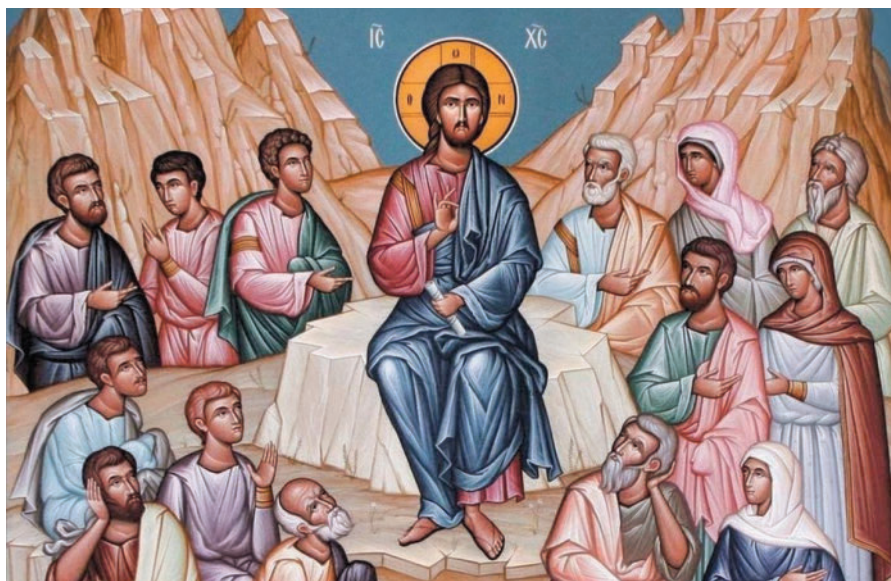
DIN CUVÂNT LA FAPTĂ

În grupul de prieteni, discutașii despre fericire, care este asociată cu bogășile materiale, cu frumuseșea trupească, cu nivelul de inteligenșă sau cu experienșele multiple de viașă. Astăzi sunt atâtea modalități de satisfacere a stării de bine, încât *codul* propus de Domnul Iisus Hristos în cadrul Predicii de pe munte (Matei 5, 1-13) pare neinteresant și demodat.

Arată cum înșelegerea fericirii din perspectiva virtușilor și valorilor creștine (smerenia, blândeșea, pacea, milostenia, dreptatea, iertarea și înșelegerea) influenșează luarea deciziilor morale și formează omul fericit lăuntric, oferind exemple orale din viașa cotidiană.

MIC ALBUM INTERDISCIPLINAR

Desenează simboluri pentru virtușii și valori creștine. Pe baza lor, elaborează un program de dezvoltare spirituală în cinci pași. Intitulează-l *Cum mă face credinșă să fiu mai bun* și păstrează-l în portofoliu.

Predica de pe munte

CONCLUZII

- Virtușile și valorile creștine, adevărate repere de viașă, ca iubirea lui Dumnezeu și a aproapelui, precum și mărturisirea adevărului și a credinșei, ajută la formarea omului lăuntric și a caracterului.
- Sfinșii, martirii și mucenicii, prin credinșa lor statornică, au avut puterea și conștiinșa de a respecta învășatura creștină, devenind modele demne de urmat.
- Credinșă, ca valoare creștină, ajută tinerii să-și păstreze libertatea sufletească, demnitatea și echilibrul interior.

Duhovnicul – prieten și îndrumător în viața adolescentului

Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, alături de tineri

Căci de ați avea zeci de mii de învățători în Hristos, totuși nu aveți mulți părinți. Căci eu v-am născut prin Evanghelie în Iisus Hristos.

1 Corinteni 4, 15

Una dintre întrebările importante din viața spirituală a creștinului este cea referitoare la motivul pentru care acesta se adresează preotului cu termenul de *părinte*. Acest cuvânt, al cărui sens de bază privește una dintre cele mai profunde relații interpersonale, cea din familie, prezintă și un înțeles suplimentar. În acest din urmă caz, termenul amintit se referă la rolul special pe care slujitorii Sfințelor Altare îl au în viața credincioșilor, acela de îndrumători spirituali sau părinți duhovnicești pe calea mântuirii.

PĂRINTELE DUHOVNIC ȘI MISIUNEA SA. Misiunea fiecărui preot este una complexă, una dintre cele mai importante trăsături ale slujirii preoțești este reprezentată de cea duhovnicească, ca părinte spiritual, întemeiată pe cuvintele Mântuitorului Hristos, adresate Ucenicilor Săi după Înviere: *Luați Duh Sfânt; cărora veți ierta păcatele, le vor fi iertate și cărora le veți ține, vor fi ținute* (Ioan 20, 22-23). Cu alte cuvinte, apelativul cu care ne adresăm preoților, acela de părinte, arată rolul și misiunea acestora de a-i ghida pe oameni către Dumnezeu și de a-i ajuta să înțeleagă diferența dintre bine și rău, în multitudinea de situații ce apar și se dezvoltă în lumea contemporană.

ROLUL DUHOVNICULUI ÎN CONTURAREA PERSONALITĂȚII. În cadrul Sfintei Taine a Spovedaniei, în urma deschiderii sincere a persoanei care își mărturisește greșelile, dar și întrebările, frământările sau impasurile, preotul duhovnic ascultă cu răbdare, fără să judece și fără să minimizeze problemele, încercând să ofere sfaturile potrivite. Întreaga viață, dar mai cu seamă adolescența, reprezintă o perioadă cu multe provocări și este important de accentuat că dezvoltarea legăturii filiale dintre părintele duhovnic și tânăr poate avea un rol determinant în modelarea și conturarea personalității. În timpul sacru

GLOSAR

filial = de fiu, specific unui fiu.

impas = situație dificilă din care pare greu să găsești o ieșire sau o soluție.

interpersonal = care se referă la relațiile și comunicarea dintre persoane.

patimă = înclinație spre păcat sau slăbiciune sufletească.

al Mărturisirii, atunci când creștinul se întoarce la Dumnezeu precum *fiul cel risipitor* din Evanghelia (Luca 15, 11-32), cu inima frântă și smerită, dar cu nădejdea primirii iertării, duhovnicul susține acest parcurs și oferă îndrumări de mare folos.

În relația cu adolescenții, părintele duhovnic caută să îi ajute pe aceștia să facă alegerile bune, dar și să înțeleagă că au un sprijin de nădejde. În Sfânta Taină a Spovedaniei, precum și în fiecare interacțiune dintre fiul duhovnicesc și părinte, este clar reliefat faptul că tinerii nu sunt forțați sau controlați. Mai mult decât atât, fiecare duhovnic caută să le întărească acestora stima de sine, oferindu-le mângâiere și speranță, asigurându-i de iubirea necondiționată a lui Dumnezeu.

Totodată, prin exemplul personal, părintele spiritual, care trăiește ceea ce predică, după cuvintele Sfântului Apostol Pavel adresate ucenicului său Tit, *întru toate arată-te pe tine pildă de fapte bune, dovedind în învățătură neschimbare, cuviință, cuvânt sănătos și fără prihană, pentru ca cel potrivit să se rușineze, neavând de zis nimic rău despre noi* (Tit 2, 7-8), îi îndeamnă pe fiii săi duhovnicești la responsabilitate față de cei din jur și față de sine, la descoperirea și aprofundarea, în ritmul propriu, a relației vii și autentice cu Dumnezeu. Astfel, rolul duhovnicului în viața adolescentului este acela de sprijin în fața provocărilor lumii contemporane și pe drumul desăvârșirii personale.

GÂNDEȘTE ȘI RĂSPUNDE

1. Care este însemnătatea sintagmei referitoare la „ținerea păcatelor” din cuvintele Mântuitorului consemnate în Evanghelia după Ioan?
2. Ce caracteristici caută să cultive preotul duhovnic în relația cu adolescenții în cadrul Sfintei Taine a Spovedaniei? Menționează cel puțin trei exemple.

REPERE SCRIPTURISTICE

Citește textul și rezolvă:

Adevărat grăiesc vouă: Oricâte veți lega pe pământ, vor fi legate și în cer, și oricâte veți dezlega pe pământ, vor fi dezlegate și în cer (Matei 18, 18).

1. Lucrați în echipă. Pornind de la pasajul scripturistic menționat, realizați două liste cu lucruri/comportamente din realitatea cotidiană a unui elev de clasa a IX-a, pe care le-ați „lega”, adică le-ați ierta după o perioadă de pocăință, respectiv pe care le-ați „dezlega”, adică ar fi ușor de iertat. Justificați alegerile prin exemple concrete. Prezentați rezultatele fiecărei echipe în fața clasei și discutați-le.

2. Explică, în opt-zece rânduri, importanța iertării aproapelui, pornind de la experiența personală. Folosește în argumentația ta cel puțin un exemplu biblic, precum întâlnim în *Pilda celor doi datornici* sau *Pilda întoarcerii fiului risipitor*, care ilustrează acest fapt.

SĂ EXPLORĂM

Pornind de la textul biblic din Evanghelia după Ioan 10, 11-12 și de la semnificația întrebării *Quo vadis, Domine?*, care a dat titlul romanului istoric scris de Henryk Sienkiewicz la sfârșitul secolului al XIX-lea (a primit Premiul Nobel pentru literatură în 1905), găsește cel puțin două trășături morale esențiale ale unui păstor de suflete în relația cu membrii comunității sale.

Pogorârea Duhului Sfânt

REFLECȚIE PERSONALĂ

Cum aleg să reacționez creștinește?

Unul dintre prietenii tăi este ridiculizat în pauză pentru că a venit cu un telefon vechi pentru a nu-și mai petrece timp pe rețelele de socializare.

Ce sfat le-ai da colegilor care râd de acesta? Dar prietenului tău? Gândește-te la îndemnurile primite de la părintele duhovnic. Ți-au fost acestea de folos?

Binecuvântarea credincioșilor

Duhovnicul devine nu doar un judecător care judecă și absolvă, ci și un vindecător de patimi. Duhovnicul este ca un medic, care trebuie să cunoască și folosirea medicamentelor amare și mai dulci, adică și asprimea, și îngăduința.

Preafericitul Părinte Daniel,
Patriarhul Bisericii Ortodoxe
Române

Să nu ne rușinăm, fraților, la Spovedanie, ca să fim iertați, ci mai bine să ne rușinăm de a mai face păcatele.

Sfântul Cuvios
Cleopa de la Sihăstria

Taina Spovedaniei

REPERE PATRISTICE

Sfântul Ioan Gură de Aur

Preoții sunt aceia cărora li s-a încredințat zămislirea noastră cea duhovnicească; ei sunt aceia cărora li s-a dat să ne nască prin botez. Prin preoți ne îmbrăcăm în Hristos (Galateni 3, 27); prin preoți suntem îngropați împreună cu Fiul lui Dumnezeu (Romani 6, 4; Coloseni 2, 12). Părinții ne-au născut din sânge și din voința trupului (Ioan 1, 13); preoții însă ne sunt pricinuatorii nașterii noastre din Dumnezeu, ai acelei fericite nașteri din nou, ai libertății celei adevărate și ai înfierii după har. [...] Părinții noștri ne nasc pentru viața de acum; preoții, pentru viața viitoare.

Tratatul despre preoție

Sfântul Grigorie de Nazianz

Preotul duhovnic trebuie să aibă știința vindecării sufletelor, să întraripeze sufletul, să-l smulgă din lume, ca să-l dea lui Dumnezeu; să-l facă să păzească chipul lui Dumnezeu căci nu l-a pierdut, [...] urmărind să facă să locuiască prin Duhul Sfânt, Hristos, în inimile oamenilor.

Cuvânt despre preoție

APLICAȚII

1. Lucrați în echipă. Pornind de la reperele patristice și pasajele scripturistice amintite în lecție, evidențiați importanța duhovnicului ca îndrumător și sprijin pentru tineri în perioada adolescenței, în fața provocărilor lumii contemporane, prin realizarea unei prezentări cu tema: *Duhovnicul – părinte spiritual și ghid pe calea mântuirii*. În cadrul acesteia, accentuați diferențele și asemănările dintre îndrumarea spirituală, psihologică și socială. Concluziile dobândite le puteți valorifica prin sintetizarea acestora în cadrul unui organizator grafic în Canva sau altă aplicație asemănătoare.

2. Citește textul din coloana alăturată și realizează o fișă de autoevaluare moral-spirituală, prin care să reflectezi asupra propriei conduite. În cadrul fișei ține cont de următoarele instrucțiuni:

a. Explică, în trei-cinci rânduri, ce înseamnă că duhovnicul este „vindecător”.

b. Răspunde sincer la întrebarea: care sunt două-trei comportamente ale mele pe care le consider greșite și în ce situații tind să le repet?

c. Răspunde la întrebările: Ce simt atunci când greșesc? Dar atunci când conștientizez urmările greșelii?

d. Dacă ai privi aceste greșeli ca pe niște „boli”, ce „tratament ai aplica”?

e. Ce ai învățat despre tine?

Secolul al XV-lea î.H.: Dumnezeu întemeiază Preoția Vechiului Testament, instituind familia și urmașii lui Aaron ca mari preoți, iar seminția lui Levi ca slujitori ai Templului.

33 d.H.: Mântuitorul Hristos suflă asupra Sfinților Apostoli Duh Sfânt și întemeiază Sfintele Taine ale Preoției și Spovedaniei.

Secolele I-V d.H.: Sfânta Taină a Spovedaniei se dezvoltă ca o practică publică sau comunitară, având loc adesea înaintea Sfintei Liturghii.

381-386: Sfântul Ioan Gură de Aur scrie *Tratatul despre preoție*, oferind îndrumări clare celor care aleg să intre în slujba lui Hristos.

Secolele VI-VIII: Are loc o trecere graduală către Spovedania privată și este accentuat rolul duhovnicului ca îndrumător al credincioșilor.

În prezent: În credința ortodoxă, duhovnicul este considerat un „medic al sufletului”.

Sfântul Proroc Aaron

*Sfântul Ierarh Ioan Gură de Aur
(secolul al IV-lea d.H.)*

DIN CUVÂNT LA FAPTĂ

Secolul al XX-lea este, pentru spațiul românesc, o perioadă în care duhovnici precum Sfântul Paisie de la Sihăstria, Sfântul Arsenie de la Prislop sau Părintele Iustin Pârnu au îndrumat oamenii și au devenit modele de viață duhovnicească autentică. Discută cu profesorul despre exemplul lor și însemnătatea acestuia pentru lumea contemporană.

CONCLUZII

- Slujirea duhovnicească a părintelui se întemeiază pe mărturisirea sinceră a credinciosului la Sfânta Taină a Spovedaniei.
- În fața provocărilor contemporane, părintele duhovnic reprezintă pentru adolescenți și tineri un sprijin de nădejde, care oferă mângâiere și ajutor, încurajând formarea stimei de sine.
- Prin legătura filială construită între tânăr și părintele spiritual, iubirea necondiționată a lui Dumnezeu este transpusă în realitatea cotidiană.

MIC ALBUM INTERDISCIPLINAR

Lucați în echipă. Realizați un podcast educațional (10-15 minute) în care să invitați un părinte duhovnic.

Formulați întrebări relevante despre rolul duhovnicului în viața credincioșilor, importanța spovedaniei în tradiția Bisericii și experiența pastorală în lucrul cu tinerii.

Diseminați în rândurile colegilor voștri rezultatul activității.

Proiect educațional interdisciplinar

Alegeri și valori

Tineri creștini

Toate îmi sunt îngăduite, dar nu toate îmi sunt de folos.

1 Corinteni 6, 12

Libertatea este un dar fundamental fără de care omul nu poate fi împlinit. Este însă esențial în a înțelege că libertatea, alături de milostenie, blândețe și respect alcătuiesc o comuniune de valori, clădite pe învățătura Mântuitorului Hristos. Puse în slujba semenilor, ele conduc spre reperul oricărui creștin, și anume dragostea de Dumnezeu și de aproapele.

Prin acest proiect vom încerca să înțelegem mai bine de ce este important să avem un îndrumător spiritual, precum duhovnicul, pentru a depăși toate aceste provocări ale lumii contemporane, în care libertatea primită în dar nu se mai aliniază cu principiile de viață creștine.

- **Scopul proiectului:** Formarea unei atitudini morale prin promovarea valorilor creștine și conștientizarea provocărilor specifice adolescenței, precum și identificarea modalităților prin care credința și responsabilitatea personală ne pot ajuta să facem alegeri corecte în viața de zi cu zi.

- **Durata proiectului:** între patru și șase săptămâni.

- **Obiective SMART:**

- Specifice: Până la finalizarea proiectului, elevii clasei vor participa la cel puțin trei ateliere având ca tematică **valori și provocări ale adolescentului modern**.
- Măsurabile: Elevii vor prezenta și analiza cel puțin trei provocări ale adolescenței și vor identifica exemple de valori creștine, cu ajutorul cărora pot fi depășite respectivele provocări.
- Accesibile: Elevii vor realiza un **produs digital** care să promoveze un mesaj moral-creștin adresat adolescenților; prezentarea unor exemple de duhovnici care au îndrumat și modelat tineri aflați la un moment dat la o răscruce de drumuri.
- Relevante: Elevii vor putea demonstra schimbări de comportament printr-un chestionar tematic, aplicat înainte și la finalul proiectului.
- Temporale: La încheierea proiectului elevii vor organiza o prezentare multimedia despre

etapele derulării proiectului. La eveniment vor putea participa și partenerii implicați, susținători ai proiectului.

● **Activități principale:**

- *Ateliere tematice:* valorile creștine și responsabilitatea, din perspectivă biblică; dezbateri argumentative, exemple concrete și discuții interactive.
- *Vizionare de filme și documentare:* exemple de tineri, contemporani sau nu, care inspiră prin credință și fapte, precum și de duhovnici care au îndrumat spiritual foarte mulți tineri.
- *Ziua fără provocări și influențe negative:* străduința de a nu ne lăsa influențați de unele obiceiuri zilnice adolescente, care pun în pericol sănătatea fizică și morală; discuții despre rezultate.
- *Grijă pentru semeni:* activitate în echipă; colectă pentru persoanele vulnerabile, vizită la un centru social, voluntariat.
- *Panoul informativ al clasei:* informații despre ce înseamnă dependența de unele obiceiuri total nesănătoase, cum au reușit unii tineri să se debaraseze de acestea, precum și soluții

propușe din perspectivă biblică; rolul duhovnicului în formarea caracterului; reflecții despre valori creștine și responsabilitate.

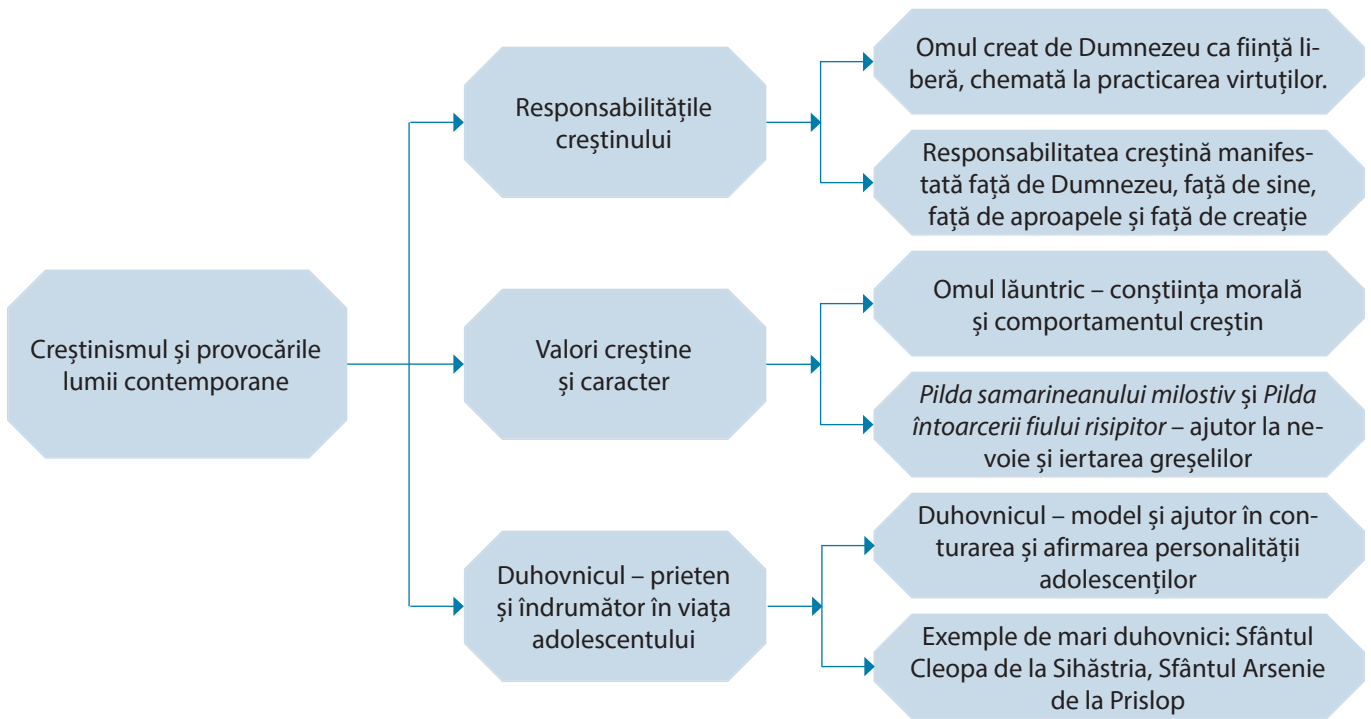
- **Interdisciplinaritate:** Religie (aspecte biblice și teologice privitoare la valorile morale și la responsabilitatea umană), limba și literatura română (prezentarea unor mesaje din opere literare despre ce înseamnă să cultivi și să păstrezi valorile morale), istorie (informații mai puțin cunoscute despre personalități din istorie care au schimbat lumea), informatică (coordonare în ceea ce privește posterul digital sau prezentarea multimedia), educație vizuală (realizarea de afișe, postere etc.), dirigenție (prezentarea unor exemple de bună practică).
- **Posibili parteneri:** Parohia sau biserica din apropierea școlii; părinții; conducerea școlii; autoritățile locale prin reprezentanții Consiliului de administrație al unității de învățământ.
- **Evaluare:** Periodică, prin feedback permanent, autoevaluare și interevaluare, comportamente îmbunătățite sau implicarea în activități; finală, prin prezentarea evenimentului de încheiere.

Sfinții Martiri Brâncoveni și sfetnicul Ianache

Recapitulare

I. Să ne amintim temele studiate în acest domeniu, cu ajutorul hărții conceptuale de mai jos.

Sfântul Proroc Solomon

II. În lumea contemporană, creștinul se află în fața a numeroase provocări, atât de natură economică sau socială, cât mai ales de ordin moral și spiritual. Într-o lume care marginalizează sacrul, relativizează valorile religioase, dezumanizează persoana prin susținerea egoismului și a materialismului, creștinul este chemat să își înmulțească *talantii* (Matei 25, 14-30) prin practicarea virtuților și constituirea unei ținute etice alese.

Apreciază cu adevărat (A) sau fals (F) următoarele afirmații. Modifică propozițiile false astfel încât să devină adevărate.

- Părintele duhovnic încearcă să ofere fiilor duhovnicești speranță și încredere în iubirea necondiționată a lui Dumnezeu.

- Întrucât societatea contemporană accentuează imaginea înaintea sinelui lăuntric, consider că este mai important ca un om să pară bun, decât să fie.

- Omul, chip al lui Dumnezeu, a primit darul libertății care presupune asumarea unor responsabilități față de Dumnezeu, față de sine, față de aproapele și față de creație.

- Înaintea provocărilor actuale, adolescentul este lipsit de *busolă morală*, care să îi ofere călăuzirea duhovnicească potrivită pentru a le depăși cu bine.

- Din exemplul Sfântului Neagoe Basarab aflăm că puterea ca formă de conducere prezintă o responsabilitate deosebită față de semenii.

III. Înțeleptul rege Solomon oferă, în cartea 3 Regi 3, 16-28, un exemplu deosebit privitor la modul în care oamenii pot depăși problemele cu care se confruntă.

Dezbateri. Citește textul scripturistic și apoi analizează următoarea afirmație a Sfântului Ioan Scărarul: *Deosebirea binelui de rău se cunoaște și este temeinică înțelegere a voinței lui Dumnezeu în tot timpul, locul și lucrul, care înțelegere se află numai în cei ce au inima, trupul și gura curate* (Sfântul Ioan Scărarul, *Scara*).

Adu argumente pro și contra, analizând cele două direcții opuse reprezentate de atitudinea celor două femei. În final, reflectează asupra modului în care, în fața dilemelor dificile ale vârstei adolescenței, duhovnicul poate reprezenta acea ghidare ce oferă direcția către bine tinerilor, ajutându-i pe aceștia să înțeleagă însemnătatea adevăratei iubiri și a responsabilității reușite din aceasta.

IV. Citește pasajul scripturistic de mai jos și rezolvă cerințele:

Omul bun, din vistieria cea bună a inimii sale, scoate cele bune, pe când omul rău, din vistieria cea rea a inimii lui, scoate cele rele. Căci din prisosul inimii grăiește gura lui (Luca 6, 45).

a. Numește trei valori pe care consideri că le ai în vistieria cea bună a inimii și una pe care ai dori să o dezvolți.

b. Explică, în trei-cinci rânduri, pe baza textului evidențiat, de ce un bun credincios trebuie să asculte de vocea conștiinței în fața provocărilor

cotidiene. Prezintă-ți opinia înaintea colegilor. Ce reieșe din răspunsurile prezentate?

V. Pornind de la cuvintele Sfântului Apostol Pavel: *Nimeni să nu disprețuiască tinerețile tale, ci fă-te pildă credincioșilor cu cuvântul, cu purtarea, cu dragostea, cu duhul, cu credința, cu curăția* (1 Timotei 4, 12), redactează un text, de minimum 150 de cuvinte, în care să prezinți importanța relației dintre adolescent și preotul duhovnic în lumea contemporană, valorificând ideea textului suport și experiența religioasă proprie. În redactarea textului, vei avea în vedere prezentarea unui exemplu biblic relevant pentru a ilustra iubirea părintească a lui Dumnezeu reliefată în cadrul Sfintei Taine a Spovedaniei și construirea unor idei creative, adecvate cerinței.

Sfântul Neagoe Basarab

Evaluare

Sfântul Apostol Pavel

I. Găsește răspunsurile corecte pentru enunțurile de mai jos:

- Sfântul Apostol Pavel îl îndeamnă pe ucenicul său Tit:
 - să fie indiferent la nevoile fiilor duhovnicești;
 - să devină un exemplu pentru păstoriții săi;
 - să îi asculte mărturisirea.
- Sfântul Cuvios Cleopa de la Sihăstria le spune creștinilor în îndreptarul de Spovedanie:
 - să le fie rușine pentru ceea ce au făcut;
 - să aștepte iertarea, fără a începe pocăința;
 - să nu se rușineze la spovedanie.
- Pilda talanților* îi îndeamnă pe creștini:
 - la dezvoltarea curajului;
 - la folosirea cu responsabilitate a darurilor primite;
 - la deschiderea sufletului spre schimbare.

II. Citește enunțurile de mai jos și precizează dacă sunt adevărate (A) sau false (F):

- Dumnezeu L-a creat pe om oferindu-i darul libertății, care presupune existența anumitor responsabilități. A ☐ / F ☐

2. *Pilda întoarcerii fiului risipitor* este un exemplu care ne îndeamnă la ajutorarea aproapelui. A ☐ / F ☐

3. Valorile creștine contribuie la formarea unor oameni demni, care pot face față provocărilor lumii contemporane. A ☐ / F ☐

4. Preotul duhovnic reprezintă un sprijin de nădejde pentru tineri. A ☐ / F ☐

III. Citește textul de mai jos și rezolvă cerințele:

Conștiința morală este glasul lui Dumnezeu în sufletul credinciosului, glas care-l îndeamnă la împlinirea legii morale. Glasul acesta îl poate cunoaște fiecare, căci după credința noastră conștiința s-a născut deodată cu omul. Ea este de obârșie dumnezeiască. Sfântul Ioan Gură de Aur spune: „Când Dumnezeu l-a făcut pe om, a sădit în fiecare judecata nemincinoasă a binelui și a răului, adică regula conștiinței”. (Învățătura de credință ortodoxă)

- Ce reprezintă conștiința morală?
- Ce rol are aceasta în viața omului?
- Începând din ce moment putem spune că omul are această conștiință morală?
- Cum se poate educa acest aspect al vieții spirituale?

IV. Prietena ta cea mai bună petrece foarte mult timp pe rețelele sociale și adesea se compară cu aceia pe care îi urmărește. I se pare că stilul de viață al acestora este extraordinar și ajunge deseori în situația de a fi nemulțumită cu sine însăși. Este uneori irascibilă și le reproșează părinților că nu îi oferă ce își dorește, se izolează de prieteni și nu găsește bucuria în lucrurile simple.

Sugerează, într-un text de aproximativ 100 de cuvinte, câțiva pași concreți pe care ar trebui să îi facă aceasta pentru a conștientiza pericolul la care se supune și valoarea propriei persoane dincolo de aparențe. Nu uita să amintești de sfaturile primite de la părintele duhovnic.

AUTOEVALUARE

Subiect	I	II	III	IV	Puncte din oficiu	Total
Punctaj pentru răspuns corect	15 p. (3x5 p.)	20 p. (4x5 p.)	20 p. (4x5 p.)	35 p.	10 p.	100 p.
Punctajul tău						

Domeniul IV

RELIGIILE LUMII:

VALORI ȘI ASPECTE SPECIFICE

Panteonul din Roma (interior)

- 1. Religii în Antichitate – repere istorice, origini și izvoare**
- 2. Relația omului cu divinitatea în religiile Antichității**
- 3. Dimensiunea culturală și filozofică a religiilor antice**

Recapitulare
Evaluare

Religii în Antichitate – repere istorice, origini și izvoare

Acropola din Atena

Unde nu mai este elin și iudeu, tăiere împrejur și netăiere împrejur, barbar, scit, rob ori liber, ci toate și întru toți Hristos.

Coloseni 3, 11

GLOSAR

Antichitate = epocă istorică cuprinsă între aproximativ 3000 î.H. și 476 d.H.

antropomorfism = atribuirea de trăsături omenești (aspect sau comportament) zeilor sau altor ființe.

dualism = concepție religioasă definită de lupta dintre bine și rău.

indo-europeni = grup de populații care trăiau în mileniul al III-lea î.H. în Asia Centrală, de unde au emigrat mai târziu spre vest și sud-vest.

politeism = sistem religios caracterizat prin credința în existența mai multor zei.

Pentru a înțelege religiile Antichității, trebuie să privim dincolo de tiparele gândirii contemporane, către un univers spiritual fundamental diferit. O asemenea incursiune impune, în primul rând, investigarea originilor acestora și descifrarea izvoarelor lăsate în urmă. Omul antic a încercat să își explice diferitele fenomene pe care le trăia, precum tunetul, eclipsele, inundațiile sau boala și moartea, atribuindu-le voinței divine. Cu alte cuvinte, primele forme de religiozitate au apărut ca expresie a nevoii omului de a înțelege necunoscutul.

ORIGINI. Perioada amintită este martora unor transformări importante, care au dat naștere câtorva direcții distincte ale fenomenului religios. În acest sens, în Mesopotamia, regiunea cuprinsă între văile fluviilor Tigru și Eufrat (azi pe acest teritoriu se află Irak, Siria de est și Turcia de sud), precum și în Egipt, acolo unde populațiile din valea Nilului au creat una dintre cele mai vechi civilizații ale lumii, au apărut religii centrate pe elementele naturii. Locuitorii acestor ținuturi venerau fluviile care le asigurau existența și acordau o importanță deosebită vieții de apoi. Egiptenii aveau un zeu al lumii de dincolo, Osiris; mitul lui simboliza moartea și renașterea periodică a vegetației. Zeii aveau puteri care depășeau înțelegerea oamenilor și erau distanțați de preocupările pământești ale acestora. Religia mesopotamienilor și a egiptenilor era politeistă.

Spre deosebire de Orient, în spațiul mediteraneean, fenomenul religios a fost marcat de antropomorfism. În miturile grecilor, zeii au puteri supranaturale, dar se poartă ca niște oameni obișnuiți. Romanii, popor format în regiunea Latium din Peninsula Italică, au preluat

această credință, la care au adăugat și un caracter practic și civic. Pe lângă zeii statului, romanii venerau divinități ale familiei, care aveau grijă de gospodăria respectivă.

Lumii antice îi aparține și religia geto-dacilor, strămoșii poporului român. Geții, cum îi numea Herodot, popor indo-european din ramura tracilor, au avut o religie politeistă. Divinitatea lor principală a fost Zalmoxis. În jurul anului 550 î.H. pe teritoriul Persiei a apărut zoroastrismul, o credință dualistă. Mai târziu se răspândește în Orientul Apropiat și creștinismul, o religie monoteistă diferită de cea iudaică.

IZVOARE. Dintre cele mai importante surse pentru aprofundarea fenomenului religios antic fac parte scrierile sacre și literare precum *Enuma Eliș*, *Epopoea lui Ghilgameș* sau *Poemul lui Atrahasis* pentru religia mesopotamienilor; *Cartea morților* și *Textele piramidelor* pentru Egiptul antic; *Teogonia* lui Hesiod, poemele lui Homer sau *Metamorfozele* lui Ovidiu pentru spațiul greco-roman. Piramidele din Egipt, Partenonul din Atena, Panteonul din Roma sau ansamblul Sarmizegetusa Regia din Munții Orăștiei, pentru teritoriul țării noastre, aduc o contribuție importantă la înțelegerea fenomenului religios. Religiile Antichității nu rămân simple credințe uitate, ci adevărate izvoare pentru înțelegerea evoluției culturale și spirituale a umanității.

GÂNDEȘTE ȘI RĂSPUNDE

1. Prin ce se deosebesc religiile din Mesopotamia și Egipt de cele din spațiul greco-roman?
2. De ce sunt importante izvoarele literare pentru înțelegerea fenomenului religios al Antichității?

Orientul antic

Legendă

- Imperiul lui Hammurabi (1792-1750 î.H.)
- Imperiul asirian (680-556 î.H.)
- Noul imperiu babilonian (sec. VI î.H.)
- Exodul poporului evreu (mil. II î.H.)

Templul roman (La Maison carrée) din Nîmes (Franța), unul dintre cele mai bine conservate temple romane

SĂ EXPLORĂM

Vestigii ale templelor romane au fost descoperite în multe locuri din Europa și Orientul Apropiat. Cele care au fost transformate în biserici creștine au supraviețuit aproape intacte până în zilele noastre. Caută pe internet exemple ale unor astfel de temple.

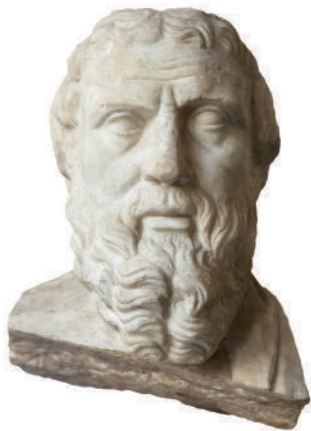

REPERE SCRIPTURISTICE

Parți și mezi și elamiți și cei ce locuiesc în Mesopotamia, în Iudeea și în Capadocia, în Pont și în Asia, în Frigia și în Pamfilia, în Egipt și în părțile Libiei cea de lângă Cirene, și romani în treacăt, iudei și prozeliți, cretani și arabi, îi auzim pe ei vorbind în limbile noastre despre faptele minunate ale lui Dumnezeu!

Faptele Apostolilor 2, 9-11

- Enumeră popoarele antice prezente în textul scripturistic de mai sus și descoperă pe hartă localizarea acestora.

Herodot (cca 484-425 î.H.)

Apoi, bine ar sta atenienilor să trădeze întreaga lume elenică, de același sânge și un grai și care are aceleași lăcașuri de închinăciune și aceleași jertfe și obiceiuri? [...] Cu acest răspuns din partea atenienilor, solii se întoarseră la Sparta.

Herodot, *Istorii*

Țara Egiptului are cele mai multe minunății de admirat decât orice altă țară. [...] Egiptenii, trăind sub un altfel de cer și alături de un fluviu atât de osebit de celelalte, și-au statornicit și obiceiuri și legi care în multe privințe se bat cap în cap cu cele ale altor neamuri. [...] Ei îi întrec pe toți oamenii în frica fără margini față de zei.

Herodot, *Istorii*

REFLECȚIE PERSONALĂ

Gândește-te la progresele și performanțele pe care le-au atins popoarele antice acum multe mii de ani.

Notează în jurnalul tău impresiile despre importanța păcii, ca factor al cunoașterii.

REPERE ISTORICE

Polibiu

Cel mai frumos și mai folositor rod al operei noastre este acela de a cunoaște și a afla cum și datorită cărui fel de constituție aproape toate țările de pe pământul locuit au fost învinse și au căzut sub o singură putere, aceea a romanilor, în mai puțin de cincizeci și trei de ani.

Istorii

Herodot

Geții sunt cei mai viteji și mai dreapți dintre traci. [...] credința lor este că ei nu mor, ci că cel care piere se duce la Zalmoxis – divinitatea lor –, pe care unii îl cred același cu Gebeleizis.

Istorii

APLICAȚII

1. Pe baza textelor de mai sus, asociază corect următoarele caracteristici cu poporul corespunzător:

Caracteristici	Romani	Geto-daci
disciplină și organizare		
credință puternică		
vitejie și simț al dreptății		
stăpânire prin lege		

2. Pornind de la citatele din coloana alăturată, redactează un text de șapte-opt rânduri în care să arăți ce anume îi unea pe greci și prin ce se distingeau egiptenii.

Panteonul din Roma

Circa 3200 î.H.: apar scrierea cuneiformă în Mesopotamia și cea hieroglifică în Egipt.

Circa 2400 î.H.: apar *Textele piramidelor*, cele mai vechi scrieri religioase din Egiptul antic.

Secolul al XIII-lea î.H.: *Epopoea lui Ghilgameș*, una dintre cele mai vechi opere literare și religioase din Mesopotamia.

Secolul al X-lea î.H.: Regele Solomon construiește la Ierusalim Primul Templu, moment marcant pentru religia iudaică.

Secolul al VI-lea î.H.: În Persia se răspândește mesajul lui Zarathustra, care pune bazele religiei dualiste.

12 î.H.: La Roma, împăratul Augustus ia titlul de *pontifex maximus*; apare cultul imperial.

8 d.H.: Ovidiu publică *Metamorfozele*.

Daci pe Columna lui Traian

Sfinxul și piramidele de la Gizeh (Egipt)

DIN CUVÂNT LA FAPTĂ

Mircea Eliade menționa, referindu-se la zeitatea principală a geto-dacilor, Zalmoxis, *că ideea centrală a mesajului său se referă la supraviețuirea sau imortalitatea sufletului*. Pornind de la aceste considerații, precum și de la resurse regăsite pe platforma Youtube referitoare la credințele popoarelor antice, realizează o fișă intitulată *Principalele caracteristici ale religiilor antice* sub forma unui glosar al credințelor. Adaugă fișa în portofoliu.

CONCLUZII

- Religiile Antichității au apărut din încercarea omului de a explica fenomenele naturii și evenimentele pe care nu le înțelegea.
- Fenomenul religios antic a avut forme diferite de la o civilizație la alta, fie ca puteri îndepărtate, în Mesopotamia și Egipt, fie cu trăsături umane, în spațiul greco-roman.
- În lumea antică au existat mai multe tipuri de credințe religioase, precum politeismul clasic din majoritatea spațiului amintit și, în caz excepțional, credințele specifice ale geto-dacilor, dualismul zoroastrian sau monoteismul iudaic.

MIC ALBUM INTERDISCIPLINAR

Pornind de la informațiile prezentate succint în Axa timpului, proiectează o cronologie interactivă a principalelor evenimente și personalități religioase din Antichitate. Pentru această sarcină, poți folosi resursele oferite de platformele Interacty sau CapCut. Prezintă rezultatul în fața colegilor.

Relația omului cu divinitatea în religiile Antichității

Sanctuarele de la Sarmizegetusa Regia

*Idolii neamurilor sunt argint și aur,
lucruri făcute de mâini omenești,
gură au și nu vor grăi, ochi au și nu
vor vedea, urechi au și nu vor auzi, că
nu este duh în gura lor.*

Psalmul 134, 15-17

GLOSAR

pontifex maximus = marele preot din Roma antică, conducător al cultului și al ceremoniilor religioase.

Panteon = toate divinitățile unei religii politeiste; la greci și la romani, templu consacrat tuturor zeilor.

zoomorfism = reprezentarea zeilor sub formă de animale sau cu trăsături animale.

În Antichitate, relația omului cu natura era inseparabilă de relația sa cu divinitatea. Observând modul în care mediul înconjurător îi influența viața, omul antic a interpretat aceste fenomene ca manifestări ale unor puteri supranaturale, pe care le-a personificat sub forma zeilor.

ORDINEA LUMII ȘI SACRALITATEA NATURII. Religiile politeiste ale popoarelor antice (mesopotamienii, egiptenii, grecii, romanii și geto-dacii) se caracterizează prin antropomorfism și, în unele cazuri, prin zoomorfism. Fenomenele naturale, anumite animale sau plante capătă caracter sacru, fie pentru că sunt asociate zeilor, fie pentru că sunt considerate manifestări ale acestora. În acest sens, printre cele mai comune simboluri regăsite în religiile acestor popoare se numără *pomul vieții, lupul, taurul, șarpele sau vulturul*. În religia egiptenilor antici, apar frecvent reprezentări antropomorfe sau zoomorfe ale zeilor, precum Horus cu cap de șoim sau Bastet, zeița care avea cap de pisică.

LOCURILE DE CULT. În lumea antică, omul a simțit nevoia de a se întâlni cu zeii nu doar în natură, ci și într-un loc special dedicat acestei întâlniri. Templele erau locurile în care le comunicau oamenilor voia lor. Aceste locuințe ale zeilor pe pământ erau dedicate zeului principal, care putea fi protector al orașului sau al tribului. Au existat însă și unele unde erau venerați mai mulți zei, precum Panteonul din Roma. Practica religioasă din acele vremuri era susținută de ritualuri prilejuite de diferite evenimente din viața cetății sau a oamenilor. Se aduceau

ofrande și sacrificii (unele sângeroase, de animale, altele nesângeroase, de tămâie, flori sau cereale) care aveau scopul de a îmbuna divinitatea.

SACERDOȚIUL. În anumite civilizații, precum Roma sau Egiptul antic, exista o autoritate religioasă supremă, căreia i se subordonau toți preoții. La Roma acesta era *pontifex maximus*, iar în Egipt marele preot. În timpul Imperiului Roman, toate puterile lui *pontifex maximus* au trecut la împărat. În Egipt, faraonul era considerat zeu, un intermediar între oameni și zei. Îndatoririle sacerdoților erau diferite în funcție de popor și de templu, dar, în esență, slujitorii cultului conduceau ritualurile, interpretau semnele cerești și vegheau ca toate ceremoniile publice și private să fie îndeplinite cu sfințenie, după cum menționează Cicero, el însuși sacerdot, în scrierea sa *De legibus*.

SĂRBĂTORILE. Întrucât exista o legătură puternică între om, natură și zei, cele mai multe sărbători erau legate de anotimpuri sau de momente-cheie din viața agrară, precum recoltele, revărsarea Nilului în Egiptul antic, anul nou babilonian în Mesopotamia sau unele sărbători legate de cultul lui Zalmoxis în Dacia. De asemenea, s-au cristalizat și celebrări cu un caracter civic sau pur religios, desprinse din ciclul agricol, precum Jocurile Olimpice în Grecia sau Lupercalia la Roma.

GÂNDEȘTE ȘI RĂSPUNDE

1. Care sunt principalele caracteristici ale locurilor de cult din Antichitate? Numește un centru religios important.
2. Ce atribuții esențiale aveau sacerdoții din religiile antice studiate?

REPERE SCRIPTURISTICE

Citește textul și rezolvă:

Și au luat ei vițelul care li s-a dat și l-au pregătit și au chemat numele lui Baal de dimineată până la amiază, zicând: „Baale, auzi-ne!” Dar n-a fost nici glas, nici răspuns. Și săreau împrejurul jertfelnicului pe care-l făcuseră. Iar pe la amiază, Ilie a început să râdă de ei și zicea: „Strigați mai tare, căci doar este dumnezeu! Poate stă de vorbă cu cineva, sau se îndeletnicește cu ceva, sau este în călătorie, sau poate doarme; strigați tare să se trezească!” (3 Regi 18, 26-27).

1. Cum încearcă preoții lui Baal să își invoce zeul și ce rezultat are efortul lor?
2. Identifică atitudinea profetului Ilie față de preoții lui Baal și explică de ce crezi că folosește ironia în discursul său. Argumentează în opt-zece rânduri.

Lupoaica, Romulus și Remus

SĂ EXPLORĂM

Citește legenda întemeierii Romei, caută informații pe internet și notează în caiet cele mai semnificative momente privitoare la aceasta.

REFLECȚIE PERSONALĂ

Pornind de la mitul lui Osiris, redactează un eseu de aproximativ opt-zece rânduri, în care:

- să identifice o valoare de viață prezentă în mit (ex: dreptatea, loialitatea, lupta dintre bine și rău, importanța familiei);
- să explice cum se regăsește această valoare și în societatea de astăzi;
- să ofere un exemplu din viața cotidiană sau din experiența ta.

Osiris, Isis și Horus

Zeița Atena

Zeus – zeul cerului, al fulgerului și regele zeilor

Hera – zeița căsătoriei și a familiei

Poseidon – zeul mării

Atena – zeița înțelepciunii

Ares – zeul războiului

Afrodita – zeița frumuseții

Hermes – zeul comerțului

Apollo – zeul luminii, al muzicii, al artelor și al profeției

Hades – zeul lumii subpământene și al morților

- Pornind de la caracteristicile și atribuțiile zeilor greci enumerați, caută pe internet și scrie în caietul tău numele divinităților romane corespunzătoare.

Zeul Apollo

Cato cel Bătrân

Tată Marte, te rog și te implor să fii binevoitor și milostiv față de mine, față de casa mea și de ai mei. [...] Te rog să oprești, să alungi și să îndepărtezi bolile văzute și nevăzute, nerodirea și distrugerea, calamitățile și vremea rea, să faci să dea roade câmpurile de cereale, viile și livezile și să ocrotești păstorii și turmele mele.

De agricultura

Homer

Tu cel cu arcul de-argint, tu paznicul Hrisei, Sminteus, / Care vârtos ocrotești Tenedos și Chila prea sfântă, / Dacă ziditu-ți-am eu vreun mândru locaș de mărire, / Ori închinatu-ți-am grasele buturi de capre și tauri, / Glasul auzi-mi-l, Doamne, și-o singură vrere-mplinește-mi: / Stropii de plâns, cu săgețile tale plătească-mi Danaii!

Iliada

APLICAȚII

1. În Antichitate, omul înțelegea relația cu divinitatea ca pe o legătură juridică, rezumată magistral prin dictonul latin *Do ut des* („Îți dau ca să îmi dai”), mai degrabă un contract, în care oamenii ofereau sacrificii și împlineau ritualuri, în timp ce zeii erau obligați să ofere protecție, recolte bogate și victorii în războaie.

Pornind de la cele două repere amintite referitoare la religiile din Roma și Grecia antică, realizează o fișă criterială comparativă în care să evidențiezi relația om-divinitate, după modelul de mai jos:

Criteriul de comparație	Creștinism	Grecia antică	Roma antică
Divinitate	Unică – Sfânta Treime		
Omul	Chip al lui Dumnezeu		
Esența relației om-divinitate	De tip Tată-fiu		
Scopul omului	Îndumnezeirea		

2. Redactează un text scurt (opt-zece rânduri) în care să explici, pe baza reperelor prezentate, cum consideri că influența religia în Antichitate viața comunității.

Mileniile IV-II î.H.: Apar primele mărturii ale cultului morților și ale relației dintre om și divinitate în Mesopotamia și Egiptul antic.

Secolul al XIV-lea î.H.: Reforma religioasă a lui Akhnaton, prin care se încearcă impunerea cultului unic al lui Aton. Dar succesorul său, Tutankhamon, a restaurat cultul zeului Amon-Ra, iar reforma a fost considerată eretică.

Secolele VIII-V î.H.: În religia grecilor antici, zeii capătă trăsături umane și se consideră că intervin în viața oamenilor.

Secolele V-IV î.H.: Prin lucrările filozofilor Socrate, Platon și Aristotel, lumea antică încearcă să înțeleagă sensul existenței cu ajutorul rațiunii.

Partenonul, situat pe Acropola din Atena

CONCLUZII

- În Antichitate, natura era considerată sacră, iar oamenii vedeau în fenomenele naturale manifestări ale puterii zeilor.
- Templele, ritualurile și preoții aveau rolul de a media relația dintre oameni și divinitate, fiind considerați intermediari între lumea umană și cea sacră. Prin activitățile lor, aceștia asigurau menținerea ordinii religioase și a legăturii constante cu zeii.
- Viața religioasă a popoarelor antice era strâns legată de anotimpuri, agricultură și marile evenimente ale comunității.

Sarmizegetusa – zona sacră

DIN CUVÂNT LA FAPTĂ

Sarmizegetusa Regia, capitala sacră a geto-dacilor, era locul în care se aflau sanctuare din piatră și lemn dedicate ceremoniilor religioase și cultului zeului Zalmoxis. Istoricul grec Herodot amintea că geto-dacii credeau în nemurirea sufletului, iar istoricul religiilor Mircea Eliade considera că spiritualitatea lor avea un caracter profund religios și inițiativ. Un rol important îl aveau preoții, considerați călăuzitori spirituali și sfătuitori ai conducătorilor. Cel mai cunoscut dintre ei a fost Deceneu, despre care istoricul Strabon scria că i-a învățat pe daci astronomia, disciplina și regulile morale, contribuind la organizarea religioasă și spirituală a societății geto-dace.

MIC ALBUM INTERDISCIPLINAR

Pornind de la cele două surse istorice despre credințele geto-dacilor, realizează o compunere cu titlul *Sacralitatea naturii și rolul locurilor de cult în spiritualitatea geto-dacilor*. În redactarea compunerii, valorifică informațiile oferite de cele două surse și evidențiază importanța sanctuarelor, a preoților și a credinței în nemurire în viața religioasă a dacilor. Adaugă această lucrare în portofoliu.

Dimensiunea culturală și filozofică a religiilor antice

Forul Roman

Iar roada Duhului este dragostea, bucuria, pacea, îndelungă-răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credința, blândețea, înfrânarea, curăția; împotriva unora ca acestea nu este lege.

Galateni 5, 22-23

GLOSAR

epopee = poem narativ amplu despre faptele eroilor.

loruși = arhaism pentru pronumele personal „lor”.

ma’at = concept egiptean care exprimă adevărul, dreptatea și echilibrul universal; de la numele zeiței adevărului și a justiției în mitologia egipteană.

Popoarele lumii antice au pus bazele unor forme de gândire, expresie și organizare care au influențat profund evoluția istoriei universale și au conturat patrimoniul cultural al umanității. Acest impact este recunoscut din literatură, artă, filozofie, arhitectură, religie și alte domenii.

Înțelegerea dimensiunii culturale și filozofice a religiilor poate fi accesibilă nu doar prin drumurile romane, piramidele din Gizeh sau mormintele din Valea Regilor, ci și prin miturile, credințele și principiile de viață practicate de-a lungul timpului.

DE LA MIT LA MORALĂ. Numeroasele mituri și legende au ca temă centrală triumful binelui asupra răului, valorificând virtuți ca milostenia, dreptatea, curajul sau iubirea. Oamenii Antichității, ajutați de aceste narațiuni, transmiteau modele de viață și principii morale esențiale pentru păstrarea ordinii în lume și în societate. De exemplu, în mitologia egipteană, conflictul dintre Osiris și Seth simbolizează lupta dintre ordine și haos, în timp ce, în lumea greacă, Prometeu devine simbolul sacrificiului și al grijii față de oameni, deoarece le oferă focul, asumându-și pedeapsa zeilor.

De asemenea, aventurile lui Ulise scot la lumină virtuți precum înțelepciunea, perseverența și devotamentul față de familie, iar în epopeea mesopotamiană a lui *Ghilgameș* sunt evidențiate prietenia, curajul și înțelepciunea. În acest sens, Aristotel rezumă, în *Etica nicomahică*, principiile morale antice, menționând că fericirea se obține prin virtute și echilibru.

PRINCIPII ȘI NORME DE VIAȚĂ COMUNITARĂ. Privitor la relațiile interumane, se poate observa că religiile Antichității accentuau o dimensiune moral-religioasă, întemeiată pe dreptate, adevăr și respectarea ordinii stabilite de zei. În majoritatea cazurilor, ordinea morală și legile erau considerate de origine divină, motiv pentru care atât regele, cât și omul obișnuit aveau datoria să păstreze armonia în societate și familie.

În cultura egipteană, scopul îndrumărilor morale regăsite în scrierile biografice, literatura sapiențială și textele funerare era de a facilita integrarea omului în ordinea cosmică și socială numită *ma'at*, considerată voia zeilor. În acest sens, pe baza *confesiunii negative* din *Cartea morților*, moment ce descrie proclamarea nevinovăției sufletului înaintea judecății lui Osiris, se poate ajunge la concluzia că valori precum dreptatea, ajutorarea săracilor, respectul față de autoritate, cumpătarea, blândețea și stăpânirea de sine reprezentau principii de bază ale comunității antice.

Cu toate că la popoarele studiate nu poate fi vorba de o conștiință a păcatului în sens creștin, totuși viața comunitară era strict reglementată de respectarea ordinii morale stabilite de zei.

GÂNDEȘTE ȘI RĂSPUNDE

1. Ce valori morale sunt transmise prin miturile popoarelor antice? Dă două exemple din text.
2. Care sunt cele două virtuți întâlnite în cultura egipteană sau mesopotamiană? Explică pe scurt una dintre ele.

REPERE SCRIPTURISTICE

Citește textul și rezolvă:

Îmbrăcați-vă, dar, ca aleși ai lui Dumnezeu, sfinți și prea iubiți, cu milostivirile îndurării, cu bunătate, cu smerenie, cu blândețe, cu îndelungă-răbdare. Îngăduindu-vă unii pe alții și iertând unii altora, dacă are cineva vreo plângere împotriva cuiva; după cum și Hristos v-a iertat vouă, așa să iertați și voi. Iar peste toate acestea, îmbrăcați-vă întru dragoste, care este legătura desăvârșirii (Coloseni 3, 12-14).

1. Realizează un colaj intitulat *Virtuțile care construiesc comunitatea*. Alege din text cel puțin cinci virtuți și găsește valori asemănătoare din cultura și filozofia antică. Pentru fiecare ilustrează câte un simbol reprezentativ pentru tine.

2. Desenează pe o coală de hârtie o stea a moralei creștine și o stea a moralei antice. În interiorul acestora, notează principiile morale găsite. Care este principiul moral dominant? Adaugă lucrările în portofoliu.

Ulise și sirenele (scenă din Odiseea)

SĂ EXPLORĂM

În textul de mai jos, Ulise, ajuns în țara feacilor, se întâlnește cu Nausicaa, fiica regelui, care îl întâmpină astfel:

Dară acesta ajuns-a cumva răătăcind tot prin lume / Și se cuvine ca grijă s-avem: de la Zeus sunt cu toții, / Și cerșetori, și străinii – iar daru-i puțin, cu tot dragul! / Dați-i, dar, voi, slujitoare, străinului hrană și vin bun / Și-apoi spălați-l în râu, unde-i bun adăpost dinspre vânturi!

Homer, *Odiseea*

Extrage din textul prezentat una dintre regulile de bază din Grecia antică privitoare la primirea străinilor.

REFLECȚIE PERSONALĂ

Căci, când păgânii care nu au lege, din fire fac ale legii, aceștia, neavând lege, își sunt loruși lege, ceea ce arată fapta legii scrisă în inimile lor, prin mărturia conștiinței lor și prin judecățile de lor, care îi învinovătesc sau îi și apără.

Romani 2, 14-15

● Meditează la acest text și menționează care este diferența dintre mentalitatea păgână și învățătura creștină.

Mormânt din Valea Regilor

Niciodată contra omului n-am
păcătuit,

Nici părinții sau rudele n-am
batjocorit,

N-am înlocuit adevărul cu
strâmbătate,

Cu oameni răi nu am avut de-a
face;

[...] N-am făcut păcate care să-i su-
pere pe zei,

[...] Pe nimeni să moară de foame
n-am lăsat,

Pe oameni, semenii mei, să plângă
cu lacrimi nu i-am silit,

[...] N-am încercat să-mi măresc
averile

Pe căi necinstite,

N-am râvnit ogoarele de alții
stăpânite.

Cartea morților

Nilul

REPERE ISTORICE

Macrobius

Într-adevăr, în casele în care se respectă datinile, în timpul acestei sărbători [Saturnalia] obiceiul este de a-i cinsti mai întâi pe sclavi, oferindu-le un ospăț pregătit ca pentru stăpân; abia după ce aceștia au terminat de mâncat, masa este pusă din nou pentru capul familiei.

Saturnalia

Lucius Annaeus Seneca

E luna lui decembrie. La Roma tocmai acum transpiră lumea. Excesul a devenit lege generală. Pregătiri fără măsură și zarvă nesfârșită, ca și cum ar fi vreo deosebire între zilele Saturnaliilor și zilele de lucru. [...] A fi treaz și cuminte atunci când toată lumea umblă beată și vomită este semn de mare putere sufletească. Dar pe de altă parte, a nu te izola, a nu fi arătat cu degetul, fără ca prin aceasta să te amesteci cu toată lumea, a face ce fac alții, dar într-alt chip, aceasta e dovadă de multă măsură. Căci se poate sărbătorește și fără dezmăț.

Scrisori către Lucillius

APLICAȚII

Sărbătoarea romană *Saturnalia*, care avea loc în luna decembrie, în cinstea zeului Saturn, oferea prilejul ca, timp de o săptămână, barierele sociale să dispară; sclavilor le erau permise anumite lucruri și uneori erau serviți de stăpâni.

1. Identifică în textele de mai sus cel puțin două valori promovate în cadrul acestor festivități care consolidau viața comunitară. Alături de colegii din clasă, realizează un colaj pe suport fizic sau digital, cu titlul: *Sărbătorile unesc comunitățile*. Caută imagini inspirate din lumea romană, mese festive în care sclavii stăteau alături de stăpânii lor, simboluri relevante pentru cuvinte-cheie precum respect, comunitate, cumpătate, prietenie.

2. Imaginează-ți că ești un călător în Egiptul antic și realizezi un interviu cu un preot al zeului Anubis. Interviul va conține minimum cinci întrebări și răspunsuri și va evidenția practica religioasă a mumificării, un ritual antic destinat călătoriei sufletelor după moarte.

În realizarea interviului, te poți ajuta de următoarele repere:

- Descrierea procesului de mumificare și scopul acestuia.
- Evidențierea credinței egiptenilor în viața de după moarte, pe baza citatului menționat în coloana din dreapta.
- Includerea unor elemente specifice civilizației egiptene și sublinierea valorilor importante pentru comunitate (respectul față de zei, grija față de suflet, viața morală etc.).

2400–2000 î.H.: Literatura sapiențială (*Învățăturile lui Ptahhotep*, *Învățăturile lui Ani* și *Învățăturile lui Amenemope*).

Circa 1760 î.H.: *Codul lui Hammurabi* stabilește legea, dreptatea și principiul răspunderii.

1550 î.H.: *Cartea morților* – ghid spiritual și moral al egiptenilor pentru viața de apoi și judecata sufletului.

Secolul al VIII-lea î.H.: În *Iliada* și *Odiseea*, Homer promovează idealuri de onoare, curaj, loialitate și responsabilitate.

451–450 î.H.: *Legea celor XII table* – prima lege scrisă romană, unde sunt stabilite reguli clare de conviețuire, dreptate și ordine socială.

Templul lui Amon-Ra de la Luxor (Egipt)

CONCLUZII

- Civilizațiile antice au avut un rol esențial în formarea patrimoniului cultural al umanității, influențând profund domenii precum religia, arta, literatura, filozofia și organizarea socială, iar moștenirea lor rămâne vizibilă și astăzi.
- Miturile și narațiunile popoarelor antice nu au avut doar un rol explicativ asupra lumii, ci au transmis și valori morale fundamentale, promovând virtuți precum dreptatea, curajul, înțelepciunea, sacrificiul și respectul față de semenii.
- În civilizațiile antice, morala era strâns legată de religie și ordine cosmică, iar viața comunității era guvernată de principii considerate divine, menite să asigure armonia socială și echilibrul dintre om, societate și zei.

DIN CUVÂNT LA FAPTĂ

Codul lui Hammurabi este una dintre cele mai vechi culegeri de legi din Antichitate. A fost redactat în jurul anului 1760 î.H. și prezentat drept o revelație divină, îndemnând omul antic să aplice legea talionului („ochi pentru ochi, dinte pentru dinte”).

Citește articolul 200 din acest cod și discută cu profesorul despre modul în care s-a dezvoltat, în istoria biblică, această lege a dreptății, care impunea pedeapsa echivalentă cu vătămarea produsă.

200: Dacă un om scoate un dinte unui om de același rang cu el, atunci să i se scoată și lui un dinte.

Codul lui Hammurabi

Codul lui Hammurabi

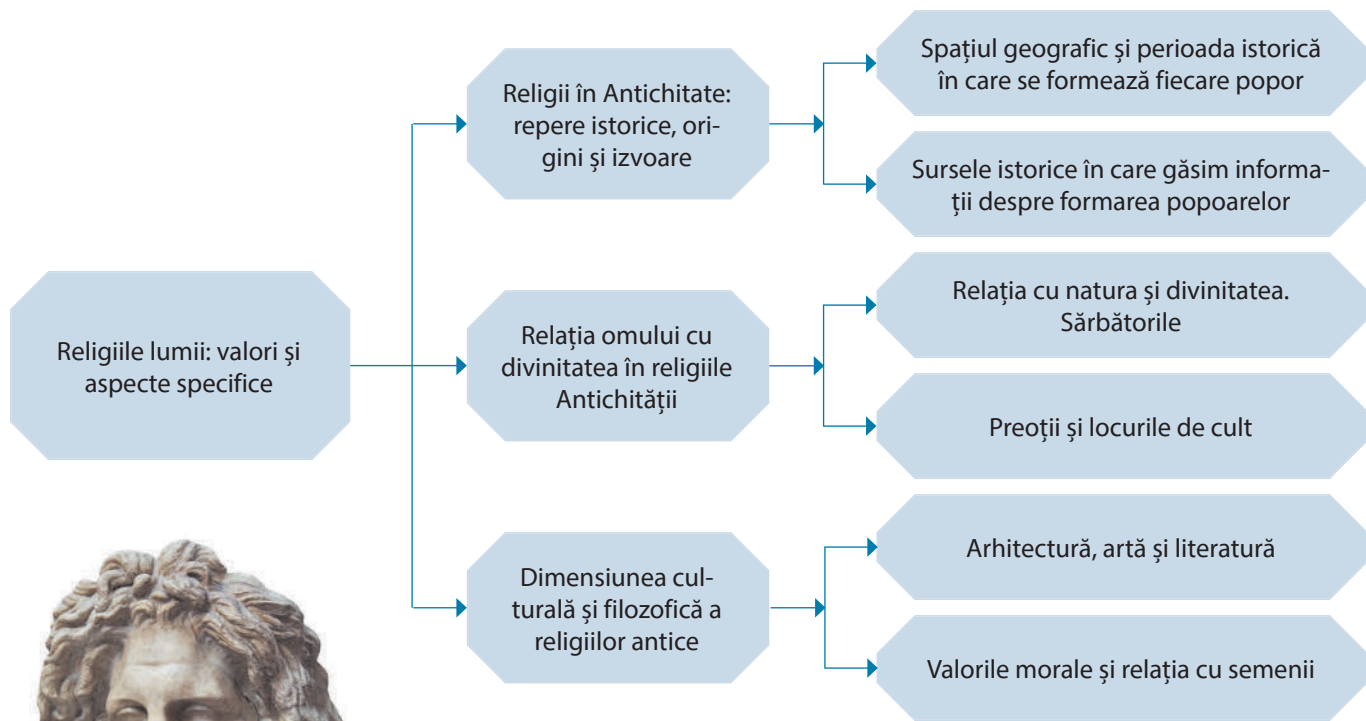
MIC ALBUM INTERDISCIPLINAR

Caută pe internet imagini ale celor mai reprezentative centre religioase ale Antichității (de exemplu, Babilon, Templul lui Ra, Acropola, Forul Roman, sanctuare geto-dacice) și realizează o hartă tematică privitoare la locurile de cult ale civilizațiilor studiate. Subliniază legătura dintre spațiul geografic și dezvoltarea culturilor religioase. Adaugă această fișă la portofoliul tău.

Recapitulare

I. Să ne amintim temele studiate în acest domeniu, cu ajutorul hărții conceptuale de mai jos.

Zeus/Iupiter

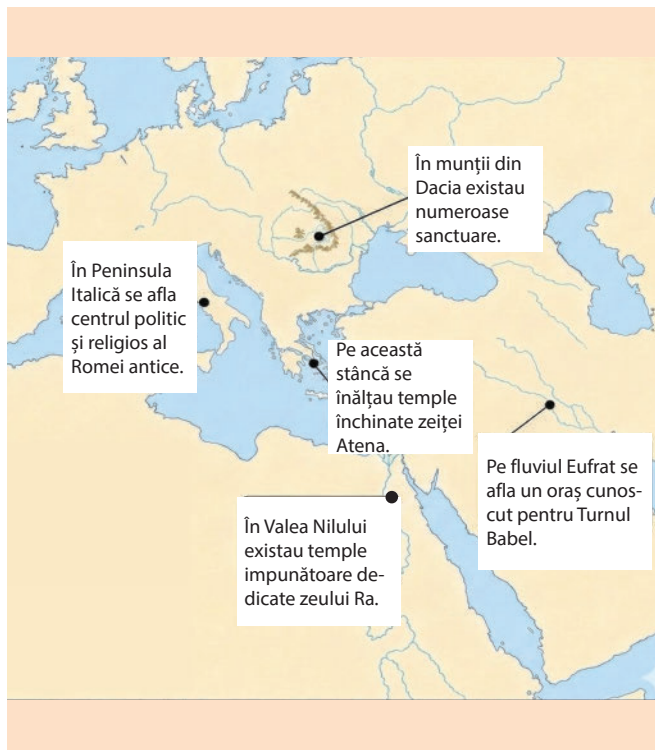
• Citește lista de zei din prima coloană și completează în cea de-a doua coloană poporul care îi cinstea pe aceștia.

ZEUL	POPORUL
Anubis	
Zalmoxis	
Zeus	
Marte	
Amon	
Hades	
Iștar	
Venus	
Iunona	
Dionysos	
Aton	
Osiris	
Persefona	

II. Studiarea religiilor popoarelor antice ne ajută să înțelegem modul în care oamenii au încercat să explice lumea, să organizeze viața socială și morală și să transmită, prin mituri, credințe și tradiții, valori fundamentale care au contribuit la formarea culturii și civilizației umane până în prezent. Totodată, descoperim că religia era strâns legată de natură, de viața comunității și de ordinea cosmică, influențând profund arta, literatura, filozofia și modul de gândire al marilor civilizații ale Antichității. Prin cunoașterea acestor credințe și practici, putem înțelege mai bine originile unor valori și concepții care continuă să modeleze societatea contemporană.

LOCURI DE CULT ȘI CENTRE RELIGIOASE IMPORTANTE

Harta mută a lumii antice

Cartonașe

BABILON (MESOPOTAMIA)

Mare oraș situat pe malul fluviului Eufrat. Centru religios dedicat zeului Marduk. Aici se afla Turnul Babel, menționat în Biblie.

TEMPLUL LUI AMON-RA (EGIPT)

Edificiu situat la Luxor, în Valea Nilului. Era dedicat zeului soarelui Ra, simbolul luminii și renașterii.

ACROPOLE (GRECIA)

Stâncă sacră a cetății Atena. Aici se afla Partenonul, templul zeiței Atena. Simbol al civilizației grecești.

FORUL ROMAN (ROMA)

Centrul religios și politic al Romei antice. Aici se aflau templele principalelor zei romani. Loc al procesiunilor și al adunărilor.

SANCTUARELE GETO-DACICE (DACIA)

Centre religioase ale geto-dacilor. Erau construite în zone înalte și greu accesibile. Cele mai multe se aflau la Sarmizegetusa Regia.

III. Lucrați în echipă. Observați cu atenție harta mută a lumii antice și informațiile din cartonașele alăturate. Identificați corespondența dintre centrele religioase de pe hartă și locurile de cult descrise. Discutați cu profesorul concluziile.

IV. Dezbateți în clasă afirmația „Viața religioasă a lumii greco-romane putea fi îndeplinită exclusiv de preoți bărbați”. Existau însă și preotese ale unor zeițe, în Grecia, sau vestalele romane.

Repere pentru dezbateri:

- rolul religiei în viața publică și politică a lumii antice.
- principalele îndatoriri ale preoților și preotesele în lumea greco-romană.
- statutul femeii în societatea antică.

V. Citește textul de mai jos și rezolvă cerințele:

Religia nu era doar un adaos la viața socială; ea era însuși principiul din care izvoră tot. În vremurile străvechi, statul și religia erau atât de strâns confundate, încât era imposibil să le separe. Dreptul antic era o religie, legea era un text sacru, iar justiția

era un ansamblu de ritualuri. Omul nu își alegea credința; o moștenește odată cu sângele și cu pământul. De aceea, moralitatea antică nu se raporta la o conștiință universală, ci la îndatoririle stricte față de zeii cetății, singurii care garantau supraviețuirea ordinii sociale (Fustel de Coulanges, Cetatea antică).

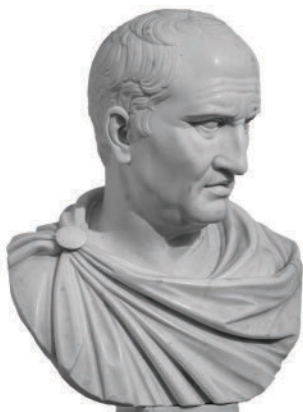
1. Realizează un organizator grafic în care să prezinți diferențele și asemănările dintre principalele religii antice studiate cu referire la sărbători, ritualuri și caracteristici generale.

2. Explică, în cinci-șapte rânduri, modul în care experiența religioasă poate influența organizarea socială și moralitatea, pornind de la reperele scripturistice și istorice cercetate.

3. Realizează alături de colegii tăi o expoziție de artefacte, în format digital, cu tema *Simbolurile, sărbătorile și locurile de cult din Antichitate*.

Alege artefactele care te-au impresionat cel mai mult și realizează apoi, pe un panou în clasă, o expoziție și în format fizic, folosind fotografii ale acestora.

Evaluare

Cicero

I. Găsește răspunsurile corecte pentru enunțurile de mai jos:

- Religia din Egiptul antic era centrată pe:
 - caracterul practic și civic;
 - elementele naturii;
 - caracteristicile umane ale zeilor.
- În anumite cazuri, religiile antice erau caracterizate de:
 - politeism;
 - hinduism;
 - zoomorfism.
- În *Epopoea lui Ghilgameș* este evidențiată:
 - prietenia;
 - sinceritatea;
 - iubirea.

II. Apreciază cu adevărat (A) sau fals (F) următoarele enunțuri:

- Codul lui Hammurabi stabilește dreptatea pe principiul „ochi pentru ochi”. A ☐ / F ☐
- Reforma lui Akhnaton a fost o încercare timpurie de impunere a monoteismului. A ☐ / F ☐
- Geto-dacii considerau că nu există o viață viitoare. A ☐ / F ☐
- Împăratul Augustus a luat titlul de *pontifex maximus*. A ☐ / F ☐
- Panteonul grecesc cuprindea doar trei zei, Zeus, Poseidon și Hades. A ☐ / F ☐

III. Copiază în caiet și completează textul de mai jos folosind cuvintele potrivite din paranteză:

Fenomenul religios antic are la bază încercarea omului de a-și explica diferitele evenimente pe care

nu le înțelegea. În lumea antică, cetății și legătura cu zeii erau asigurate prin ritualuri de către, iar templele sau reprezentau locurile în care divinitatea se manifesta. Importanța studierii spiritualității antice se reflectă, în special, în transmise peste veacuri, precum și în culturală și patrimonială, ce se poate observa și în prezent.

(ordinea, moștenirea, sacerdoți, valorile, sanctuarele)

IV. Citește textul de mai jos și rezolvă cerințele:

Pietatea, sfințenia și religia trebuie prețuite nu doar de dragul fricii, ci pentru că există o legătură firească între oameni și divinitate. Dacă distrugem pietatea față de zei, cred că vor pieri, odată cu ea, și buna-credință, și legăturile de fraternitate dintre oameni, și însăși acea virtute atât de importantă: dreptatea (Cicero, Despre natura zeilor).

a. Care crezi că sunt cele două virtuți ce se pot pierde dacă omul distruge relația cu divinitatea, potrivit lui Cicero.

b. Menționează de ce consideră autorul că religia ar trebui prețuită.

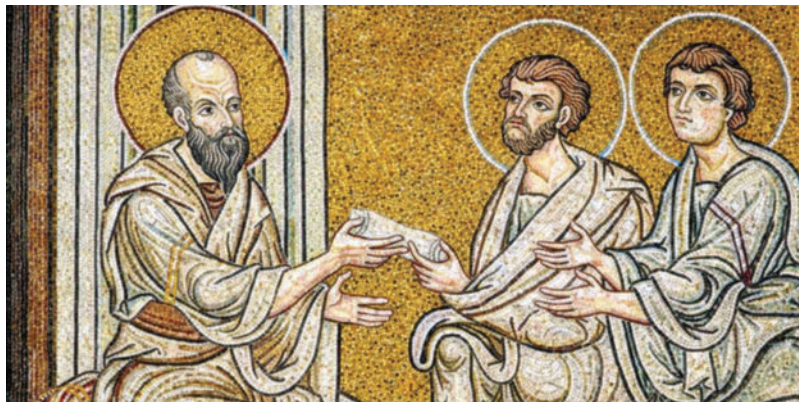
c. Prezintă într-un text de cinci-șapte rânduri cum se reflectă învățăturile lui Cicero în societatea contemporană.

V. Pornind de la următorul citat din Mircea Eliade: *Pentru omul religios, [...] există, așadar, un spațiu sacru, deci „puternic”, semnificativ, și alte spații, neconsacrate, lipsite prin urmare de structură și de consistență, cu alte cuvinte amorfe*, redactează un text, de minimum 150 de cuvinte, în care să prezinți importanța și caracteristicile principale ale locurilor de practicare a cultului în Antichitate. În redactarea textului, vei avea în vedere prezentarea unui exemplu de monument istoric relevant și construirea unor idei creative, adecvate cerinței.

AUTOEVALUARE

Subiect	I	II	III	IV	V	Puncte din oficiu	Total
Punctaj pentru răspuns corect	9 p. (3x3 p.)	15 p. (5x3 p.)	15 p. (5x3 p.)	21 p. (3x7 p.)	30 p.	10 p.	100 p.
Punctajul tău							

Recapitulare finală

Sfântul Apostol Pavel și doi ucenici

I. Să ne amintim cele patru domenii de conținut pe care le-am studiat în acest an școlar.

1. Hristos – Calea, Adevărul și Viața

Sfânta Scriptură reprezintă Cuvântul viu și actual al lui Dumnezeu, avându-L în centru pe Mântuitorul Hristos.

Dumnezeu este Creatorul lumii văzute și nevăzute, iar omul, creat după chipul Său, a fost înzestrat cu rațiune, sentiment și voință.

Omul este chemat să ajungă la asemănarea cu Dumnezeu prin folosirea darurilor primite și prin conlucrarea cu harul dumnezeiesc în dobândirea virtuților.

Mântuitorul Hristos, Lumina lumii și Restauratorul omului, îl călăuzește pe acesta spre viața luminată de har și adevăr.

2. Comunitatea religioasă – identitate, responsabilitate și bucuria mărturisirii

Decalogul este darul iubirii lui Dumnezeu, care îi arată omului drumul spre libertate și demnitate. Prin porunci, omul este chemat la o relație corectă cu Dumnezeu, cu semenii și cu sine însuși, trăind în comuniune și responsabilitate.

Legea Vechiului Testament este împlinită și desăvârșită prin învățătura Mântuitorului Hristos din Evanghelie, care cheamă pe om la îndumnezeire. Prin Predica de pe munte, Hristos arată că adevărata viață se trăiește în iubire, iertare și credință sinceră, în comuniune cu Dumnezeu.

3. Creștinismul și provocările lumii contemporane

Creștinii sunt chemați să trăiască liber și responsabil, cultivând virtuțile primite de la Dumnezeu, după modelul învățaturii evanghelice.

Virtuțile creștine, precum iubirea și credința, formează caracterul omului, iar exemplele sfinților și martirilor arată puterea unei vieți trăite în adevăr.

Părintele spiritual reprezintă pentru tineri un sprijin de nădejde în fața provocărilor vieții, aducând echilibru interior și ajutând la trăirea concretă a iubirii lui Dumnezeu în viața de zi cu zi.

4. Religiile lumii: valori și aspecte specifice

Religiile Antichității au reprezentat modalități prin care oamenii au încercat să înțeleagă lumea din jur, manifestându-se în forme diverse.

În lumea antică, religia era strâns legată de natură și de viața comunității, iar templele, ritualurile și preoții asigurau legătura dintre oameni și divinitate.

Civilizațiile antice au lăsat o moștenire culturală și morală valoroasă, în care religia, miturile și valorile etice au contribuit la formarea și organizarea vieții sociale.

II. Cu ajutorul profesorului, amintește-ți ce ai învățat despre Sfânta Scriptură și răspunde la următoarele întrebări:

- Care sunt cele două părți ale Bibliei și numărul cărților ce le alcătuiesc?
- În ce an a fost scrisă *Biblia de la București* și cum a contribuit la formarea limbii literare?
- Care este responsabilitatea omului în legătură cu lumea înconjurătoare?
- De ce este numit Mântuitorul Hristos *Restaurator al omului*?

III. Propozițiile de mai jos formează un argument coerent despre Decalog și importanța lui în viața comunității, dar au fost amestecate. Aranjează-le în ordinea logică corectă, astfel încât textul să aibă introducere, cuprins și concluzie:

De aceea, o comunitate care își întemeiază viața doar pe legi exterioare, fără a interioara norma morală, rămâne fragilă.

Decalogul nu este, în primul rând, un cod juridic, ci reprezintă expresia unei legături de iubire dintre Dumnezeu și om.

Prin urmare, Decalogul este temei al normativității nu pentru că impune, ci pentru că formează conștiința.

Din această relație izvorăște obligația morală: omul respectă porunca nu de teamă, ci din iubire și din conștiința demnității sale.

Norma trăită din interior devine principiu de unitate comunitară: fiecare om devine responsabil nu doar de sine, ci și de aproapele.

IV. Citește versetul scripturistic și analizează-l, cu ajutorul profesorului, ajutându-te de următoarele aspecte:

- Ce învățătură poți extrage din verset?
- De ce întreaga învățătură a Mântuitorului este reprezentată ca lumină pentru oameni?
- Cum poți aplica învățătura desprinsă din verset în viața ta de elev?

Deci le-a zis Iisus: Încă puțină vreme Lumina este cu voi. Umblați cât aveți Lumina, ca să nu vă prindă întunericul. Căci cel ce umblă în întuneric nu știe unde merge. Cât aveți Lumina, credeți în Lumină, ca să fiți fii ai Luminii (Ioan 12, 35-36).

V. Plecând de la învățăturile despre valorile creștine, desprinse din Biblie, argumentează în cadrul unei dezbateri, condusă de către profesor, măsura în care virtuțile și valorile creștine modelează caracterul moral al tânărului de astăzi.

În cadrul dezbaterii, formulează argumente plecând de la exemple concrete din viața cotidiană (familie, școală, relațiile cu semenii, mediul online).

Redactează un text de 10-12 rânduri în care să arăți, cu argumente biblice și exemple din experiența proprie, cum se reflectă valorile creștine în alegerile și comportamentul unui tânăr creștin.

Gândește-te la o situație în care ai fost pus în fața unei alegeri dificile și explică în ce măsură o virtute sau o valoare creștină (dreptatea, iertarea, smerenia, curajul) ți-a orientat corect decizia.

VI. Transcrie în caiet tabelul de mai jos și potrivește fiecare civilizație din coloana stângă cu elementele caracteristice din coloana dreaptă:

Civilizația	Izvoare și monumente
Lumea greco-romană	<i>Cartea morților și Textele piramelor</i>
Mesopotamia	Partenonul din Atena, Panteonul din Roma, poemele lui Homer, <i>Metamorfozele</i> lui Ovidiu
Geto-dacii	<i>Enuma Eliș, Epopeea lui Ghilgameș, Poemul lui Atrahasis</i>
Egiptul antic	Ansamblul Sarmizegetusa Regia, inscripțiile votive romane de pe teritoriul României

Evaluare finală

I. Citește textul de mai jos și rezolvă cerințele:

Expresia „la început” indică prima unire a veșniciei lui Dumnezeu cu timpul. „La început” înseamnă atât începutul coborârii lui Dumnezeu la timp, cât și începutul timpului care ia ființă prin puterea creatoare a lui Dumnezeu, Cel astfel coborât; „la început” e prima clipă a dialogului lui Dumnezeu, coborât la creatură, cu creatura care începe drumul ei temporal (Sfântul Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae, *Teologia dogmatică ortodoxă*).

a. Ce indică expresia scripturistică „la început”?

b. Din perspectiva relației dintre om și Dumnezeu, ce reprezintă sintagma amintită?

c. Menționează, într-un text de patru-cinci rânduri, ce responsabilități are omul față de creația lui Dumnezeu.

II. Copiază în caiet și completează textul de mai jos folosind cuvintele din paranteză:

Să nu socotești că am venit să stric
sau prorocii; n-am venit să stric, ci să
Căci adevărat zic vouă: înainte de a trece cerul și
pământul, o iotă sau o cirtă din Lege nu va trece,
până ce se vor face toate. Deci, cel ce va strica una
din aceste, foarte mici, și va învăța așa
pe oameni, foarte mic se va chema în
cerurilor; iar cel ce va face și va învăța, acesta
..... se va chema în împărăția cerurilor
(Matei 5, 17-19).

(împărăția, împlinesc, mare, porunci, Legea)

III. Pornind de la textul biblic: Și, apropiindu-se, i-a legat rănilor, turnând pe ele untdelemn și vin, și, punându-l pe dobitocul său, l-a dus la o casă de oaspeți și a purtat grijă de el (Luca 10, 34), redactează un text de minimum 150 de cuvinte în care

Dreptul Melchisedec

să evidențiezi importanța virtuții iubirii aproapelui, ca prelungire a iubirii Mântuitorului Hristos față de oameni. În redactarea textului, vei avea în vedere să prezinți aspecte esențiale despre iubire ca motiv al creării omului, valorile morale promovate de învățătura creștină și sfaturile primite de la duhovnic în situații relevante.

IV. Găsește răspunsurile corecte pentru enunțurile de mai jos:

1. Din perspectivă religioasă, lumea antică este caracterizată de:

a. monoteism; b. politeism; c. dualism.

2. La Roma, locul de cult dedicat tuturor zeilor se numea:

a. for; b. templu; c. Panteon.

3. Majoritatea ritualurilor din Antichitate se desfășurau:

a. la templu; b. acasă; c. pe câmpul de luptă.

4. Geto-dacii sunt descriși de Herodot ca fiind:

a. negustori foarte buni; b. foarte viteji; c. firi poetice.

AUTOEVALUARE

Subiect	I	II	III	IV	Puncte din oficiu	Total
Punctaj pentru răspuns corect	30 p. (3x10 p.)	15 p. (5x3 p.)	35 p.	10 p. (4x2,5 p.)	10 p.	100 p.
Punctajul tău						

Portofoliul elevilor

Dragi elevi,

Ați ajuns la finalul unui an școlar plin de descoperiri frumoase la ora de Religie. Fișele pe care le-ați completat de-a lungul acestor luni nu sunt doar teme, ci dovada efortului, a gândirii și a creșterii voastre. Împreună, alcătuiesc portofoliul personal, un adevărat jurnal al parcursului vostru din clasa a IX-a.

CUPRINS

Fișa de observare sistematică a activității și a comportamentului elevului (model)	6
Fișă: <i>Lumea – locul în care Dumnezeu ne cheamă la grijă și recunoștință</i>	19
Fișă: <i>Trăsăturile omului ca ființă creată după chipul lui Dumnezeu</i>	24
Fișă: <i>Reflecții personale despre semnificația asemănării omului cu Dumnezeu</i>	25
Fișă de reflecție: <i>Ce înseamnă Lumina lui Hristos în viața omului</i>	27
Fișă: <i>Iisus Hristos – Lumină și Restaurator (expresii biblice)</i>	29
Proiect: <i>Iconomi ai creației</i>	30
Test de evaluare/autoevaluare	34
Fișă de autoevaluare moral-spirituală: <i>Cum aleg să reacționez creștinește</i>	41
Fișă de reflecție: <i>Calea mea între bine și adevăr</i>	42
Investigație: <i>Fericirile</i>	46
Test de evaluare/autoevaluare	50
Fișă de autoevaluare moral-spirituală despre responsabilitate	53
Discurs motivațional: <i>Darurile Duhului Sfânt și deciziile mele</i>	55
Program de dezvoltare spirituală: <i>Cum mă face credința să fiu mai bun</i>	59
Fișă de autoevaluare moral-spirituală despre conduită	62
Proiect: <i>Alegeri și valori</i>	64
Test de evaluare/autoevaluare	68
Fișă: <i>Principalele caracteristici ale religiilor antice (glosar al credințelor)</i>	73
Fișă criterială comparativă: <i>Relația om-divinitate</i>	76
Compunere: <i>Sacralitatea naturii și rolul locurilor de cult în spiritualitatea geto-dacilor</i>	77
Colaj: <i>Virtuțile care construiesc comunitatea</i>	79
Desen: <i>Steaua moralei creștine și steaua moralei antice</i>	79
Colaj: <i>Sărbătorile unesc comunitățile</i>	80
Hartă tematică: <i>Centre religioase ale Antichității</i>	81
Test de evaluare/autoevaluare	84
Test de evaluare/autoevaluare finală	87

- ȘTEFAN ZARĂ ▪ CRISTINA BENGĂ
- ALEXANDRU BODOROS ▪ AURORA CIACHIR
- CIPRIAN-LUCIAN LAZĂR ▪ COSMIN-GABRIEL MARIN

Religie

Cultul ortodox

Trunchi comun (TC), filiera teoretică, toate profilurile, toate specializările; filiera tehnologică, toate profilurile, toate calificările profesionale; filiera vocațională, profilurile artistic, militar, pedagogic și sportiv, toate specializările – clasa a IX-a